

NEUWSBLAD van het NOORDEN

ABONNEMENTSPRIJS: in de stad Groningen 50 ct. per maand of 1.50 per 3 maanden, franco door geheel Nederland 12.35 (plus disp. kosten). — Giro no. 83863. — Telefoonnummer van de Directie 574. Redactie 184 en 818. Abonnementen en advertenties 880 en 341. 's Avonds na 7 uur en 's Zaterdags na 4 uur uitsluitend 880, b. g. 8978.

Dagblad voor de Noordelijke Provinciën

WAARIN OPGENOMEN DE **PROVINCIALE GRONINGER COURANT** OPGERICHT 1787

ADVERTENTIE uit de 3 Noordel. Provinciën van 1-5 regels f 1,-, elke regel meer 20 ct. Kleine advertenties tot en met 10 regels en Familieberichten 15 ct. per regel (bij vooruitbetaling), elke regel meer 20 ct. Van buiten deze Provinciën 1-5 regels f 1.50, elke regel meer 30 ct.

UITGAVE: R. HAZEWINKEL JZ.N. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ N.V.

BUREAU: GEDEMPTE ZUIDERDIEP BIJ DE HEERESTRAAT, GRONINGEN

De capitulatie van België

Aanvallen op Koning Leopold

De reacties

Het behoeft nauwelijks nader betoog, dat de capitulatie van den Belgischen Koning, enkele uren nadat de in het buitenland toevoerende regering besloten had tot het uiterste door te zetten, allerwegen in het buitenland felle reacties heeft teweeg gebracht. Blijkens de hieromtrent door het D.N.B. uitgezonden berichten werden gisteren in de groote Europeesche steden de kranten — veelal extra edities — uit de handen der verkoopters gerukt, waarna zich overal druk discussieerende groepen vormden. De Italiaansche bladen drukten boven het bericht af „België heeft de Fransen en Engelsen opgegeven” en geven uitdrukking aan hun voldoening over „het nieuwe, geweldige succes van het bevriende Duitschland”. De Giornale d'Italia noemt de handelwijze van Koning Leopold, aldus het Duitse Nieuwsbureau, „een daad van groot politiek en menscheelike verstand” en meent, dat drie motieven aanleiding hebben gegeven tot het besluit, n.l.: 1. de wil om zijn volk in een doelzamen strijd een verder bloedvergieten en verdere offers te besparen, 2. de groote reeds geleden verliezen der Belgische natie, 3. het inzicht, dat de geallieerden niet zoo zeer streefden naar de verdediging der onafhankelijkheid van het volk van België, als veelmeer alle middelen van België aan menschen, wapens en financiën trachtten uit te buiten voor het behoud en de verdediging van hun eigen gebieden en hun eigen groote imperia.

Ook in Turkije is de indruk geweldig en daar meent men, aldus het D.N.B., dat de ergste toestand voor de geallieerden is ingetreden. In New York spreekt de „New York Post” van een ware catastrofe voor de Westelijke mogendheden en het Grieksche blad „Wradyni” schrijft zelfs, dat de slag in Vlaanderen thans beslist is. In denzelfden geest hebben Zweedsche deskundigen zich uitgelaten, die thans ook het lot van de Britsche en Franche afdelingen in het gebied van Vlaanderen en Noord-Frankrijk praktisch beslist achten. Daarbij verheelt men zich niet, dat de jongste gebeurtenissen niet alleen de grootste militaire maar ook politieke betekenis hebben. In wellichte kringen te Bern wordt de capitulatie beschouwd als een zeer ernstig symptoom van dieptewortelende meeningverschillen tusschen de Westelijke mogendheden, waarvan ook „Arbeiderbladet” in Oslo gewaagt. Dit blad meent dat klaarblijkelijk reeds langer gewichtige meeningverschillen bestaan tusschen Koning Leopold en de Kabinetten te Londen en te Parijs, terwijl „Aftenposten” wijst op de duidelijke tegenstelling tusschen den Belgischen Koning en de naar Londen gevluichte Belgische regering.

Ook Amerikaansche bladen houden zich hiermee bezig. In het bovengenoemde blad „New York Post” noemt de herhaalde Britsche waarschuwing aan Frankrijk tegen een afzonderlijke vrede hoogst verdacht en schrijft, zoo luidt het D.N.B.-telegram, dat deze gedachte als een nachtmarrerie op de Engelschen schijnt te drukken.

Frankrijk verontwaardigd

De reactie in Frankrijk is, zooals te begrijpen is, zeer groot. Alle avondbladen keerden zich gisteravond tegen den Belgischen Koning en verklaarden, dat de afzetting van Koning Leopold door de in Parijs zetelende Belgische regering nog slechts een kwestie van enkele uren zou zijn. Zij eischen daarbij de vorming van een voorlopige regering inplaats van den huidige monarch, die door „l'Intransigeant” als „verrader gebrandmerkt werd”. Volgens het D.N.B. verheelt men zich in Parijs niet dat Frankrijk en Engeland zich nu in een veel ernstiger toestand bevinden dan ooit tevoren. Zelfs Weygand zou, naar men te Parijs vertelt, den toestand van Frankrijk als in den hoogsten graad in gevaar gebracht hebben aangeduid. Reeds voor het bekend maken van de capitulatie van België door Reynaud gaven de militaire critici van de dagbladen „Matin”, „Figaro”, „Journal”, „Petit Parisien” en „Jour” toe, dat de toestand der Fransch-Engelsche legers in het Noorden wanhopig is. Zij schreven dat de groote slag in Vlaanderen op zijn hoogtepunt is gekomen en dat de troepen der Westelijke mogendheden aanvallen van de grootste felheid het hoofd moeten bieden. Het opperbevel, zoo schreven de „Jour” en de „Petit Parisien”, heeft zich gedwongen gezien bevel te geven voor een nieuw terugtrekken der troepen. De „Matin” en de „Figaro” leggen er den nadruk op, dat de Duitse aanvallen uiterst heftig zijn en dat Duitschland zijn strijdkrachten aan de „tegenover Engeland liggende kust” wil opstellen.

De Franche premier, Reynaud, heeft voor de radio een toespraak gehouden, waarin hij zich keerde tegen den Belgischen Koning, terwijl ook de Belgische minister-president Pierlot zulks heeft gedaan. Volgens het D. N. B. beweerde Reynaud o.a., dat Koning Leopold zonder rekening te houden met de Britsche en Franche soldaten den strijd heeft gestaakt. In politieke kringen te Berlijn wordt deze voorstelling echter geheel en al onrechtvaardig, ja zelfs een verdraaiing der feiten genoemd. Men herinnert er daarbij aan, dat de bereidwilligheid van België om in den oorlog te gaan tegen Duitschland door de Engelsche en Franche regering alleen verkregen werd door groote beloften met betrekking tot de door de Westelijke mogendheden te verleenen hulp. Nu België door de Duitse wapenen gedwongen werd den kanslozen strijd op te geven, is het evenzeer niet ter zake dienende als unfair, het Belgische leger schuldig te verklaren aan deze ineenstorting van den geallieerden tegenstand. Want dat het Belgische leger in een toestand kwam, die Koning Leopold tot zijn besluit dwong, is alleen en uitsluitend veroorzaakt door het feit, dat het Franche leger en het Britsche expeditiecorps niet in staat waren België voor den oorlogsramp te bewa-

ren schrijft het genoemde Duitse bureau, en het voegt eraan toe, dat als Koning Leopold thans van de zijde der Westelijke mogendheden voor zijn zeker niet gemakkelijk besluit, voor de redding van zijn volk en land onvoorwaardelijk te capituleren, wordt beledigd, hij daarmede van Londen en Parijs denzelfden dank oogst als de Noren en de Hollanders ontvingen voor hun gewapende hulp. Ook Italië verdedigt het besluit van Koning Leopold en de „Giornale d'Italia” is van oordeel, dat de Koning niemand heeft verraden, omdat België niet den plicht heeft zichzelf te vernietigen voor de redding van Frankrijk en Engeland. De Belgische regering heeft besloten een nieuw leger te vormen, doch men vraagt zich af, aldus de Tribuna, aan welke nog overgebleven deelen van het Belgische leger de heeren Pierlot, Spaak en Denis denken, want er bestaat geen ander Belgisch leger, behalve dat, waaraan Koning Leopold het bevel heeft gegeven de wapens neer te leggen.

De Noorsche openbare meening ziet, zet het D.N.B., voor de capitulatie een verklaring in het feit, dat de Belgen zich niet langer in een zinellozen strijd voor de Westelijke mogendheden wilden opofferen. Men acht de houding van den Belgischen Koning te begrijpelijker, daar de Engelschen reeds dagen over hun terugtocht uit Vlaanderen spraken. Ook in Zweden heeft de radiorede van Reynaud geen gunstigen indruk gemaakt, terwijl het „Hamburger Fremdenblatt” nog schrijft, dat de Westelijke mogendheden zeker niet het recht hebben in opstand te komen tegen het besluit van een monarch, die tot het laatste oogenblik bij zijn troepen is gebleven en wiens eenige fout berust op het feit, dat hij niet de kracht bezat zijn betere politieke inzichten te doen gelden tegenover de tot oorlog drijvende politiek van de door hem beroepen regering. Die mannen, die zich thans hebben aangesloten bij de steeds toenemende emigranten vereniging in Londen, hebben niet het recht zich te beroepen op het Belgische volk, dat alleen wordt vertegenwoordigd door het Belgische leger, dat tot het laatste zijn plicht heeft gedaan aan het front in Vlaanderen.

Vreugde in Duitschland

Alle Duitse bladen keeren zich tegen Reynaud en Pierlot en staan ook overigens geheel in het teken van de capitulatie. Alle bladen beginnen hun commentaar op de geweldige overwinning der Duitse wapenen met te wijzen op den wederom merkwaardigen samenloop van omstandigheden, dat het noodlottige getal van achttien moeilijke dagen van strijd wederom voldoende was de capitulatie van een land af te dwingen.

In achttien dagen, zoo schrijft de Deutsche Allgemeine Zeitung, werd het Poolse leger verslagen. In wederom achttien dagen sedert het begin van het Duitse offensief heeft

Wat het Duitse frontbericht inhoudt

Het frontbericht van het D.N.B. van gisteravond luidt als volgt:

De capitulatie, die door den Koning der Belgen gisteren is aangeboden en waarin de geëschte onvoorwaardelijke overgave werd aangenomen, trekt de slotstreep onder den Engelschen oorlog op Belgischen bodem. De Engelschen hadden gehoopt de beslissing op het Belgische-Nederlandsche voortrein tot stand te brengen, nadat hun voornemen om van daar een aanval op het Duitse Roergebied te ondernemen door den bliksemsnelen Duitschen slag terug verijdeld was. Een beslissing is gevallen, maar zij brengt het tegendeel van datgene, wat de Britten hoopt. Zelfs met hulp van de bondgenooten is het hun niet gelukt de Duitse troepen belangrijk op te houden. Veeleer werden de Engelschen volkomen verslagen. De Britsche troepen, die over het Kanaal naar Engeland terug gebracht konden worden, zijn voor het grootste deel hals over kop en met achterlating van hun wapens en hun trossen ingescheept. Tijdens de Noorsche onderneming hebben de Engelschen het begrip der „succesvolle wederinscheeping” een stempel gegeven. Voor de houding der Engelsche troepen bestaat echter alleen het woord „vlucht”. Op het vasteland laten zij, evenals in Noorwegen, behalve duizenden gevangenen, wapens en gereedschap, alleen gemengde gevechten achter bij de troepen, die zij aan zij met hen moesten strijden, en bij de bevolking, die getuige moest zijn van de machteloze vernielingswoede der naar de inscheepingshavens stroomende Britsche colonnes.

De strijd tot den laatsten Belg heeft den Engelschen generel nut gebracht. Het was de hoogste tijd, dat de Belgen er van af zagen zich volledig op te offeren voor de Westelijke mogendheden. De Belgische troepen hebben dapper gestreden, in het algemeen gezien zelfs het dapperste van de ingesloten legers. De overwinning heeft van Duitse zijde volledige krachtsinspanning gekost. Steeds weer heeft de Duitse infanterie aangevallen, tot de sterkste stellingen doorbroken en de vertwijfelde afweer bedwongen was. De korte constatering van het legerbericht van Dinsdag, dat Duitse infanteristen acht vijandelijke batterijen hebben bestormd en in een strijd van nabij genomen hebben, werpt een indrukwekkend licht op den heroïeken strijd, dien de Duitse infanteristen met doodsvrachting tot aan de overwinning hebben doorstaan.

In de Noord-Fransch-Belgische ruimte neemt de ontwikkeling van den militairen toestand thans een snel tempo aan. De gebeurtenissen volgen elkander snel op, de Duitse troepen dringen op een breed front den tegenstander bijeen, het laatste bedrijf van deze worsteling zal wel spoedig ten ein-

thans ook, na de capitulatie van Holland, het Belgische leger opegehouden te bestaan, niet tegenstaande het Franche Noordelijke leger en het geheele Britsche expeditiecorps, te hulp waren gesned, zoo begint het commentaar van de Berliner Lokal Anzeiger. Achttien dagen na het begin van den Duitschen opmarsch is de capitulatie van het Belgische leger gevolgd, schrijft de Berliner Börsen Zeitung. Eenstemmig komt in de bladen tot uiting, dat de Belgische Koning zich in zijn houding waardig heeft getoond en dat hij zijn soldaten en daarmede zijn volk de onvermijdelijke offers aan bloed, die bij den toestand der geallieerde legers een onontkoombare massamoord zouden hebben betekend, alsmede den val in den afgrond tegen den wil zijner ministers te elfder ure heeft willen besparen. En de „Korrespondenz” voegt er aan toe: Steeds groter wordt het aantal landen, die door Engeland en Frankrijk zoozeer waren gecompromitteerd of verleid, dat zij zich ten slotte ook militair aan de zijde van de Westelijke mogendheden bevonden, en die daarna voor de Duitse wapenen moesten bukken. Niets was dor de geallieerden nagelaten, om de hulp van de geallieerden voor hen bijzonder mooi te doen uitkomen. Als „verloren troep”, welke zich tot den laatsten man voor de Westelijke mogendheden moest opofferen, waren de Belgen goed genoeg. Koning Leopold heeft zijn land en volk voor verdere zinelloze offers en voor den zekeren ondergang bewaard.

Wat Churchill zegt

Duff Cooper en Churchill hebben in het Britsche Lagerhuis het woord gevoerd. Eerstgenoemde zei, dat het Belgische leger niet in staat is den strijd voort te zetten, dien het zoo dapper gevoerd heeft, tot het op de overgrote inspanning gestrand is. In tegenstelling tot zijn Franche collega verklaarde Duff Cooper, dat het thans niet de tijd voor critiek of blaam is. Het is noodzakelijk dat het uiterste gedaan wordt om het Britsche leger uit de stellingen, die het thans bezet, te brengen.

Churchill deelde gisteren allereerst de capitulatie van het Belgische leger door Koning Leopold mede. Hij vervolgde toen: de Britsche en de Franche regeringen hebben daartegenover hun generaals onmiddellijk bevelen zich verre te houden van dit optreden en de operaties voort te zetten. Het Duitse opperbevel heeft toegestemd in de Belgische capitulatie. Het Belgische leger heeft sedert Dinsdagochtend vier uur opegehouden den Duitschers tegenstand te bieden. De Belgische regering heeft zich niet solidair verklaard met deze handeling van Koning Leopold en heeft in allen vorm bekend gemaakt, dat zij vastbesloten is den oorlog voort te zetten aan den kant van de geallieerden. De toestand der Britsche en Franche legers, die in een der heftigste veldslagen gewikkeld zijn, en van drie kanten, benevens uit de lucht ingesloten zijn, is duidelijk buitengewoon ernstig. De overgave van het Belgische leger vergroot het ernstige gevaar, maar de Engelsche troepen hebben een goede stemming en vechten. Vloot en luchtvloot verleenen dezen legers krachtige ondersteuning. Hij

De stad Calais

De stad Calais, waarvan in de berichten van de laatste dagen zoo dikwijls sprake is geweest, is gelegen in het Franche departement Pas-de-Calais en telt bijna 80.000 inwoners. Zij bestaat uit twee deelen: Calais-Nord, waar in de nauwe straten veel zeelieden en vreemdelingen wonen en Calais-Sud, of St. Pierre, met zijn vele kantfabrieken.

De stad ontleent haar groote betekenis door den verdienst Calais-Dover. De afstand tot deze Engelsche stad bedraagt 28 K.M. Verder is zij bekend als beginpunt van de Orient-Express.

Ook als havenstad is Calais belangrijk, zij heeft veel vervoer van steenkolen en hout, waarbij zij een geduchte concurrentie was van Boulogne en Duinkerken. Als badplaats is zij minder vooraanstaand, hoewel het strand jaarlijks veel badgasten trekt. De omgeving van Calais, een deel van Flandre Maritime, is polderland, waar veeteelt het middel van bestaan is.

de zijn. Zonder effect blijven de pogingen der Fransen om door aanvallen op het Zuidelijke front hun ingesloten landslieden verlichting te brengen. Deze aanvallen, waaruit een groot opgezet plan blijkt, werden volkomen afgeslagen. Met de vernietiging van 30 vijandelijke pantserwagens door weinige stuks afweergeschut is het vonnis geveld over de vijandelijke pantserwagens.

Een zware slag

Van bevoegde Duitse militaire zijde wordt over den toestand aan het front na de capitulatie van het Belgische leger o.m. het volgende gezegd:

De capitulatie van het Belgische leger betekent een zwaren slag voor de ingesloten Engelsche en Franche troepen en een ongemeen veelbare verlichting voor de Duitse eenheden. De laatste acte van het dramatische toneel van den groten slag van Mel 1940 is begonnen. Opmerkelijk is het feit, dat de Duitse troepen ten Noorden van Valenciennes op een zeer breed front door de sterke Franche grensovertochten heen gebroken zijn en ten Westen van Valenciennes over het Scheldekanaal zijn getrokken. Het front nadert thans van het Zuiden de groote industriestad Rijsel. Ook uit het Westen werd de vijand aan het gehele front teruggeworpen. Orchies en La Bassée liggen ongeveer 20 K.M. ten Zuidwesten van Rijsel. Merville ligt 30 K.M. ten Westen van die stad. Aangezien in het Oosten van Rijsel reeds voor eenige dagen het front tot op 10 K.M. bij de stad was gebracht en aangezien in het Noorden de capitulatie der Belgische troepen waarschijnlijk een onhoudbaren toestand in het leven roept, is de totale situatie voor den tegenstander in dezen sector hopeloos geworden.

Dr. Seyss-Inquart aanvaardt zijn ambt

Als Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden

In de Ridderzaal te Den Haag heeft in een plechtige bijeenkomst de Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden rijksminister Seyss-Inquart het burgerlijk regeringsgezag over het door de Duitse troepen bezette Nederlandsche gebied aanvaard. Bij deze plechtigheid waren vele Duitse en Nederlandsche autoriteiten aanwezig, onder wie de secretarissen-generaal van de Nederlandsche departementen, de Duitse militaire bevelhebber in Nederland en België, voorts de heer Amann, rijksleider van de Duitse pers en verschillende anderen. Op het Binnenhof vormden eerecompagnieën de afzetting voor de voornamen genoodigden, die langs de poort van het Buitenhof kwamen.

Dr. Seyss-Inquart.

De rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden rijksminister Seyss-Inquart („der Reichskommissar für die besetzten Niederländischen Gebiete Reichsminister Seyss-Inquart”) vaardigde bij deze gelegenheid de volgende proclamatie uit. (Vertaling A.N.P.)

PROCLAMATIE

Met ingang van heden heb ik het hoogste regeringsgezag in burgerlijke aangelegenheden in Nederland op mij genomen.

De grootmoedigheid van den Führer en de kracht van de Duitse weermacht hebben 't mogelijk gemaakt, dat reeds weinige dagen na de door het vroegere bewind van Nederland opgeroepen catastrofe weder een ordening van het openbare leven tot stand wordt gebracht, welke in den bestaanden gang van

zaken slechts in zooverre zal ingrijpen, als de bijzondere zich voordoende omstandigheden dit noodzakelijk maken.

Als rijkscommissaris zal ik het hoogste regeringsgezag in burgerlijke aangelegenheden in de onder de bescherming der Duitse troepen staande Nederlandsche gebieden uitoefenen, om de openbare orde en het openbare leven te beveiligen. Ik zal alle maatregelen, ook van wetgevend aard, treffen welke noodig zijn om deze opdracht te vervullen. Het is mijn wil, hierbij het tot dusver geldende Nederlandsche recht zooveel mogelijk van kracht te laten blijven, in de uitoefening van het bestuur de Nederlandsche autoriteiten te betrekken en de onafhankelijkheid van de rechtspraak te waarborgen. Ik verwacht daartegenover, dat alle in actieven dienst zijnde Nederlandsche rechters, overheidsambtenaren en functionarissen mijn deze doeleinden dienende verordeningen nauwgezet zullen nakomen en dat het Nederlandsche volk met begrip en beheersching deze leiding zal volgen.

De Nederlandsche soldaten hebben in den strijd goed gevochten. De Nederlandsche burgerlijke bevolking heeft zich tegenover de strijdende troepen behoorlijk gedragen. Er is niets dat ons zou kunnen verhinderen, elkander met achting tegemoet te treden.

Het Duitse volk vecht onder zijn Führer den beslissenden strijd om het zijn of niet-zijn uit, welken de haat en nijd zijner vijanden het opgedrongen heeft. Deze strijd gebiedt het Duitse volk om al zijn krachten in te zetten en geeft het het recht, alle binnen zijn bereik liggende middelen aan te grijpen. Dit gebod en dit recht van den nood zal ook op den levensstandaard van het Nederlandsche volk en op zijn economie inwerken. Ik zal er echter met zorg naar streven, dat het met het Duitse volk naar den bloede verwante Nederlandse volk niet tot ongunstiger levensomstandigheden vervalt, dan de gegeven lotsverbondenheid en de vernietigingswil onzer vijanden in dezen tijd noodzakelijk maken.

Ik heb als Rijkscommissaris de rijksbelangen in de onder de bescherming van de Duitse troepen staande Nederlandsche gebieden te behartigen en ik zal ze behartigen. Het Nederlandsche volk zal in de vervulling van de taak, die uit het gemeenschappelijk lot voortvloeit, zich zijn land en zijn vrijheid voor de toekomst vermogen te verzekeren.

sprong. Na zijn landing werd hij door Marokkanen overvallen, die hem beroofden en zwaar mishandelden. Hij werd slechts gered doordat Franche gendarmes ingrepen, die hem echter in de boeien slooten.

Aangezien op grond van dit rapport en talrijke andere berichten de in strijd met het volkenrecht zijnde behandeling van Duitse vliegers door de Fransen voldoende bewezen is, heeft generaal veldmaarschalk Göring per 28 Mei bevel gegeven, dat de tot dusver uitgevaardigde grootmoedige bepalingen ten aanzien van de behandeling van vijandelijke gevangen vliegers zoo beperkt worden, dat alle krijgsgevangenen van het Franche luchtwapen principieel behandeld moeten worden zooals de Fransen Duitse vliegers plegen te behandelen. In het vervolg zullen alle Franche gevangen vliegers naar Fransch voorbeeld onmiddellijk bij hun gevangenvorming in de boelen geslagen worden en met uitschakeling van alle tot dusver verleende faciliteiten afzonderlijk ondergebracht worden.

De opperbevelhebber van het luchtwapen heeft zich tot deze strenge maatregelen gedwongen gezien, aangezien dagelijks de berichten over de onmenselijke, wreede behandeling van gevangen Duitse vliegers door de Fransen veelvuldiger worden.

De generaal veldmaarschalk zal in het vervolg telkens, wanneer hem een moord op Duitse vliegers wordt gemeld, voor iederen vermoorden Duitchen vlieger vijf gevangen Franche vliegers doen doodschieten. Hetzelfde geldt ook voor het geval, dat wederom in luchtnood zijnde, met valschermen neerspringende Duitse vliegers worden beschoten, echter met dit onderscheid, dat in dat geval vijftig vijandelijke gevangen doodgeschoten worden. Op de gevangen Engelsche vliegers worden deze maatregelen niet toegepast, aangezien de Engelschen tot dusver geen aanleiding hebben gegeven tot dergelijke tegenmaatregelen.

De Groot-Russische Bondsrepubliek

Zitting van den hoogsten Sovjet geopend

D.N.B. meldt uit Moskou: De derde zitting van den Hoogsten Sovjet der Groot-Russische bondsrepubliek is gistermiddag in het Kremlin geopend in tegenwoordigheid van Stalin, Molotov, Worosjilof en alle volkscommissarissen. Nadat Sjdanof de openingstoespraak had gehouden, werd de agenda aangenomen, die de volgende punten vermeldt:

1. Bekrachtiging van de staatsbegroting voor 1940.
2. Bekrachtiging van de intusschen tot stand gekomen veranderingen in de grondwet der republiek, herindelung van verschillende gebieden, afscheiding der intusschen tot bondsrepubliek verheven Finsch-Karelische republiek.
3. Bekrachtiging van de door het presidium van den Hoogsten Sovjet uitgevaardigde wetten.

Daarna hield de volkscommissaris voor de financiën, Sofronof, een referaat over de begroting der bondsrepubliek voor 1940.

De behandeling van krijgsgevangen vliegers

Repressailles aangekondigd

BERLIJN, 28 Mei. (D.N.B.) De kolonel van het luchtwapen en eskader-commandant Lackner, die tijdelijk in Franche gevangenschap was geraakt, heeft daarover een rapport uitgebracht, waarin hij een relaas geeft van de behandeling, die hem is wedervaren. O.m. werd hij beschoten, toen hij per valscherm uit zijn in brand geschoten toestel

Denemarken's standpunt

Stauning legt een verklaring af

De Deense minister-pretid Stauning heeft op de algemeene vergadering der vakverenigingen over de Deense politiek gesproken. Over de bezetting van Denemarken door de Duitsche troepen ter bescherming der neutraliteit zei hij: „Ik zal nooit berouw hebben van het standpunt, dat ik heb ingenomen, want ik ben er van overtuigd, dat land en volk voor erger dingen gespaard zijn gebleven. Alle geruchten over een afspraak voor de bezetting of over onze voorkennis daarvan zijn in strijd met de werkelijkheid. Het binnenlandsch politieke gevolg van deze gebeurtenissen is, dat thans wordt geregeerd met medewerking en onder verantwoordelijkheid der vier groote politieke partijen.”

Stauning sprak daarna over de ontwikkeling van het Deense bedrijfsleven en van den handel sedert het uitbreken van den oorlog, waarbij hij in het bijzonder aandacht wijdde aan de verliezen aan menschenlevens en goederen, die de Deense vloot op de vaart naar Engeland heeft geleden. Na een uiteenzetting van de reeds getroffen en nog voorgenomen regeringsmaatregelen ter opheffing der economische moeilijkheden besloot de premier met de conclusie: „Voor de groote en ernstige vraagstukken van dezen tijd moeten de kleinere problemen wijken. Hoofdzak is, dat het Deense volk zijn zelfstandigheid, onafhankelijkheid en vrijheid behoudt.”

De voorzitter der vakverenigingen verklaarde, dat alle Deense arbeiders de moeilijke besluiten, die de regering op 9 April heeft moeten nemen, goedkeuren. De regering heeft juist gehandeld, als een regering van mannen, die zich van hun verantwoordelijkheid bewust zijn. Daarvoor is men haar dank schuldig.

Buitenland in enkele regels

— Naar Stefani meldt, heeft de Egyptische minister president, Ali Maher Pasja, bevelen dat bij alle in Egypte wonende vreemdelingen, zonder onderscheid van nationaliteit, huiszoekingen moeten worden verricht. In een verklaring tegenover de pers verlangt de premier van alle vreemdelingen loyaliteit en medewerking. Het gerucht over het vinden van vreemde uniformen in aan buitenlanders behorende gebouwen sprak hij tegen.

— De beurs van Kopenhagen was gistermiddag weer geopend voor den handel in obligaties. De handel in aandelen zat pas hervat worden, wanneer de nieuwe wet op beperkte dividenden voor naamloze vennootschappen definitief door het parlement zal zijn aangenomen, aldus D.N.B.

— D.N.B. meldt van de Egyptische grens. Met ingang van 1 Juni is het burgers verboden, zonder speciale vergunning de havens van Suez en Port Said te betreden. Dit verbod, dat uitgaat van den militairen gouverneur der Kanaalzône, geldt in het bijzonder ook voor de kanaalovers, de kaden, de petroleum- en benzinereservoirs en de petroleumraffinaderijen.

— D.N.B. meldt uit Washington: Op de vraag, of het departement van buitenlandse zaken met de Duitsche regering besprekingen zou voeren over het vertrek van Amerikanen uit België, heeft Hull geantwoord, dat er nog slechts weinig Amerikanen in België zijn en dat bovendien de Amerikaanse ambassadeur te Brussel op zijn post gebleven is en derhalve de belangen der Vereenigde Staten kan behartigen.

— Het Finsche Telegraafagentschap deelt mede, dat thans de uitwisseling van Finsche en Russische krijgsgevangenen ten einde is. Van Finsche zijde werden 5468 krijgsgevangenen en van Russische zijde 825 Finsche krijgsgevangenen uitgewisseld. Onder de laatsten bevonden zich vijf Zweedsche vrijwilligers. De Russische dienstanties hebben den Finschen autoriteiten medegedeeld, dat daarmede alle krijgsgevangenen zijn uitgewisseld.

— Het te Tokio gevormde inwendige Kabinet heeft volgens Domei zijn eerste zitting gehouden. Deze was gewijd aan de uitwisseling van inlichtingen over den toestand in China en den Europeeschen oorlog. Minister-president Jonai gaf een toelichting op de redenen voor de vorming van dit inwendige Kabinet. Hij verklaarde, dat de uitbreiding van den Europeeschen oorlog ook effect dreigde te hebben op de oplossing van het Chineesche vraagstuk. Daarom hebben de ministers besloten tweemaal per week bijeen te komen ter bespreking der maatregelen, waarmede men het hoofd wil bieden aan den toestand.

D.N.B. meldt: Een Duitsche delegatie is te Athene aangekomen om deel te nemen aan de onderhandelingen der regeringscommissie over de Duitsch-Grieksche handelsbetrekkingen. Daarbij zullen o.m. de koerskwestie, de voorbereiding der vaststelling van de contingenten voor Duitsche goederen, de kwestie der aanpassing van het protectoraat Bohemen en Moravië en alle uit den nieuwen toestand tusschen Duitschland, het gouvernement en Griekenland voortvloeiende handelsproblemen behandeld worden.

— Uit Rome wordt door D.N.B. gemeld: De onder leiding van ambassadeur Sato staande Japansche missie heeft de Italiaansche hoofdstad verlaten. Evenals bij haar aankomst werd de missie ook bij haar vertrek door de bevolking bijzonder hartelijk toegejuicht. Bij het vertrek waren aanwezig de minister van buitenlandse zaken, graaf Ciano, verscheidene staatssecretarissen en hooge vertegenwoordigers van partij en weermacht.

— Naar door D.N.B. uit Gibraltar gemeld wordt, heeft de Engelsche overheid gelast een schip van 7000 ton ter beschikking te stellen, dat uitsluitend moet dienen voor de ontruiming van Gibraltar door de burgerbevolking. De gouverneur van Gibraltar heeft in het officieel blad geëist, dat de passieve lichtebescherming, de hulppolitie en andere vrijwillige organisaties geen acties zullen ondernemen, waarvan de militaire commandant geen kennis draagt.

— De Albaneesche minister-president, Verlaci, heeft in een telegram aan den Italiaanschen minister van buitenlandse zaken, graaf Ciano, verklaard, dat „het Albaneesche volk bereid is om op zijn bevel en voor den hooger roem van den koning en kelzer en van het fascistische imperium als één man op te staan. Verlaci verzocht graaf Ciano deze houding van het Albaneesche volk ter kennis van Mussolini te brengen.

— Een speciaal „vertrekvisum“ is volgens een officieel mededeeling — aldus meldt D.N.B. uit Rome — voor alle in Italië, de koloniën en de Aegeische bezittingen woonachtige vreemdelingen voorgeschreven voor zoover zij onderdanen zijn van buitenlandse staten, die reeds een dergelijke maatregel hebben genomen ten aanzien van de in hun landen wonende vreemdelingen.

Het vertrek der Amerikanen uit Europa

De reis van de „President Roosevelt“

D.N.B. meldt uit New York: Het Amerikaansche stoomschip „Washington“ dat Dinsdag uit Italië hier aangekomen is, zal op verzoek van het departement van buitenlandse zaken Donderdag, dus twee dagen voor het vastgestelde tijdstip, reeds weer naar Italië terugkeeren en vertrekkende Amerikanen uit Europa aan boord nemen.

Het Amerikaansche gezantschap te Dublin heeft bekend gemaakt, dat inschepping aan boord van de „President Roosevelt“ de laatste kans biedt om Engeland te verlaten.

D.N.B. meldt uit Berlijn: De regering van de Vereenigde Staten van Amerika heeft door middel van haar ambassades den regeeringen der oorlogvoerende landen officieel medegedeeld, dat het Amerikaansche mailschip „President Roosevelt“ 24 Mei van New York vertrokken is, met bestemming Galway in Ierland voor het afhalen van Amerikaansche staatsburgers uit Europa. De Amerikaansche regering sprak de hoop uit, dat het onbewapende schip, dat niet in convooi vaart, 's nachts verlicht is en duidelijke nationaliteitskentekenen draagt, niet door maatregelen der zeestrijdkrachten der oorlogvoerende mogendheden lastig gevallen zal worden.

De Rijksregering heeft daarop de Amerikaansche ambassade te Berlijn het volgende medegedeeld:

Schepen, die hun reizen op de door de Amerikaansche regering aangegeven wijze volbrengen, staan, overeenkomstig de beginselen van de Duitsche oorlogvoering aan geen enkel gevaar van de Duitsche zeestrijdkrachten bloot. Met het oog op het feit, dat dit Amerikaansche schip vaart in de oorlogszône, die anders door Amerikaansche schepen vermeden wordt, heeft de Duitsche regering haar strijdkrachten op de hoogte gebracht van de voorgenomen reis van dit schip en strikte bevelen gegeven, dat dit schip zonder gehinderd te worden, op welke wijze dan ook, zijn reis kan volbrengen. Overigens bevinden zich op de route, welke het schip zoowel op de heen- als de terugreis bevaart, geen Duitsche strijdkrachten. Eenigerlei in gevaar brengen van het Amerikaansche schip van Duitsche zijde is daarom uitgesloten. De rijksregering heeft echter daarenboven de Amerikaansche ambassade op berichten gewezen, die reeds in de pers zijn gepubliceerd en die overeenstemmen met zekere door de rijksregering ontvangen informaties, volgens welke door de regeeringen der landen, die met Duitschland in oorlog zijn, een aanslag op de „President Roosevelt“ beaamd is en wordt voorbereid.

In verband met het feit dat de vijanden van Duitschland om doorzichtige redenen reeds twee maal hebben geprobeerd door het plegen van aanslagen op schepen met Amerikaansche passagiers en de schuld hieraan Duitschland toe te dichten, de Duitsch-Amerikaansche betrekkingen te verstoren, heeft de rijksregering de Vereenigde Staten op deze berichten opmerkzaam gemaakt. Zij heeft daarbij uitdrukking gegeven aan de verwachting, dat de Amerikaansche regering die zelf toch het grootste belang heeft bij het levensbehoud van haar staatsburgers, daarom ook van haar kant alles zal doen ter vermindering van een verstoring der Duitsch-Amerikaansche betrekkingen en door dienovereenkomstige maatregelen dergelijke misdadige plannen van de vijanden van Duitschland zal verijdelen.

FINANCIËN EN ECONOMIE

In 't kort

In de te Groningen gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders van de N.V. Drentsch-Overijsselsche Houthandel, gevestigd te Coevorden, werden de door de Directie aangeboden jaarstukken over 1939 goedgekeurd. Het dividend, dat voor 1938 4 pct. heeft bedragen, werd nu vastgesteld op 5 pct. De uitkeering aan de houders van oprichtersbewijzen werd bepaald op f 10 per stuk.

BINNENLAND

EEN PROVINCIALE FRIESCHE COMMISSIE VOOR DEN NOORD-OOSTPOLDER

Gelijk door ons reeds met een enkel woord is aangekondigd, hebben Gedeputeerde Staten van Friesland een commissie op breeden grondslag benoemd, welke de vraagstukken, die in verband met de totstandkoming van den Noord-Oostpolder voor de provincie Friesland geresen zijn en nog zullen rijzen, onder oogen zal zien. De heer G. Boelens, lid van Gedeputeerde Staten, heeft de commissie dezer dagen geïnstalleerd en daarbij betoogd, dat het werk, met de onderhavige materie verband houdende, ondanks de onzekere omstandigheden moet worden voortgezet, daar de provincie Friesland bij den Noord-Oostpolder in de toekomst altijd groot belang zal hebben.

Naast landbouwkunde en economische kwesties zal de commissie ook vraagstukken van cultureel aard onder oogen hebben te zien. Bovendien komen de belangen van de geheele provincie en niet meer enkel die van een achtentwintig gemeenten in den Zuidhoek van Friesland aan de orde. De Commissie is daarom samengesteld uit de heeren: G. Boelens en J. H. Fricke, leden van Gedeputeerde Staten; S. W. de Jong en mr. M. Krijger, respectievelijk burgemeester van Bolsward en Lemsterland; N. H. Blink, te Leeuwarden, Tj. de Jong te Bolsward, S. de Vries, te Britsum, als vertegenwoordigers van den landbouw; R. Buismann, te Leeuwarden, president van de Friesche Kamer van Koophandel en Fabrieken, P. Sipma, te Leeuwarden, lector van de Groninger Rijksuniversiteit en D. F. Woude, hoofdingenieur van den Frieschen provincialen Waterstaat.

De heer T. van Wijland, hoofdcommissies ter provinciale Griffie, zal als secretaris der commissie optreden.

FOTOGRAFIE-VERORDENING

Bij besluit van 23 Mei 1940 heeft de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht besloten, in te trekken de Algemeene Bekendmaking no. 33 van 3 Mei 1940 van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht („Verordening Fotografie O. L. Z.“).

Het telefoon- en telegraafverkeer

Binnenlandsch telegraafverkeer weder bijna geheel per draad

Thans kunnen weder telegrammen naar alle bestemmingen in Nederland, met uitzondering van Zeeuwsch-Vlaanderen, worden verzonden. Tot voor kort moesten deze telegrammen, voor zoover in Noord- en Midden-Nederland aangeboden en voor de Zuidelijke provincies bestemd, voor een groot deel van hun route door den postdienst worden vervoerd.

Thans echter is in geheel Nederland, met uitzondering van Zeeland en het grootste deel van Limburg (Roermond, Venlo en Weert zijn bereikbaar) en enkele plaatsen in andere provincies, het telegrafisch draadverkeer hersteld. Het spreekt vanzelf, dat dit de snelle overkomst der telegrammen zeer ten goede komt.

Met uitzondering van Zeeuwsch-Vlaanderen en Zuid-Limburg wederom telefoonverkeer door het geheele land

Het interlocaal telefoonverkeer is thans weder in een groot deel van Nederland, zij het in vele gevallen met groote vertraging, mogelijk.

In het algemeen kan worden gezegd, dat overal waar geen gevechtshandelingen hebben plaats gevonden, het lokaal- en streekverkeer mogelijk is. Waar dit wel het geval is geweest, is de toestand veel minder gunstig. Zoo kunnen gesprekken met het Zuidelijk deel van het telefoondistrict Rotterdam slechts met groote vertraging worden tot stand gebracht.

Wat de verbindings op groter afstand betreft, valt als voordeel te boeken, dat een groot deel van het automatisch districts- en interdistrictsverkeer reeds weder werkt. Ook het niet-automatisch verkeer is op de meeste lijnen, waar geen groote rivieren moeten worden gekruist, mogelijk. Overal, waar rivierovergangen zijn, zoals op de verbindings tusschen Midden-Nederland en de Zuidelijke provincies, is het aantal verbindings echter zeer beperkt in aantal, en moet met groote vertraging worden gerekend.

Met inachtneming van deze beperkingen kan worden gezegd, dat thans met het grootste deel der telefoonnetten in Nederland, met uitzondering van Zeeuwsch-Vlaanderen en Zuid-Limburg, welke in het geheel niet kunnen worden bereikt, telefonisch verkeer mogelijk is.

Telefoonverkeer met het buitenland is nog niet mogelijk.

KRIJGSRADEN TE VELDE OPGEHEVEN

Twee militaire arrondissementen ingesteld

De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft,

op de gemeenschappelijke voordracht van den secretaris-generaal, waarnemend hoofd van het departement van justitie, en van den secretaris-generaal, waarnemend hoofd van het departement van defensie,

overwegende, dat het wenschelijk is om nadere regelen vast te stellen met betrekking tot de militaire justitie, besloten, dat de Koninklijke besluiten van 10 Mei 1940, Staatsblad no. 284, en 11 Mei 1940, Staatsblad no. 286, met ingang van 27 Mei 1940 zijn vervallen.

De op grond van deze besluiten ingestelde krijgswaden zijn met ingang van dezen dag opgeheven.

Benoeemingen van officieren-commissaris en officieren-secretaris, geschiedt ingevolge het eerstgenoemd Besluit, vervallen met ingang van denzelfden dag.

Met ingang van 27 Mei worden ingesteld twee militaire arrondissementen, te weten:

I. het militaire arrondissement 's-Gravenhage omvattende de provincien Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, hoofdplaats 's-Gravenhage.

II. het militaire arrondissement Utrecht omvattende de provincien Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Groningen, hoofdplaats Utrecht.

De strafbare feiten begaan vóór 10 Mei worden berecht door den krijgswaad in het militaire arrondissement 's-Gravenhage.

De strafbare feiten begaan in het tijdvak van 10 Mei tot en met 26 Mei behooren tot de kennisgeving van den krijgswaad, in wiens arrondissement deze feiten zijn begaan.

Dit besluit is met ingang van 27 Mei in werking getreden.

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN IN LAND- EN TUINBOUW

Belangrijke uitbreiding in 1939

Ook in 1939 heeft het instituut van de collectieve arbeidsovereenkomsten in land- en tuinbouw wederom een belangrijke uitbreiding ondergaan. Vergeleken met 1938 steeg het aantal contracten van 321 op 372, het aantal ondernemingen, waarvoor de contracten golden, nam toe met 10.500 en steeg op 36.700, terwijl het aantal arbeiders, dat werkte onder collectieve contracten, vermeerderde met ruim 7000. Op 1 Juni i.l. bedroeg dat aantal 85.950. Bovendien waren in 1939 nog rond 5700 land- en tuinbouwondernemingen en 18.000 land- en tuinbouwbedrijven werkzaam onder andere collectieve arbeidsregelingen en wel beslissingen van rijksarbiters op grond van de landbouwwetgeving. In 't geheel vielen dus 42.400 landbouwers en tuinders met 102.000 arbeiders onder collectieve loonregelingen.

Van de ontwikkeling van de collectieve contracten in land- en tuinbouw geeft het volgende overzicht een beeld:

Aantal overeenkomsten.	Ondern.	Werknemers.
1920	53	3850
1930	148	6050
1932	146	6500
1934	197	9550
1936	325	20550
1937	353	24750
1938	321	26200
1939	372	36700

Van de 372 collectieve arbeidsovereenkomsten in land- en tuinbouw in 1939 hadden 278 met 35936 werkeverers en 80532 werkeverers betrekking op akkerbouw, veeteelt, tuinbouw en bloembestrijding en 94 met 766 werkeverers en 5421 werkeverers op het bloembolbedrijf. 107 overeenkomsten werden afgesloten voor één enkele onderneming, 200 voor een aantal of alle gelijksortige ondernemingen in één plaats (dorp) en 65 overeenkomsten voor de ondernemingen in districten. Deze 65 districtcontracten zijn in land- en tuinbouw zeer belangrijk. Immers zij betroffen niet minder dan 23500 werkeverers met 56500 arbeiders.

In het veenbedrijf bestonden in 1939 16 collectieve arbeidsovereenkomsten, omvattende 245 ondernemingen met totaal 5935 arbeiders.

VOOR NORMAAL HANDELSVERKEER

Waarschuwend woord voor leveranciers

Het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt bekend:

Voor een spoedig herstel der binnenlandsche economische verhoudingen is een zooveel mogelijk normaal gehouden handelsverkeer geboden. Het is echter gebleken, dat door verscheidene fabrikanten en grossiers in strijd met deze noodzaak wordt gehandeld. Niet alleen geven zij, zelfs aan hun vaste afnemers, geen goederen meer af zonder contante betaling, doch ook trekken zij loopende crediten in. Zulks zou tengevolge kunnen hebben, dat de goederenvoorziening vastloopt en derhalve zoowel het publiek als de winkeliers en coöperaties het slachtoffer worden van bedoele onder de huidige omstandigheden onverantwoordelijk te noemen handelingen. In het bijzonder zou de voedselvoorziening via de winkels hierdoor in gevaar kunnen komen.

Mitsdien moge met den meesten nadruk nogmaals worden gewezen op de noodzakelijkheid, dat iedere leverancier zijn zaken op normale wijze blijft drijven en niet met een beroep op de buitengewone omstandigheden maatregelen treft, welke indruischen tegen het algemeen belang bij een zo veel mogelijk ongestoord productie en distributie.

Nog zij hier opgemerkt, dat ook de winkeliers en coöperaties zich dienen te onthouden van elke handeling, welke het normale zakenverloop zou kunnen ontwrichten. Het is b.v. bekend, dat verscheidene hunnor, ofschoon over voldoende contante middelen beschikkende, de wissels en kwitanties hunnor leveranciers niet honoreeren. Een dergelijke handelwijze werkt uiteraard storend op het economische evenwicht, dat juist in deze dagen noodwendig moet blijven gehandhaafd.

BENZINEPOMPEN KUNNEN WORDEN GEVULD

Het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt bekend, dat de benzine-maatschappijen gerechtigd zijn alle benzinepompen te vullen.

DISTRIBUTIE BONBOEKJES

Het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt het volgende bekend:

Den laatsten tijd zijn verschillende distributiediensten er toe overgegaan in hun kring bepaalde producten te distribueeren, waarbij gebruik gemaakt is van de bonnen van distributiebouboekjes voorzoover deze reeds uitgekeerd waren.

In verband hiermede is besloten, dat de bonnen, genummerd van 1 t.m. 20 van het broodbonboekje, en de bonnen, genummerd van 1 t.m. 13 van het algemeen distributiebouboekje, bij de verdere distributie niet gebruikt zullen worden, zoodat deze vernietigd kunnen worden, hetgeen, ter voorkoming van misverstanden aanbeveling verdient.

In gemeenten, waar bonnen van hoogere nummers zijn gebruikt dan bovenvermeld, zullen tegen inlevering der reeds gebruikte bonboekjes nieuwe exemplaren worden uitgereikt.

WERKGEVERS IN HET BAKKERSBEDRIJF

Bijeenkomst te Den Haag

De vergadering van het hoofdbestuur der Nederlandsche Vereeniging van Werkgevers in het Bakkersbedrijf, welke dezer dagen te 's-Gravenhage werd gehouden, werd door den waarnemend voorzitter, den heer H. Franken, geopend met een woord van deernis met de zoo zwaar getroffen Rotterdamse bedrijfs-genoooten en een korte herdenking van de bij de uitoefening van hun plicht voor het vaderland gevallen.

De klachten, die uit alle deelen van het land waren binnengekomen betreffende de ongunstige wijziging welke door de meelfabrikanten in hun betalings- en leveringscondities zijn gebracht na 9 Mei 1940, werden besproken. Nog staande de vergadering werden deze door een speciale commissie ter kennis gebracht van dr. Groeneveld Meyer van het Ministerie van Handel, Nijverheid en Scheepvaart.

Tenslotte kon met voldoening worden geconstateerd, dat althans in de groote steden en de voornaamste provincieplaatsen de broodvoorziening normaal functionneert.

AFLEVERINGSVERBOD AARDAPPEL-SOORTEN

Voor de nog op de landbouwbedrijven aanwezige aardappelen

Het Rijksbureau voor de voedselvoorziening in oorlogstijd maakt het volgende bekend:

Ten einde de beschikbare aardappelen voorraad zo doelmatig mogelijk te besteden, geldt met ingang van heden een afleveringsverbod voor de aardappelsoorten Roode Star, Furore, Zeeuwsche Bonten en Blauwen. Het verbod geldt evenwel alleen voor de nog op de landbouwbedrijven aanwezige aardappelen.

Ontheffing van het verbod kan worden verleend door den provincialen voedselcommissaris voor het gebied, waar de aardappelen zich bevinden.

DE COLORADO-KEVER WAARGENOMEN

Uitroeiing thans meer dan ooit noodzakelijk

De Plantenziektkundige Dienst te Wageningen schrijft ons:

Aangezien de coloradokever in het zuidelijke deel van ons land wederom waargenomen is en de uitroeiing van dit insect thans meer dan ooit van het grootste belang voor onze aardappelcultuur genoemd moet worden, verzoekt de plantenziektkundige dienst te Wageningen alle aardappelverbouwers dringend van nu af aan zoo regelmatig mogelijk hun aardappelgewas op de aanwezigheid van deze kevers of de larven er van te onderzoeken.

De kever is 1 c.M. lang, ovaal van vorm met gele dekschilden, waarop 10 overlappende zwarte strepen. Waar men een of meer kevers vindt, moet aan de onderzijde der aardappelbladeren gezocht worden naar de oranje gele eihooptjes, die daar dan kunnen voorkomen.

De larven zijn donker oranjebruin gekleurd. Zij vreten evenals de kevers gaten in de bladeren, wat, als zij groter geworden zijn en als er veel voorkomen, zeer ernstige beschadiging kan veroorzaken.

Wie een of meer kevers vindt, moet deze onmiddellijk doodten om verspreiding te voorkomen en verder van zijn vondst mededeeling doen ten gemeentehuis of aan de politie met nauwkeurige vermelding van de plaats. De verdere bestrijdingsmaatregelen zullen dan ten spoedigste door de ambtenaren van den plantenziektkundigen dienst genomen worden. In gevallen, waarin men twijfelt, kunnen bij den plantenziektkundigen dienst te Wageningen en bij de ambtenaren van dezen dienst, zoomeer bij vele andere ambtenaren van voorlichtingsdiensten, en onderwijs, inlichtingen gevraagd worden.

Aardappeltelers, op uwe medewerking bij de opsporing en uitroeiing van den coloradokever wordt gerekend. Let op den coloradokever,

Nederland en het Huis van Oranje

Uit de rede van een soc.-dem. burgemeester

De burgemeester van Zaandam, mr. J. in 't Veld, heeft bij de opening van een Militair Tehuis in zijn gemeente bijkens het verslag in de „Zaandamster“ o.a. dit gezegd:

Deze moeilijke tijd heeft intusschen het goede, dat wij dichtert tot elkaar zijn gegroeid en de eenheid van het volk is sterker geworden. Die eenheid zullen wij meer dan ooit noodig hebben in de naaste toekomst. Wij zullen schouder aan schouder hebben te staan, om onze geestelijke goederen te verdedigen. Deze goederen worden niet bedreigd door de Duitsche bezetting, zooals de Duitsche Opperbevelhebber zelf heeft verklaard en de Duitschers zelf hechten immers ook veel aan de versterking van het nationale bewustzijn. Maar het gevaar bedreigt ons van binnen uit. Ik constateer onder de burgers een geestelijke moeheid. Dat kan ik begrijpen. Wij zijn gedepremerd door de gebeurtenissen en niet allen zijn de depressie te boven kunnen komen. Velen zijn daardoor geneigd, om alles over te geven. Daarom hebben wij noodig een sterke geestkracht, om te waken over ons geestelijk bezit. Wanneer dit gebouw van buiten af in puin wordt geschoten, dan hebben wij ons er bij neer te leggen, maar het is erg, wanneer wij zelf dit gebouw gaan afbreken. Daarom heeft het mij pijn gedaan, dat in vele kringen van ons volk gesproken wordt over de Koningin op een wijze, welke zeer valt te betreuren. Oranje is de hoeksteen van ons volksgebouw. Als wij dezen hoeksteen uitbreken dan komt het heele gebouw in gevaar.

't Is merkwaardig, dat ik, als sociaal-democraat, de Koningin in bescherming moet nemen tegen haar trouwste aanhangers. Wie het vraagstuk rustig bekijkt moet begrijpen, dat er ernstige redenen waren voor onze Koningin, om het land te verlaten, o.a. om de staatsrechtelijke en volksrechtelijke kanten.

Geen enkel staatshoofd is in dergelijke omstandigheden op eigen bodem gebleven. Niet uit lafheid. De daad der Koningin heeft met lafheid niets te maken. Het is louter een daad van staatkundig beleid en wel om twee voornamen redenen:

a. Het belang van Nederlandsch-Indië, dat niet aan zijn lot mag worden overgelaten;

b. Bij eventuele vredesonderhandelingen is het van belang, dat de Koningin en de regering er bij zijn, te meer als er van een compromis zou sprake zijn.

Laten wij niet uit het oog verliezen, dat Nederland en de Koningin door sterke banden met elkaar zijn verbonden. „Trouw moet blijken“. In dezen tijd juist moeten wij toonen, dat Nederland trouw is aan het Huis van Oranje en zijn tradities.

Laten wij toch beseffen, dat de hoeksteen, waarin de naam Oranje staat gegrift, ongeschonden behouden moet blijven.

Ik hoop, dat zij allen er toe zult medewerken en moed en kracht zult hebben, om Oranje en Nederland zonder schade door deze tijden heen te helpen.

TEGEN VERDOOVENDE MIDDELEN

Voorrden moeten worden opgegeven

Het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt bekend:

1. Het is aan alle verloofhouders volgens de Opiumwet verboden enig product vallende onder deze wet, te koop, te verkoopen, te koop aan te bieden, af te leveren, te gebruiken, te verbruiken, te bewerken, te verwijderen of te vervoeren. Dit verbod geldt ten aanzien van bovengenoemde handelingen evenzeer voor kininezouten en kinabast.

2. Ieder, die een of meer van de onder dit verbod vallende artikelen in voorraad heeft, is verplicht onverwijld, uiterlijk voor 29 Mei a.s. des voormiddags 12 uur, aan het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, Bezuidenhout 30, 's-Gravenhage, op te geven de voorraad van elk der onderscheiden artikelen.

3. Deze regeling treedt terstond in werking.

4. Overtreding der bepalingen dezer bekendmaking wordt, behalve met intrekking van het verlof ingevolge de Opiumwet, met de zwaarste straffen bedreigd.

PERSONENVERVOER MOTORRIJTUIGEN

Verruiming in het geven van vergunningen

Het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart brengt het volgende onder de aandacht van de burgemeesters:

Volgens de op 16, 17 en 20 Mei gepubliceerde bekendmakingen zijn de burgemeesters tot nu toe slechts in bepaalde gevallen bevoegd vergunningen af te geven voor goederenvervoer met motorrijtuigen. Het geven van vergunningen voor personenvervoer is niet toegelaten. Het is wenschelijk gebleken daarin eenige verruiming te brengen. De burgemeesters worden hierbij gemachtigd, aan autoriteiten, welke naar hun oordeel daarvoor in aanmerking komen, een voorloopige vergunning voor een week af te geven. De definitieve vergunning moet door den burgemeester onmiddellijk, behoorlijk gemotiveerd, worden aangevraagd bij den directeur van het Rijksbureau voor Aardolieproducten. In geen geval zullen vergunningen mogen worden uitgereikt aan zakenlieden. Indien hierop in een bijzonder geval naar het oordeel van den burgemeester een uitzondering noodig is, kan een vergunning worden verleend door den directeur van het Rijksbureau op een behoorlijk toegelicht voorstel van den burgemeester.

DE RIJNBRUG TE ARNHEN WORDT GEDEMONTEERD

Hervatting van de scheepvaart

Te Arnhem is door het Bruggenbureau met verrassende snelheid het opruimingswerk van een deel der opgeblazen Rijnbrug ter hand genomen. Door Waterstaat zijn twee groote drijvende bokken aangevoerd voor het opheffen en vervoeren van de zwaarste deelen van de brug. Het demonteren geschiedt door de Arnhemsche Stoomsloopbeheer Mij., die op dit gebied volledig is geoutilleerd. Bij het sloopingswerk wordt het bruikbare materiaal: houtbeekleding van het brugdek, zoo goed als ijzerwerk zorgvuldig verzameld en opgeslagen.

Door verwijdering van het brugdeel aan de stadszijde zal een vaargeul vrijkomen, waardoor de scheepvaart op Nijmegen zal kunnen worden hervat.

Jaarsveld en Kootwijk sluiten om 22.15

Tot nader order zullen de zenders Jaarsveld en Kootwijk om 2

STAD EN PROVINCIE

Oproep

tot de bevolking der provincie Groningen

Nu onze provincie nagenoeg niet door het oorlogsgeweld is geschaad is het vooral in deze tijden onze Nederlandsche plicht, onzerzijds de helpende hand te reiken aan de getroffen streken. Wij doen dat reeds op verschillende manieren, doch er is op dit gebied nog menige plicht te vervullen.

Daarom heb ik in overleg met „De Groninger Gemeenschap” aan den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht het volgende tegegrateerd:

„Als voorzitter van de stichting „De Groninger Gemeenschap” kom ik u hierbij namens de bevolking der provincie Groningen de verzekering geven dat de inwoners van stad en land van Groningen het zich als Nederlanders een eer zouden rekenen in huis en boerderij zooveel kinderen uit de getroffen delen des vaderlands te mogen ontvangen als naar uwe meening gewenscht zal zijn, opdat voor deze kinderen een gezonde omgeving en verpleging gewaarborgd zijn en deze provincie, welke voor oorlogsgeweld gespaard bleef, haar taak in het licht der vaderlandse saamhorigheid ook in dit opzicht kan pogen te volbrengen. De organisatie is reeds in zooverre gereed dat ieder door u te vermelden aantal ogenblikkelijk kan worden ontvangen.

De Commissaris der Koningin in Groningen.

Ik doe bij dezen uit den grond van mijn hart een dringend beroep op uw aller vaderlandse gevoelens, er voor te zorgen, dat dit aanbod, dat ik namens u deed, volledig wordt nagekomen. Ik heb het vertrouwen, dat ik mij daarbij niet in u heb vergist.

Aan de burgemeesters is verzocht, de voorbereiding voor hunne gemeente ter hand te nemen in overleg met „De Groninger Gemeenschap” en andere lichamen.

De Commissaris der Koningin in de provincie Groningen:
J. LINTHORST HOMAN.

DE VORDERING VAN PAARDEN

Nu, naar uit een dezer dagen geplaatste bekendmaking gebleken is, de Duitse overheid zal overgaan tot het vorderen van een groot aantal paarden, heeft de Commissaris der Koningin den heer R. A. Maarsingh te Stadskanaal aangewezen om bij die vorderingen bijstand en zoo noodig tusschenkomst te verleenen.

De heer Maarsingh zal hierbij tevens gelegenheid hebben te bevorderen, dat bij de vorderingen met de belangen der Groninger paardenlokkers zooveel mogelijk rekening zal worden gehouden.

HULPVERLEENING GEZINNEN ZAKEN- LIEDEN EN HANDELSVERTEGEN- WOORDIGERS

Een commissie benoemd

Door Burg. en Weth. van Groningen is een Commissie benoemd, die tot taak heeft om van advies te dienen bij de hulpverlening aan de gezinnen van zakenlieden en handelsvertegenwoordigers, wier bedrijven door den oorlogstoestand zijn stil gelegd.

Adviezen op bedrijfs-economisch gebied worden verstrekt door een Commissie, die zetelt in het gebouw van de Kamer van Koophandel. De nieuw gevormde commissie heeft uitsluitend te adviseeren, inzake het onderhoud der betrokken gezinnen.

De Commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van het zakenleven en wordt gevormd door de heeren: H. J. Harkema, voorzitter van de Kamer van Koophandel, A. N. Kahrel, C. H. Robertus, mr. A. J. Sauer, ir. H. H. P. Smith, terwijl wethouder H. Molendijk als voorzitter optreedt.

De betrokken zakenlieden (waarmee in dit geval niet de winkeliers zijn bedoeld) en de handelsvertegenwoordigers (geen reizigers) worden verzocht hun verzoek om hulp uitsluitend schriftelijk te richten tot den secretaris der Commissie: den heer A. N. Kahrel, Pelsterstraat 5.

Van een discrete en spoedige afdoening van zaken kan men dan verzekerd zijn.

DE PLANNEN VOOR EEN NIEUW DIAKONESSENHUIS

Er bestaat nog een hoop op uitvoering In het jaarverslag van het Diaconessenhuis wordt natuurlijk ook geschreven over de plannen tot nieuwbouw achter de villa „Gelria” aan den Heereweg, waarover wij reeds uitvoerige mededeelingen hebben gedaan. Het verslag schrijft hierover: „Het is voor het bestuur een groote teleurstelling, dat door de politieke omstandigheden de financiering van dezen nieuwbouw ernstig in het gedrang is gekomen. Wordt voortdurend gedacht, dat verwezenlijking onzer plannen geheel onmogelijk zou worden, zoo hebben wij eenige hoop, dat op andere wijze toch tot uitvoering van dit belangrijke werk kan worden overgegaan. Ook als werk-objekt is dit ontworpen ziekenhuis van groot belang.”

De S.T.A.R. wordt weer in gereedheid gebracht Naar we vernemen is men reeds eenige dagen bezig om de spoorlijn Ter Apel—Stads kanaal in gereedheid te brengen, teneinde spoorwegverbinding te verkrijgen in aansluiting op de N.O.L.S.

AGENDA voor Groningen

WOENSDAG 29 Mei.
8.30 uur Slonkskerk: Avondgebed.
DONDERDAG 30 Mei.
7.30 uur. Café Peeters: Alg. vergadering van de onderlinge paardenverzekering „Zelf-Hulp”.
8 uur „Het Tehuis”: Maranatha-evangelisatiebijeenkomst.
Programma's der Bioscopen.
Cinema-Palace: „Schandale in Washington” en „100 dagen 1”. Toegang 14 jaar.
Luzor-Theater: „Kouwe drukte” en „Levenslang”. Toegang 14 jaar.
Grand-Theater: „Liefde, vrouwen en juweelen” en „Gevecht op de ranch”. Toegang 14 jaar.
Revue-Theater: „De geluksvogel” en „De doordende grens”. Toegang 14 jaar.
Aanvang avondvoorstellingen in alle theaters 8 uur. Iedereen dan matinee.
Tentoonstellingen.
18 Mei t/m. 2 Juni. Pictura: Tentoonstelling v. d. Kunstkring „De Regenboog” van schilderijen, aquarellen en grafisch werk.

De lijnen van de Noord-Friesche Locaalspoor weer in gebruik

Onze Leeuwarder correspondent schrijft ons: Bij alle betrekkelijke belangrijkheid der feiten was het voor de provincie Friesland een min of meer historisch oogenblik, toen de chef van het station Leeuwarden der Nederlandsche Tramweg Maatschappij Dinsdagmorgen om tien minuten over half zes het sein tot vertrek gaf voor de eerste tram der N.T.M., welke den dienst naar Dokkum langs het traject van de voormalige Noord-Friesche Locaalspoorweg alsmede naar Tzummarum met ingang van gisteren heeft hervat.

Men zal zich herinneren, dat in Juli 1936 de diensten van de Noord-Friesche Locaal zijn stopgezet, hoofdzakelijk hierom, wijl het vervoer, mede door het zich op intensieve wijze ontwikkelende autobusverkeer, niet meer rendabel was. De stations werden eveneens opgeheven doch de lijnen bleven intact. Dat ooit het personenvervoer op deze lijnen weer hervat zou worden, zal in 1936 en ook daarna wellicht niemand bevroed hebben. De omstandigheden echter hebben het anders gewild. Het feit, dat tengevolge van de noodzakelijke besparing op benzine het autobusverkeer thans niet meer voldoende in de vervoersbehoeften kan voorzien, heeft ertoe geleid, dat de N.T.M. thans van de autoriteiten opdracht heeft gekregen, de diensten op de trajecten van de Noord-Friesche Locaal te hervatten. De eerste rit naar Dokkum heen en terug hebben wij Dinsdagochtend meegemaakt teneinde enkele indrukken van deze plotselinge verandering in het vervoerswezen in de Noordelijke helft van Friesland op te doen. Teeknend voor de geweldige veranderingen, welke het vervoerswezen in Friesland gedurende de laatste jaren heeft doorgemaakt, is het volgende: De conducteur, die de reis meemaakte, was vroeger als zoodanig werkzaam geweest op de tramlijnen der N.T.M., waarna hij gedurende de verstreken zes jaren als chauffeur op de autobustlijnen der maatschappij dienst heeft gedaan. Thans zag hij zich plotseling weer voor de taak gesteld als conducteur te fungeren op de tram en dat nog wel op een traject, dat te voren nimmer door de N.T.M. en gedurende de laatste jaren practisch in het geheel niet bedreden is. Dat onder deze omstandigheden, deze eerste reis zoowel voor den conducteur alsmede voor de machinisten grootdeels een oriënteerend karakter droeg, laat zich begrijpen.

De stations langs de lijn, welke sedert jaren in onbruik geraakt zijn, bleken ieder een geheel verschillende bestemming gekregen te hebben. Behoudens een enkel gebouw, dat geheel verlaten en onbewoond staat, worden de meeste nog gebruikt. Het ene is ingericht als radiocentrale, het andere als werkplaats en een derde gebouw biedt weer huisvesting aan een aantal gezinnen. Op onze eerste heenreis was de belangstelling voor de eerste passagierstrein niet groot, verklaarbaar ook door het prilte ochtenduur. Doch toen wij om tien minuten voor acht te Dokkum aankwamen, werd dit anders. Al spoedig groepeerden verschillende ingezetenen zich rondom de tram en vergissen wij ons niet, dan beschouwde men haar komst als een aangenaam feit. Opmerkelijk was ook, dat de plattelandbevolking langs den lijn op den terugreis openlijk haar genoegen over de hervatting van den dienst te kennen gaf. Men kon het de moeders, met haar kinderen op den arm, die langs het spoor geschaard stonden en de vriendelijk wuivende arbeiders, die op het land werkten, aanzien, dat zij zich over de hervatting van den dienst verheugden. Wij spraken nog tijdens den terugreis met een 75-jarigen plattelandsbewoner, die ons mededeelde zich de vreugde van de plattelandbevolking, welke zich thans door de onvoldoende verbindingen meer dan ooit geïsoleerd voelt, goed te kunnen indenken.

Het is inderdaad zeer waarschijnlijk, dat bij een aanhoudende noodzakelijke benzinebesparing een geheel nieuwe taak voor de N.T.M. in het Noorden van Friesland is weggelegd. Indien dan ook nog enkele bij het publiek levende wenschen betreffende verkorting van den rijduur en verlaging der tarieven worden ingewilligd, zal deze taak, naar ons, afgaande op indrukken uit het publiek, gebleken is, stellig tot een goed einde gebracht kunnen worden!

Het postverkeer met Duitsland

De directeur van het P. en T.-kantoor te Groningen maakt bekend, dat het postverkeer met Duitsland en omgekeerd is heropend, doch uitsluitend voor tegen internationaal tarief (7½ cts.) volledig gefrankeerde brievenkaarten, gesteld in de Duitse of Nederlandsche taal.

Aantekening van brievenkaarten is nog niet toegelaten.

Academische examens

Aan de Rijksuniversiteit te Groningen is voor het doctoraal examen Wis- en Natuurkunde, hoofdvak plantkunde, cum laude geslaagd, de heer L. K. Wiersum.

Zon en Maan

Morgen gaat de zon op om 5.27 en onder om 21.50. De maan komt morgen op om 2.38 en gaat onder om 14.48. Maan: Heden L.K.

Zwonestraatvereniging

Gisteren hield de Zwanestraat-vereniging onder voorzitterschap van den heer Cleveringa haar 2de vergadering in hotel „Victoria”, welke speciaal was gewijd aan de Luchtbescherming. Freule Rappard hield op zeer vlotte wijze een lezing over gezins- en blokbescherming, terwijl de blokleider, de heer Becherer, een overzicht gaf van de tot op heden genomen maatregelen in dit blok.

Korte berichten

Zaterdag a.s. hoopt de heer J. Vos, voorman der fa. Ensing & Lettinga's Stroopfabriek alhier, den dag te herdenken, dat hij voor 25 jaar als zoodanig bij genoemde firma in dienst trad.

Uit Meppel

De brug in den hoofdverkeersweg van hier via Staphorst naar Zwolle is reeds weder voor alle verkeer bruikbaar gemaakt. Over de z.g. Werkhorstbrug, die zelf in de grensrijver de Reest terecht is gekomen, is eerst een noodbrug voor voetgangers en wielrijders gelegd en daarnaast een brug voor het grootverkeer. Zelfs de zware autobussen Zwolle—Meppel v.v. rijden er over, zoodat niet meer gebruik behoeft te worden gemaakt van een gedeelte van den nieuwen rijksweg om onze stad.

Spoorverbinding met Leeuwarden.

Wij leven momenteel bij 't uur. Schreven we in het nummer van gisteravond, dat het nog wel eenigen tijd zou duren, alvorens de spoorverbinding van hier naar Leeuwarden hersteld zou zijn, thans reeds is een oplossing in dezen gevonden. Ten Noorden van de opgeblazen spoorbrug over de Smildervaart zal n.l. een noodpoort worden gebouwd voor in- en uitstappen, zoodat men niet eerst met een autobus naar Steenwijk behoeft te reizen. Het veel kortere traject van de stad naar de spoorkruising aan de Drentsche Hoofdvart — een afstand van slechts 2 à 3 K.M. — zal verzorgd worden door de D.A.B.O.

Uit Coevorden

In de vergadering van den Raad deelde wethouder Hemel mede, dat het waterleidingbedrijf noodzakelijk eenige reparaties aan de bronnen moet verrichten. Aan de firma Haitjema en Zonen te Dedemsvaart is reeds opdracht verleend tot het slaan van een nieuwe bron, aangezien een der bronnen verandert is. Hij vroeg namens B. en W. en op advies van de commissie van bijstand van de bedrijven daarvoor een crediet van rond f 1000. Dit crediet werd zonder discussie verleend.

De wethouder deelde nog mede, dat deze herstellingen de oorzaak zijn dat het ijzergehalte van het water thans groter is dan normaal. Dat moge minder aangenaam zijn. Uit een oogpunt van volksgezondheid is het water echter even prima dan altijd het geval is geweest.

Men stelt zich voor de reparatie aan het bedrijf binnen 10 dagen te hebben uitgevoerd.

HEEMSE. Onder groote belangstelling van alle zijden en uit de geheele gemeente werd Dinsdagmiddag op de algemeene begraafplaats te Heemse ter aarde besteld het stoffelijk overschot van wijlen den heer A. A. Oostenbrink, in leven wethouder der gemeent Ambt-Hardenberg, wiens levensdraad Vrijdag j.l. op 75-jarigen leeftijd werd afgesneden.

Het was een groote stoet die den overledene de laatste eer bewees. Onder de aanwezigen merkten we o.a. op burgemeester Oprel, wethouder Van der Vecht, den gemeentesecretaris, den heer J. M. Resink, het voltallig secretariatspersoneel, den heer G. A. R. Nieuhoff, hoofd van den keuringsdienst, directeur en commissarissen van de N.V. Hardenberger Bank, den heer G. J. Schut, notaris, den heer G. Bruins, directeur der Coöp. Boerenleenbank te Hardenberg, een vertegenwoordiger van de Heide Maatschappij, benevens een groot aantal vertegenwoordigers van de verschillende verenigingen en corporaties waaraan de overledene zijn beste krachten had gegeven. Ds. Slomp, Geref. predikant te Heemse voerde als eerste van een rij van sprekers het woord.

Burgemeester Oprel sprak vervolgens namens het gemeentebestuur van Ambt-Hardenberg. Met den heer Oostenbrink is iemand heengegaan, aldus spr., die de laatste dertig jaar een betekenisvolle rol heeft gespeeld in het leven onzer gemeente. Den 25 Augustus 1909 werd hij gekozen tot raadslid, den zesden Maart 1913 werd hij door den raad benoemd tot wethouder, welke functie hij sindsdien onafgebroken heeft vervuld.

De heer W. Koopman, hoofd der bijz. school te Rheeze, wees op de vele gaven, die den heer Oostenbrink op verschillend terrein waren geschenken.

Verder spraken de heeren J. H. van Herksen te Lutten, voorzitter van den Centrale van A.R. Kiesverenigingen in de gemeente Ambt Hardenberg, Smit, het hoofd der Geref. School te Heemse, en Hento, A.R.-raadslid.

De heer J. B. Oostenbrink, een zoon van den overledene dankte namens zijn moeder en de verdere familie voor de eer den overledene bewezen.

SMILDE. Dinsdag heeft de nieuw benoemde burgemeester onzer gemeente dr. Berghuis te Groningen. Smilde bezocht en kennis gemaakt met den loco-burgemeester, wethouder en gemeentepersoneel. Wij verneemen, dat met toestemming van de bevoegde autoriteiten de installatie van dr. Berghuis tot burgemeester der gemeente Smilde zal plaats hebben op Vrijdag 7 Juni a.s.

BURGERLIJKE STANDE

BELLINGWOLDE, 16 April tot 1 Mei.

Geboren: Pieterdij d. v. P. Huttinga en J. Geerdsema, te Vrieschehoel; Elsena d. v. J. Stel en K. Smit, te Bellingwolde; Gepeke Jantje d. v. H. Helweg en T. Hilbrands te Oudeschans.

Ondertrouwd: H. Panneman 24 j. Bellingwolde en A. Smaail 19 j. Vlagtwedde en H. Waalkens 25 j. Bellingwolde en F. Schenkel 21 j. Onstwedde; J. Bellingwolde en P. Schenkel 21 j. Onstwedde; J. Bellingwolde, G. Kuiper 21 j. en G. J. Kruizinga 19 j. beiden te Bellingwolde; E. v. Ham, 25 j. Midwolda en E. Berends 20 j. te Bellingwolde; H. D. Huijzinga 28 j. Steenwijk en H. Janssen 27 j. Bellingwolde; H. Steenhuis 25 j. Scheemda en J. C. Sanders 27 j. te Bellingwolde; W. Edens 25 j. en A. L. Nobbe 24 j. beiden Bellingwolde; J. Landust 29 j. Bellingwolde en A. Perton 23 j. Winschoten; L. Bos 28 j. Winschoten en A. C. Witting 23 j. Bellingwolde; J. C. Gelling 30 j. Vlagtwedde en H. Kullman 30 j. Bellingwolde; G. Derks 25 j. Bellingwolde 27 j. Bellingwolde en A. Chruisians 19 j. te Wedde; G. Steinfelder 24 j. te Meeden en J. Geerdsema 21 j. Bellingwolde.

Getrouwd: G. Jidens 30 j. Vlagtwedde en R. Dijkmeijer 23 j. Bellingwolde.

Overleden: J. Stukje 85 j. weduwn. v. E. Klaassen Bellingwolde; A. Rops 47 j. vr. v. P. Kiewit te Vrieschehoel.

SMILDE, 21 t/m. 27 Mei.
Geboren: Hendrikje d. v. P. Fokkens en S. Smink; Geesje d. v. S. Smidt en H. Boers; Christina Hillebronda d. v. A. Offeren en A. G. Pool.
Ondertrouwd: W. Grit 24 j. Smilde en J. Oost 19 j. Dliever.
Getrouwd: T. de Groot en G. Sierken, Norg; J. Bos en F. Snippe, Ooststellingwerf.

WEDDE, maand April.
Geboren: Jan Jans z. v. J. P. v. d. Wal en D. Velema; Titia d. v. G. Draaijer en T. v. Dijk; Sieka Wilhelmmina d. v. H. G. Jonker en R. Mulder; Pieter v. H. Dekker en M. Metting; Renzo z. v. K. Blaauw en T. Doornkamp; Meta d. v. G. Nonden en J. Schuur; Reina d. v. G. Hulzebos en G. Nonden.
Ondertrouwd: J. Brouwer 25 j. Vlagtwedde en G. Nobbe 19 j. Wedde; E. A. H. Meijer 27 j. Zuidbroek en P. L. A. Schuring 26 j. Wedde; A. Wolfs 33 j. Onstwedde en J. Kiewit 32 j. Wedde; A. Jacobs 28 j. Bellingwolde en F. Blaauw 15 j. Wedde; G. Jansma 36 j. Groningen en H. J. Korte 22 j. Wedde; E. Stijpkens 22 j. Onstwedde en F. Kuiper 20 j. Wedde; E. van Dijk 25 j. en G. Brehen 22 j. Wedde; B. J. Korvenmaker 26 j. en E. L. Dektwade 26 j. Wedde; L. Staal 24 j. en J. Kullman 28 j. Wedde; E. Dekker 26 j. en G. Venema 21 j. Wedde.
Getrouwd: W. Glazenberg 23 j. en A. Huisman 24 j. H. v. d. Deen 24 j. en B. Jansen 26 j. R. van 26 j. en H. J. Hulzebos 20 j. L. Louwdijk 27 j. en W. Lutjebroer 25 j. L. Belschulzen 24 j. en A. Louwdijk 20 j.

Overleden: H. v. Zomeren 81 j. m. v. H. Nuis; D. v. Zomeren 85 j. m. v. J. Brink; Grietje 19 j. d. v. K. Lister en G. de Groot; Folkert 14 j. z. v. H. Hazelhof en T. Heijdekamp; E. D. Kruize 36 j. vr. v. H. Heijes; J. Wilts 72 j. m. v. F. Glazenberg; J. Striezenou 83 j. wed. v. J. Luchtenborg.

LAATSTE BERICHTEN

De capitulatie van het Belgische leger

FELLE ITALIAANSCHE PERSCRITIEK

MILAAAN, 29 Mei (D.N.B.). In een hoofdartikel over de gebeurtenissen van gisteren, schrijft de Corriere della Sera, dat de capitulatie van België niet een buitengewoon en onvoorziene feit is, zooals minister-president Reynaud in zijn rede wilde doen gelooven, doch het logische gevolg van een politiek en militair verloren toestand, waarin België door de schuld uitsluitend van de Fransen en Engelschen en hun in de Belgische regering zetelende medeplichtigen was gestort. Wanneer de heer Reynaud, zoo gaat het blad verder, beweert, dat de daad van den koning den weg voor den vijand naar Duinkerken heeft vrijgegeven, dan is dit een onwaarheid.

De Duitse strijdkrachten bevonden zich reeds op marsch naar Duinkerken. De verdediging van de Westelijke toegangswegen naar de groote havens is echter opgedragen aan de Fransen, die den vijand bij de bezetting van Boulogne en Calais niet hebben weten te belemmeren. De capitulatie van de 500.000 Belgische soldaten brengt de geallieerden in Vlaanderen in een wanhopigen toestand, zoo schrijft de Gazzetta del Popolo te Turijn. Het Duitse opperbevel zal aan de vijanden niet den tijd laten om op adem te komen. De geweldige druk op de Fransen en Engelsche strijdkrachten dwingt hen overal terug te trekken.

De Popolo d'Italia schrijft, dat de lof van het Duitse hoofdkwartier voor het dappere strijden der Belgische soldaten ongetwijfeld meer waarde heeft dan de cynische woorden die een morele veroordeeling inhouden van de verantwoordelijke politiek in Parijs. Reynaud zou graag van België gezien hebben, zoo gaat het blad voort, dat het zich tot den laatsten man opofferde, niet om België te redden, doch om Frankrijk en Engeland nog eenig respijt te geven.

Uit de Fransche bladen

PARIS, 29 Mei (D.N.B.). De Fransche bladen wisten zich heden op zeer kleineerende en kwetsende wijze over den Koning der Belgen en over België in het algemeen. Zij beweren, dat Koning Leopold door zijn houding bezwezen heeft niet de eerste vertegenwoordiger van zijn volk te zijn. Alle bladen pogen hem voor de kansloze positie der geallieerde troepen in den ingesloten sector der beide Vlaamsche provincies verantwoordelijk te stellen.

Leon Blum schrijft in de „Populaire”: zonder onzen trouw aan België, zouden wij elders middelen en wegen gevonden hebben om den vijand op te houden. De Engelsch-Fransche divisies, die thans nog op Belgischen bodem vechten, zouden nu anders in onze gelederen staan. Sinds eenige dagen moet Frankrijk een reeks zware beproevingen doormaken, maar de houding van België is de zwaarste beproeving van allen. Van het feit, dat Koning Leopold in tegenstelling tot de leden zijner regering, zich bij zijn soldaten heeft opgehouden, wordt in de Fransche bladen in het geheel niet gesproken.

Duitsland

Britsche verdedigingswerken in België

BERLIJN, 29 Mei (D.N.B.). Lang voordat België tot oorlogstoneel werd, hebben de Engelschen aan de overzijde van de Schelde op Belgisch gebied, alle beweerde neutraliteit van het land ten spijt, verdedigingswerken en artilleriestellingen aangelegd. Een door het D.N.B. ontvangen frontbericht beschrijft deze stellingen, die tijdens de gevechten in Duitse handen gevallen zijn.

Het buitengewoon goed gerichte artillerievuur van de Engelschen bij den overgang van de Schelde tijdens den strijd van de vorige week, en vele andere factoren wezen er op, dat de vijand zijn voorbereidingen tot den strijd bijzonder zorgvuldig getroffen had. Ook uit deze stellingen zijn de Engelschen gevlucht, en hebben zij o.a. waardevol kaartmateriaal achtergelaten. Zij waren, dat staat met absolute zekerheid vast, reeds voor den 10den Mei voorbereid. De toeberedenselen moeten reeds zes of acht weken tevoren getroffen zijn, in een tijd dus, toen België nog g.e. neutraal was.

Engelsche genie-officiëren hadden hier reeds nauwkeurige voorbereidingen gemaakt voor den stellingoorlog, terwijl men zich in de Belgische pers nog uitputte in betuigingen van neutraliteit.

Italië

De banden met Savoie, Nice en Corsica

MILAAAN, 29 Mei (D.N.B.). In het kader van het instituut voor de fascistische cultuur te Turijn zijn door de in de provincie Turijn levende Italianen uit Savoie, Nizza en Corsica actie- en propagandagroepen gevormd. Aan de oprichtingsvergadering namen talrijke Italianen deel, welke families stammen uit Savoie en Nizza. Deze groepen hebben zich tot taak gesteld, de kennis van de historische banden te verspreiden, die tusschen Italië en deze gebieden bestaan.

Zweden

Verhooging van de leeftijdsgrans der dienstplichtigen

STOCKHOLM, 29 Mei (D.N.B.). De Zweedsche regering heeft bij den Rijksdag een wetsontwerp ingediend, waarbij de leeftijdsgrans voor dienstplichtigen van 45 tot 46 jaar wordt verhoogd. Bovendien zullen een aantal bepalingen betreffende vrijstelling van militair dienstdienst om familieredenen voortaan ook in vredetijd komen te vervallen.

ZUIDHORN, maand April.

Geboren: Aukje Oeke d. v. H. Hilberts en J. Luchtenburg; Hendrik z. v. K. Oosterbeek en G. de Boer; Bert z. v. O. J. Koster en A. Simonides; Luitzen z. v. P. Zuidema en E. Westra, Niezijl.
Ondertrouwd: W. A. Rispens 28 j. Adriaan en P. v. d. Wal 22 j. Brijl; Keizer 29 j. Groningen en W. Zeeman 26 j. Zuidhorn; K. Meijer 35 j. Ten Boer en J. Aalis 30 j. Zuidhorn; T. J. Oldenhuis 31 j. en G. R. Poort 30 j. Zuidhorn; J. Poort 26 j. Zuidhorn en R. Boersma 27 j. Leek.
Getrouwd: D. Hofstee 21 j. Roden en J. C. Huijzinga 19 j. Zuidhorn.
Overleden: H. van Til 75 j. echtgen. v. S. Datema; Zuidhorn; P. G. Beukema 2 j. z. v. G. Beukema en G. Boonsira, Noordhorn; H. Hoogstra 76 j. echtgen. v. E. Kapma, Noordhorn.

VOORNAAMSTE NIEUWS

Dr. Seyss Inquart aanvaardt zijn ambt. pag. 1
De capitulatie van het Belgische leger. pag. 6 en 1
Het vertrek der Amerikanen uit Europa. De reis van de „President Roosevelt.” pag. 2
Krijgsraden te velde opgeheven. Twee militaire arrondisseminten opgericht. pag. 2
Nederland en het Huis van Oranje. Rede van den burgemeester van Zaandam. pag. 2
Het binnenlandsch telegraaf- en telefoonverkeer bijna geheel hersteld. pag. 2
Weekstaat Nederlandsche Bank. pag. 5

ARTIKEL EN VERSLAGEN

Na het overlijden van Leyds. Zijn naam is met dien van Paul Krüger onafscheidelijk verbonden. pag. 9
Per tandem door het Nederlandsche oorlogsgebied (VI). Door de Grebbe-linie. pag. 9
De betekenis van het paard voor den landbouw. pag. 6
Bodemziekten en insectenschade. pag. 6

KERK- EN SCHOOLNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Ds. E. Bosman.

Te Velp overleed op 79-jarigen leeftijd ds. E. Bosman, em.-predikant der Gereformeerde Kerk te Valthornd.

HANDEL EN MARKT

Veemarkt Groningen.

	1e soort	2e soort	3e soort
Kalf- en melkkoeien	f 210.—	f 225.—	f 180.—190
Kalfvaarzen	—	—	—
Vroegm. koeien	—	—	—
Vare koeien	—	—	—
Voorl. kalf. koeien	—	—	—
Vaarzen	—	—	—
Stieren	—	—	—
Kalveren en pinken	—	—	—
Slachtvee 73-75 61-63	43-45	ct. p. k.g.	slachtvee
Vette kalveren	68-70	60-62	ct. p. k.g. slachtgew.
Melkschapen	—	—	—
Woolschapen	—	—	—
Vette lammeren	—	—	—
Weide lammeren	f 2.75	f 6.50.	—
Vette schapen	—	—	—
Loopvarkens	—	—	—
Biggen	13-18	22-25	2.80 (de 4 week)
Vette varkens	48-50	44-56	—
Zouters	—	—	—

OVERZICHT.

De veemarkt had gisteren na de gebeurtenissen der laatste dagen, weer een gewoon aanzien. De verkoop van het gebruiksvet kwam vrijwel met de verwachting overeen en verliep dan ook zeer slecht, met teruggaande prijzen. Slachtvee goed te plaatsen, vooral voor een prima rijp beest was iets meer te maken. De stieren werden vrijwel prijshoudend verhandeld. Voor de vette kalveren was weinig of geen animo. De prijzen hiervoor liepen aanmerkelijk terug. De teruggang der prijzen van nuchtere kalveren in de vorige week was gisteren bij vlagen handel weer te achterhalen te werden verhandeld van f 3.00—7.00, zware zouters hooger.

De vette schapen, welke minder goed waren te plaatsen, werden nauwelijks prijshoudend verhandeld. In verband met de vervoersmoeilijkheden, werden de weidelammeren zeer hoog verhandeld.

De vette varkens brachten 1 cent per kg. minder op. Terwijl de prijzen der zouters zich met moeite handhaafden, Biggen iets lager, doch trokken goede belangstelling.

Veelingsvereniging „Eendracht” v. h. Het Noorden. Kippen 2.71—3.25; kulkeneieren f 2.50—2.71 per 100 stuks. De kleinhandelsprijs 80 ct. per 20 stuks. Aanvoer 60.000 eieren.

Vrije handel. Groothandelsprijs kippen f 3.—, kleine eieren f 2.40 per 100 stuks, kleinhandelsprijs 80 ct. per 20 stuks. De groothandelsprijs was ruim zoo hoog; kleinhandelsprijs onveranderd.

Raapolie voor den kleinhandel f 34 per 100 kg. f 31 per H.L.
Lijnolie: voor den groothandel: f 25½ per 100 kg. Voor den kleinhandel f 28½ per 100 kg., f 27½ per H.L.

WOERDEN. Aanvoer 344 partijen kaas. Met rijkmerk 1 kwal. f 26—28.50, id. 2e kwal. f 23—25. Handel matig.

ADVERTENTIËN

Vrijdag den 31sten Mei
hopende onze geliefde Ouders,
Behuwd- en Grootouders

P. BOL
en
L. BOL-TEMPER
hunne 40-jarige Echtsver-
eeniging te herdenken.
Groningen, 29 Mei 1940.
Bedumerstraat 46a.
Hunne dankbare Kinderen,
Behuwd- en Kleinkinderen.

Zaterdag 1 Juni a.s. hopen
onze geliefde Ouders, Be-
huwd- en Grootouders
L. FLEITER
en
L. J. FLEITER-BARON
hunne 35-jarige Echtsver-
eeniging te herdenken.
Groningen, 29 Mei 1940.
Kleine Bergstraat 13.
Hunne dankbare Kinderen,
Behuwd- en Kleinkinderen en
Verloofde.

Vrijdag 31 Mei hopen
onze geliefde Ouders
P. NANNINGA
en
H. NANNINGA
hunne 25-jarige Echtsver-
eeniging te herdenken.
Groningen, Mei 1940.
Klaverpad 3 (Plan Oost).
Hunne dankbare Kinderen
en Verloofde.

Dinsdag 4 Juni hopen
onze geliefde Ouders en
Grootouders
J. DE JONG
en
J. DE JONG-ALFAST
hun 35-jarige Echtsver-
eeniging te herdenken.
Hunne dankbare Kinderen
en Kleinkinderen.
Groningen, Mei 1940.
Fivelstraat 23.

Zaterdag 1 Juni hopen
onze geliefde Ouders
TRIEKE NIEBOER
hun 12½-jarige Echtsver-
eeniging te herdenken.
Groningen, Mei 1940.
H. L. Wicherstraat 22a.
Hun liefbekende Dochter:
ELSIEN.

Enige kennisgeving.
G. UCHTMAN
en
J. LANGE
geven hierbij kennis van hun
voorgenomen Huwelijk den 6
Juni 1940 v.m.
Groningen, 29 Mei 1940.
Louise Henriëttestraat 6.
Oppenheimstraat 13a.
Gelegenheid tot felicitatie
des n.m. 3-4½ uur Oppen-
heimstraat 13a.
Toek. adres: v. Brakelplein 13a.

Het uitgestelde Huwelijk
van
A. J. TER HEIDE
Leraar Lich. Oef. M. O.
en
MINY VAN DER HEIDE
zal thans plaats vinden Don-
derdag 30 Mei a.s. te 10.15 uur.
Kerkelijke inzegening te 10.45
uur in de Martinikerk.

Het Huwelijk van
PH. LOK
en
INA H. LEVER
zal, behoudens onvoorziene om-
standigheden, voltrokken wor-
den op 31 Mei a.s.
Kerkelijke bevestiging 2 uur
Westerkerk.
Geen receptie.
Mei 1940.

De Huwelijksvoltrekking
van
J. MELJERING
en
P. M. RIENSEMA,
welke door de tijdsomstandig-
heden moest worden uitgesteld,
is thans nader vastgesteld op
Vrijdag 7 Juni a.s.
Stadskanaal (W.)
Hotel „Bellevue”.
Stadskanaal (O.)
Hoofdstraat 32.
Thuis: van 4.30-5.30 Hoofd-
straat 32.

Het uitgestelde Huwelijk
van
Mr. J. A. LOTGERING
en
TINNY TALENS
is heden zonder nadere aan-
kondiging voltrokken.
Apeldoorn, 27 Mei 1940.
Voorl. postadres:
Van Boesestraat 81, Den Haag.

Getrouwd:
Mr. G. DUISTERWINKEL
en
ELLY HOLTkamp
Amsterdam, 25 Mei 1940
Overtoom 180 II.

Getrouwd:
L. BOEREMA
en
J. v. ELLEN
die, mede namens wederzijd-
sche Ouders, bedanken voor de
betoonde belangstelling.
Groningen, 29 Mei 1940.

Getrouwd:
OOMKE MARRING
en
ROELI WIERINGA
die, mede namens wederzijd-
sche ouders, hartelijk dank zeg-
gen voor de belangstelling voor
en bij hun huwelijk ondervon-
den.
Kalkwijk, Mei 1940.

Heden overleed, plotseling,
onze geliefde Moeder, Be-
huwd-, Groot- en Overgroot-
moeder
WEMELTJE NIJLAND,
Echtgenote van **JOHANNES**
ARENS, in den ouderdom
van 94 jaar.
Groningen, 28 Mei 1940.
Uit aller naam:
W. ARENS.

Enigste kennisgeving.
Na een langdurig lijden
nam God heden tot Zich
onze geliefde Moeder, Be-
huwd- en Grootmoeder
FEMMIGJE STEENBERGEN,
sedert 6 October 1931 Weduwe
van **H. J. VERMEULEN**, in
den ouderdom van 73 jaar.
J. VERMEULEN,
A. VERMEULEN-ZWIERS,
Alphen a. d. Rijn:
H. STEHOUEER,
VERMEULEN,
JOH. STEHOUEER
en Kleinkinderen.

Geen bezoek.
Geen bloemen.
Groningen, 28 Mei 1940.
Werfstraat 4.
De begrafenis zal plaats
hebben te Hoogeveen a.s.
Zaterdag, 1 Juni, v.m. 11 uur.

Heden ontvingen wij het
treurige bericht dat de 11e
Mei op de Afschijding voor
zijn Vaderland is gesneuveld
onze lieve Zoon en Broeder
ROELOF BAKKER,
in den ouderdom van 21 jaar.
Groningen, 28 Mei 1940.
Lage der A 28a.
A. BAKKER,
G. BAKKER-BETHLEHEM,
Broers en Zusters.
De teraardebestelling zal
plaats vinden Donderdag a.s.
op de Zuiderbegraafplaats.
Vertrek van het sterfhuis om
10½ uur.

Enigste kennisgeving
Heden ontving ik de droeve
telling, dat mijn onvergete-
lijke Mijnheer
J. H. LODEWIJES,
voor het Vaderland is ge-
sneuveld.
JANTINA RUNHART,
Groningen, Mei 1940.

Enige kennisgeving.
Mede namens de familie
uit het Zuiden geven wij
hiermede kennis van het
overlijden van onze lieve
Moeder, Behuwd- en Groot-
moeder
PIETERNELIA
LINDENBERGH-DEKKER,
in den ouderdom van 85 jaar.
Den Hoorn (Wehe):
JOH. E. LINDENBERGH,
A. Z. LINDENBERGH,
WESTERHUIS.
Nieuwolda:
W. J. LINDENBERGH,
M. H. LINDENBERGH,
HOLTkamp.
Haren:
J. C. LINDENBERGH,
M. J. LINDENBERGH,
ALTONA
en Kleinkinderen.
28 Mei 1940.

Heden overleed in haar
Heer en Helland, onze lieve
Moeder, Behuwd-, Groot- en
Overgrootmoeder
GEESJEN HUIZINGA,
in den ouderdom van 89 jaar
en 10 maanden. Sedert 1918
Wed. van **KLAAS LUBBERS**.
Opwierde, 27 Mei 1940.
Uit aller naam:
W. LUBBERS.
De begrafenis zal plaats
hebben Vrijdag 31 Mei, s.n.m.
3 uur (wettige tijd) te Op-
wierde.

Heden ontvingen wij de
droeve telling, dat op 13 Mei
te Katwijk is gesneuveld onze
beste Neef
AREND KONING,
in den ouderdom van 20 jaar.
Fam. **BEUNEKER**, Ter Apel.
Fam. **R. A. KRUIZE**, Haren.
Fam. **K. BOER**, Noordwilde.

Heden overleed, zacht en
kalm, na een langdurige
ziekte, onze lieve Moeder,
Behuwd-, Groot- en Over-
grootmoeder
JANTJE LENTING,
in den ouderdom van 75 jaar,
Weduwe van **WIGBOLT**
HAZENHOEK.
Siddeburen, 27 Mei 1940.
Kinderen, Behuwd- en
Kleinkinderen.
Tevens onzen hartelijken
dank aan den WelEd. Zeer-
gel. Heer Dr. **DIJKEMA**, voor
zijn bereidwilligheid tijdens
naar ziekte aan haar betoond

Heden overleed, na een
geduldig gedragen lijden,
onze lieve Man, Vader, Be-
huwd- en Grootvader
HEINO KONING,
in den ouderdom van 72 jaar
en 8 maanden, na een geluk-
kige Echtsvereeniging van
ruim 40 jaar.
Stoetsborn:
A. KONING-BROEKEMA,
E. KONING.
Siddeburen:
G. VEGTER-KONING,
D. VEGTER,
GERRIT en ANNE.
Zij, die den overledene de
laatste eer wenschen te be-
wijzen, worden verzocht Vrij-
dagmiddag 2 uur in 't Hotel
SCHRAGE, Noordbroek.

Heden overleed te Stoets-
born onze beste Zwager
HEINO KONING,
geliefde Echtgenoot van **A.**
BROEKEMA.
Delfzijl:
K. AMSINGA,
H. W. AMSINGA,
BROEKEMA.

Heden overleed te Roder-
wolde, onze lieve Zuster, Be-
huwdzuster en Tante
GRIETIEN BRINK,
Echtgenote van **FLORIS**
AUKEMA, in den ouderdom
van 77 jaar.
Roden, 25 Mei 1940.
R. BRINK,
Paterswolde:
A. BRINK,
F. BRINK-OORTWIJN
en Kinderen.

Voor de vele blikken van
aankomende voor en tijdens het
overlijden van onze geliefde
Vrouw en Moeder
ALBERDINA EIMERS,
betuigen wij onzen hartelijken
dank.
Groningen, Mei 1940.
Koninginnelaan 28.
Uit aller naam:
B. ROEDE.

Bij dezen betuigen wij
onzen hartelijken dank voor de
vele blikken van belangstelling,
ondervonden bij de geboorte
van onzen Zoon.
Bellingwolde, 27 Mei 1940.
J. B. OTERDOOM,
T. OTERDOOM-LULA.

De Heer en Mevrouw
HUIZING-VAN LENNING
danken hiermede voor de vele
blikken van belangstelling bij de
geboorte van hun Dochtertje
ELLY
ondervonden.
Meppel, Mei 1940.
Woldstraat 17.

H. J. C. Bekenkamp
Huisarts
zal Vrijdag a.s. de
PRAKTIJK
HERVATTEN

Dr. A. BAKKER
OOGARTS
Oude Boteringstraat 65
PRAKTIJK HERVAT

TANDHEELKUNDIGE
KLINIEK
RADESINGEL 11
T. BOUMAN-Tandarts
SPREKUREN 8-8

Consultatiebureau
voor Zuigelingen
te Bedum

Eerstvolgende zitting op Vrij-
dag 31 Mei a.s., op den gewo-
nen tijd, in plaats van op
Vrijdag 7 Juni.

Tandarts KREMER
Ubbo Emmiusingel 31
PRAKTIJK HERVAT
Voortage voor spreekuur
dagelijks van 12-2 uur

A. R. RONDEEL
Tandheelkundige
Loopediedep Z.x. 14. Tel. 2442
Spreekuren 10-1 en 2-5 uur.
Zaterdag 10-12 uur.

In het Friesch Sanatorium
te APPELSGA wordt een ge-
vorderde
Leerling-Verpleegster
gevraagd, bij voorkeur boven
de 25 jaar. Aanvangssalaris
f 30.— per maand, met kost en
inwoning.
Brieven aan de Hoofdver-
pleegster.

Een Assistent
voor de tandheel-
kundige praktijk
gevraagd.
Br. fr. no. 330 bureau dezes.

K. Bijleveld
Loedgietersbedrijf,
SCHUFFENDIEP 16.
Wij delen onze geachte cliën-
tèle mede, dat alle werkzaam-
heden weer worden uitgevoerd.
Beleefd aanbevelend.

Fa. DALESSI v.h. TONINI
Steentilstraat 13. - Tel. 4599.

Schoorsteenvegen
Schoorsteenspecialist.
Absoluut eenigste wettige op-
volger van de Fa. DALESSI
TONINI.

Bericht Aan onze geachte cliëntèle delen wij
mede, dat wij Verfstoffen en Reini-
gungsmiddelen ruimschoots voorradig
hebben, dat ons bedrijf dus op
volle draai doorwerkt.

MORGEN 30 MEI 3 uur OPENING
van de naar de eischen des tijds ingerichte
POELIERSZAAK - POELESTR. 49
ANNEX EIERHANDEL EN CONSERVEN
Soep en Braadkippen, panklaar p. p. 45 ct.
Kip in stukken p. p. 45 ct.
Jonge Haantjes 12, 20, 25, 35 ct. per stuk
Tevens alle soorten Wild.
v/h. Nieuwe Weg 1 - Tel. 4265 - POELESTR. 49 - Tel. 4265

WAGEN- en RIJTUIGFABRIEK
GEHR. RUST — GRONINGEN
BOTERDIEP 25, Telef. 1168
Bevat alle afdelingen noodig voor
het fabriceren en herstellen van
alle soorten rollend materiaal, als

RIJTUIGEN, KORREN, HANDKARREN, ENZ.
Officieele Crisis Publicatie

MAXIMUMPRIJZEN AARDAPPELEN.
Het Rijksbureau voor de voedselvoorziening in oorlogstijd
maakt bekend, dat de maximumprijs voor aardappelen voor
de week van 27 Mei tot en met 1 Juni 1940 als volgt zijn vast-
gesteld, alles onverminderd eenig verbod van aflevering.
1e. Voor de soorten Zeeuwse Bonte, Zeeuwse Blauwe,
Roode Star en Furore, alle voor zoover verbouwd op kleigrond:
telersprijs f 4.35 p. 100 k.g.
grossiersaankoopprijs, franco voor den wal
ter bestemming f 5.15 p. 100 k.g.
winkelaarsaankoopprijs, franco winkel f 5.95 p. 100 k.g.
id. in Amsterdam f 6.05 p. 100 k.g.
prijs voor den consument
(afgehaald van den winkel) f 6.07½ p. k.g.
(thuisbezorgd) f 6.08½ p. k.g.
2e. voor de soorten Eigenheimers, Bevelanders, en daarmede
gelijk te stellen soorten, alle voor zoover verbouwd op klei-
grond:
telersprijs f 3.80 p. 100 k.g.
grossiersaankoopprijs, franco voor den
wal ter bestemming f 4.60 p. 100 k.g.
winkelaarsaankoopprijs, franco winkel f 5.40 p. 100 k.g.
id. in Amsterdam f 5.50 p. 100 k.g.
prijs voor den consument
(afgehaald van den winkel) f 5.07 p. k.g.
(thuisbezorgd) f 5.08 p. k.g.
3e. voor de soorten Alpha, Bintje, Industrie en daarmede ge-
lijk te stellen soorten, alle voor zoover verbouwd op klei-
grond:
telersprijs f 2.92 p. 100 k.g.
grossiersaankoopprijs, franco voor den wal
ter bestemming f 3.60 p. 100 k.g.
winkelaarsaankoopprijs, franco winkel f 4.40 p. 100 k.g.
id. in Amsterdam f 4.50 p. 100 k.g.
prijs voor den consument
(afgehaald van den winkel) f 4.06 p. k.g.
(thuisbezorgd) f 4.07 p. k.g.
De prijzen voor den consument zijn dus onverminderd te betalen.

Wensch U tijdelijk rustig in eigen land te
wonen of de vakantie door te brengen?
Gaaf dan naar
Schiermonnikoog en hotel v. d. Werff
Bovendien kunt U genieten van ongeëvenaarde,
ongerepte natuur, wildrijke duinen en pracht vogel-
broedplaatsen.

ELASTIEKEN
KOUSEN
in diverse kwaliteiten
● Breukbanden
● Steunzolen
A. H. Becker
Heerestraat 9
hoek Koude Gat
Filiaal te Assen:
Varkensmarkt no. 15

Gevraagd
om zoo spoedig mogelijk in dienst
te treden, een bekwame zelf-
standige
**Maat-
Kleermaker**
bekend met alle voorkomende
werkzaamheden.
Uitv. soll. met opgave van verl.
salaris en voormaligen werk-
kring onder no. 879 bureau van
dit blad.

Weggelopen:
IERSE SETTER. Tegen bel. te-
rug te bez. Zuiderpark 15.

Openbaar Slachthuis
Donderdagmorgen 10 uur ge-
kookt Rundvleesch m. bouillon,
26 cent per pond.

Gemeente Gasfabriek Groningen

**OPZEGGING VASTRECHT-
CONTRACTEN**

Ten gevolge van de zeer bijzondere omstandigheden
zijn moeilijkheden in zake de gaslevering ingetreden.
De directie van de gasfabriek ziet zich tot haar spijt
genoodzaakt, ALLE LOOPENDE OVEREENKOMSTEN
VOOR DE LEVERING VAN GAS VOLGENS VAST-
RECHT-TARIEF, met inachtneming van de force-
majeure-clausule, TE DOEN BEEINDIGEN MET IN-
GANG VAN EEN EXTRA METROFNAME, WELKE
IN AUGUSTUS ZAL PLAATS VINDEN.
Zoodra de moeilijkheden voor ons bedrijf over-
wonnen zijn, hopen wij op deze aangelegenheid
terug te komen.
Groningen, Mei 1940.

DE DIRECTEUR DER
GEMEENTE GASFABRIEK.

DIENSTREGELING
van de Rijksvaerdienst

OOSTMAHORN-SCHIERMONNIKOOG v.v.
en **NES (Ameland)-HOLWERD v.v.**
voor de maand JUNI 1940

Datum	Vertrek Oostmahorn Nes (Ameland)	Vertrek Schiermonnikoog Holwerd
1 Zaterdag	5.40	19.20
2 Zondag	geen dienst	geen dienst
3 Maandag	7.30	21.00
4 Dinsdag	8.20	9.50
5 Woensdag	8.50	10.20
6 Donderdag	9.30	11.00
7 Vrijdag	10.10	11.40
8 Zaterdag	10.50	12.20
9 Zondag	geen dienst	
10 Maandag	12.00	13.30
11 Dinsdag	12.40	14.10
12 Woensdag	13.30	15.00
13 Donderdag	14.30	16.00
14 Vrijdag	15.40	17.10
15 Zaterdag	16.50	18.20
16 Zondag	geen dienst	
17 Maandag	6.50	20.30
18 Dinsdag	7.50	21.50
19 Woensdag	8.50	10.10
20 Donderdag	9.50	10.50
21 Vrijdag	10.50	11.40
22 Zaterdag	11.50	12.30
23 Zondag	geen dienst	
24 Maandag	12.00	13.30
25 Dinsdag	12.40	14.10
26 Woensdag	13.10	14.40
27 Donderdag	14.00	15.30
28 Vrijdag	14.50	16.20
29 Zaterdag	15.40	17.10
30 Zondag	geen dienst	

N.V. WAGENBORG'S PASSAGIERSDIENSTEN

BODELIJSTEN
DE 1ste AANVULLINGSLIJST

op de lijst van 23 Mei 1940, houdende de namen en woon-
plaatsen van vervoerders, die thans hun dienst weer
intaet hebben, verschijnt morgen, Donderdag, 30 Mei, en
wordt ter Secretarie van de Kamer van Koophandel en
ten kantore der Bodenvereniging, Guldenstraat 18a,
gratis ter beschikking gesteld van houders der oer-
spronkelijke lijst.
Zoo noodig zal voortaan elke week een aanvullingslijst
verschijnen, welke eveneens gratis ter beschikking wordt
gesteld.

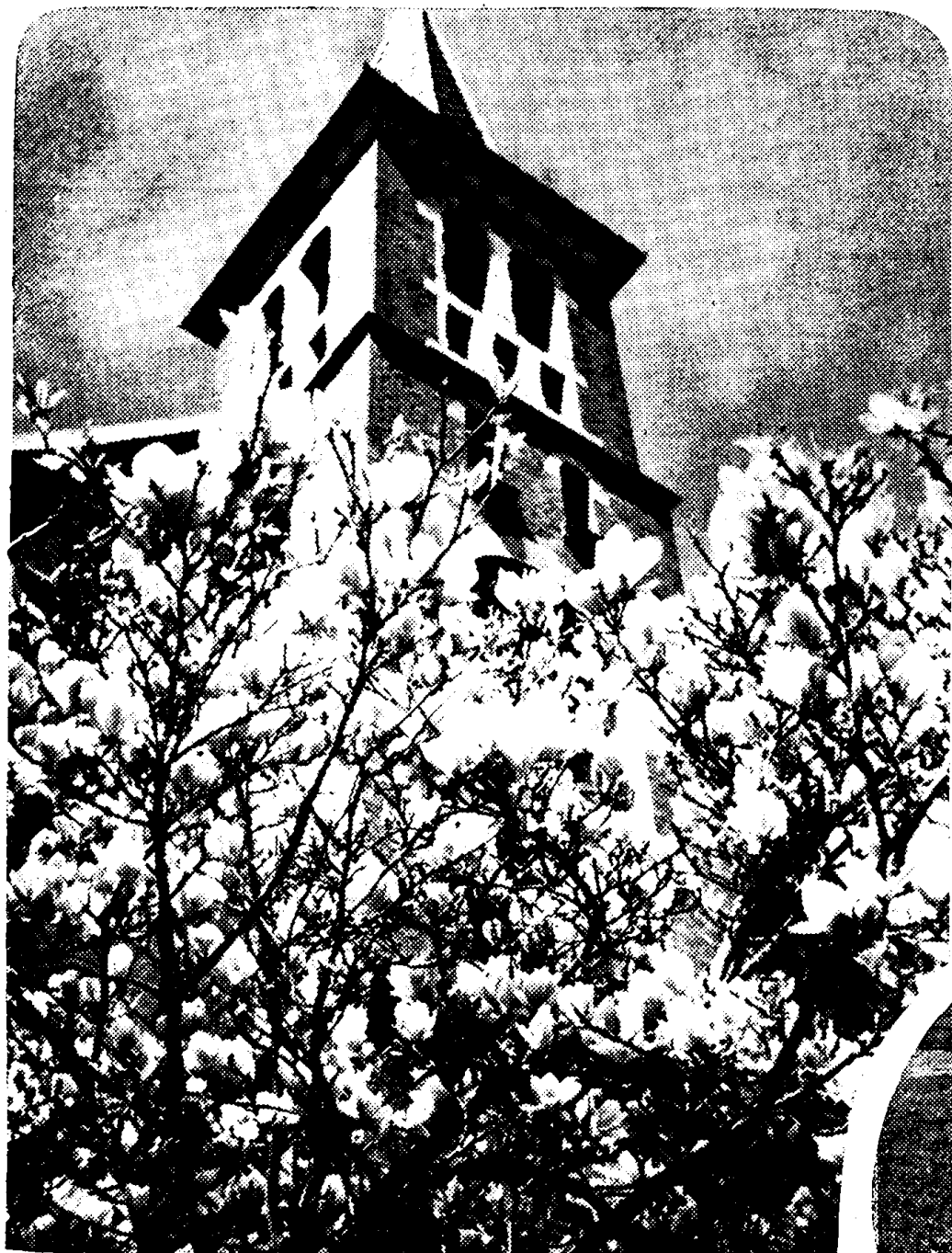
Wij berichten aan onze geachte cliën-
tèle, dat onze zaak normaal de ge-
hele dag geopend is van 9-8 uur.
Het meebrengen van de distributie-
stamkaart van de betreffende per-
soon, voor wie het kledingstuk be-
stemd is, is bij aankoop noodzakelijk.

Zwartsenberg
GRONINGEN-STADSKANAAL

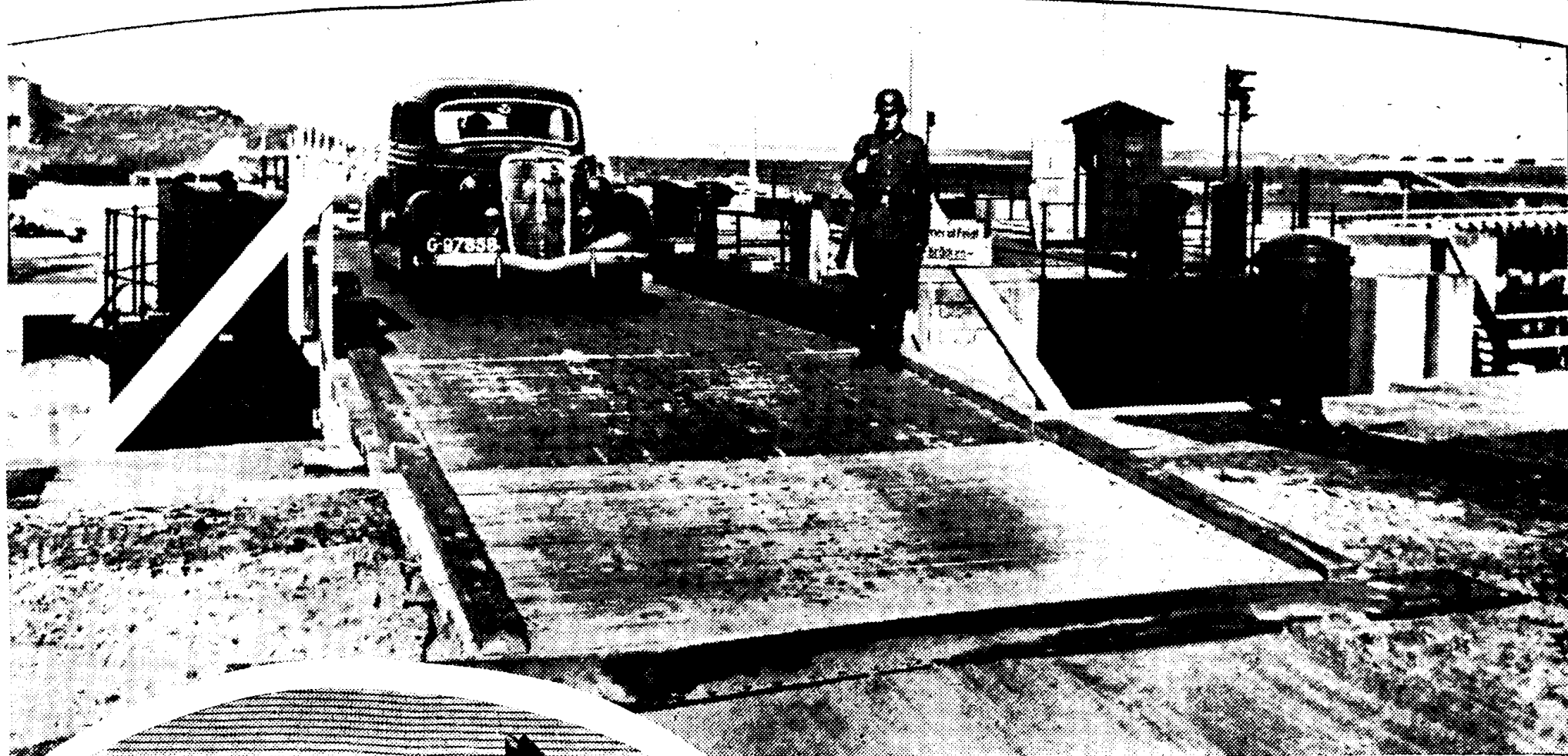
Vanaf heden, elke avond
(behalve Maandags) van 8½-
11½ uur populair muziek-
Orkestre

Mariska
Geen verhoging der consumptie-
prijzen.

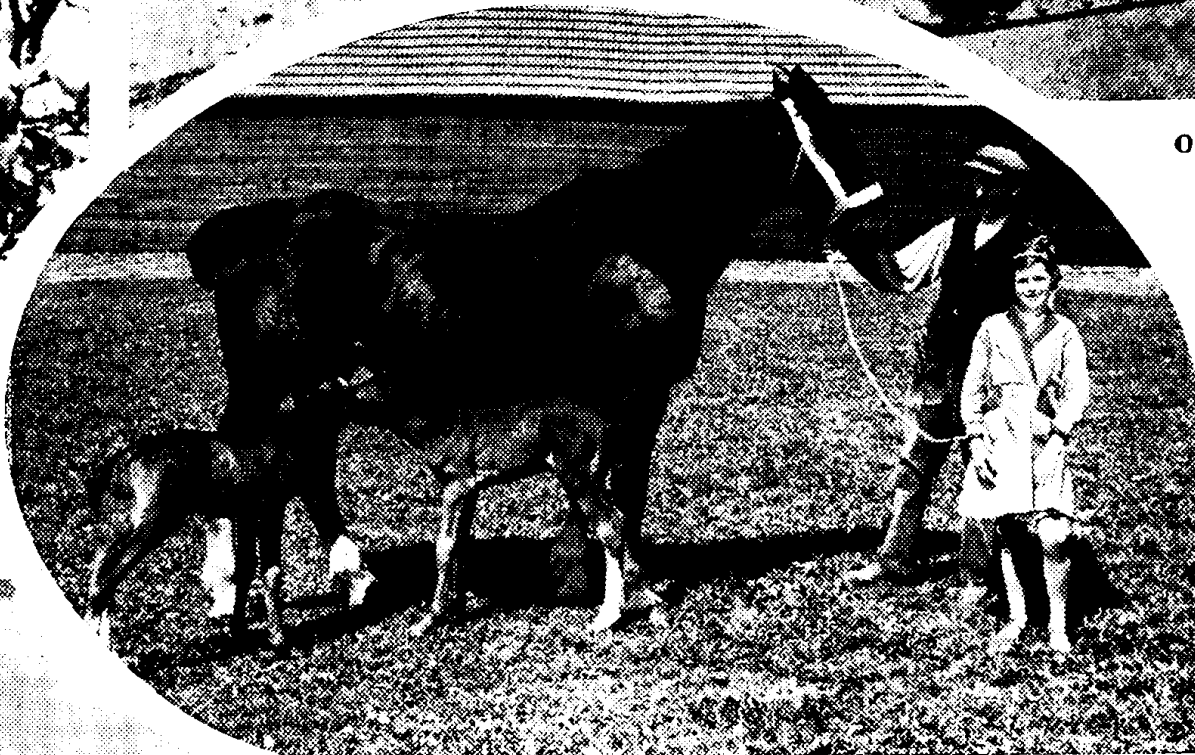
ONDANKS BENZINEGEBREK willen we trachten
onze fokkers zooveel mogelijk op tijd te bedienen.
Fokkers die hun merrie enkele dagen willen
brengen, kunnen dit kosteloos doen. Nemen
steeds nieuwe bestellingen aan.
VAN DER MELDE, Tel. 111x APTINGK

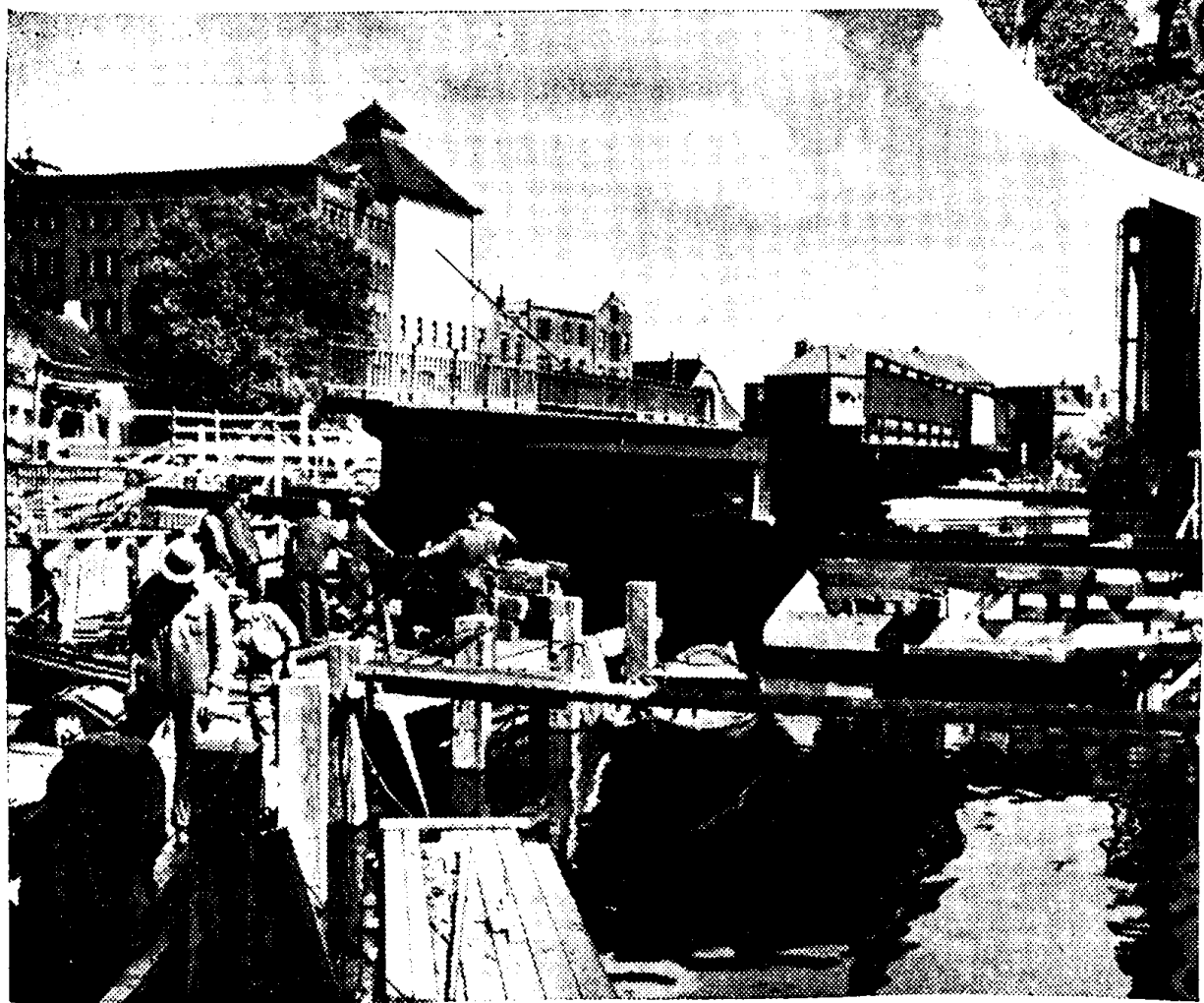
BLOEIENDE MAGNOLIA's bij de Geref. Kerk te Schildwolde.

OP KORNWERDERZAND is door de Deutsche genie een noodbrug gesla-
gen waarover het militair en burgerlijk verkeer thans mogelijk is.

TWEE VEULENTJES bezit de stamboekmerrie „Stoosine“ van
den heer J. Wolthuis Hzn. te Overschild.

DE DOORVAARTOPENING DER BONTEBRUG is tijdelijk voor de scheepvaart ge-
stremd tijdens het plaatsen van de nieuwe brug op haar onderbouw.

DE TURFCAMPAGNE IN HET VEEN bij Emmererfseidevenen en omgeving is thans in vollen gang. * Rechts: De pers-
turfmachines draaien op volle kracht. * Links: De tot een turfhoogte opgespoten bagterturf wordt in strepen verdeeld om
vervolgens met het turfmes gesneden te worden.

Cliché's N. N. Clichéfabr., Groningen

FINANCIËN EN ECONOMIE

De Nederlandsche Handel-Mij. verplaatst haar zetel

De directie van de Nederlandsche Handel-
Maatschappij heeft meegedeeld, dat zij een
statutenwijziging tot stand heeft gebracht,
waardoor de zetel van de maatschappij is ver-
plaatst naar Batavia en de bevoegdheid van
de hier te lande vertovende leden van de
directie is beperkt tot het bedrijf hier te lande.
Hiermee gaat gepaard, dat de algemeene ver-
gadering van aandeelhouders niet in Neder-
land zal plaats vinden. Het besluit hiertoe is
genomen teneinde zoo gunstig mogelijke voor-
waarden te scheppen voor een ongestoorde
voortzetting van het bedrijf der overzeesche
kantoren als dat hier te lande, die onder de
huidige omstandigheden van elkaar zijn afge-
scheiden. Het Nederlandsche bedrijf wordt vol-
komen normaal voortgezet. Daaraan zijn geen
middelen ten behoeve van het overzeesche be-
drijf onttrokken.

Faillissementen

Gedeponeerde uitdelingslijsten:
A. Hoistra, Groningen. Geëindigd door het
verbindend worden der eenige uitdelingslijst.
Uitk. 100 pct.
G. H. Andringa, zonder beroep, Oosterbie-
rum, Idem. Uitk. 4.85 pct.
Th. de Jong, fouragehandelaar, vroeger wo-
nende te Joure, thans te Dortmund. Idem.
Uitk. 12,956 pct.
F. H. de Roos, aannemer, Jubbega, Idem.
Uitk. 3,22 pct.
H. Meijer, verfwinkelier, Groningen. Idem.
Uitk. 2,5 pct.
S. van der Werf, reiziger, Huizum. Idem.
Uitk. nihil aan conc. crediteuren.
A. Bergmeester, slager, 2e Exloërmond. Ge-
eindigd door het verbindend worden der eenige
uitdelingslijst.
A. J. Spreuwers, 1e Exloërmond. Geëindigd
door het verbindend worden der eenige uitde-
lingslijst.

Resultaten

Sumatra Rubber Cultuur Mij. batig exploi-
tatie-saldo f 378.060 (v. j. 234.412). voorge-
steld dividend 10 % (v. j. 7½ %); Exploratie
Mij. Bengalis voordeelssaldo f 44.511 (v. j.
f 47.780), dividend 4 % (v. j. nihil); Technisch
Bur. Marynen exploitatie-winst 1939 f 78000
(v. j. verlies f 25.000), waarvan voor afschrij-
vingen f 32.000, zoodat het verlies-saldo per
ultimo 1938 ad f 114.769 kon worden terugge-
bracht tot f 68.917.
Blaauwhoedenvem-Vriesseveem batig saldo
f 194.949 (v. j. f 12.544), waarvan te reserveeren
f 190.000.

WEEKSTAAT NEDERLANDSCHE BANK

Onveranderde goudvoorraad

De weekstaat van de Nederlandsche Bank
per 27 Mei toont een onveranderden goudvoor-
raad van f 1.115.370.799,5.
De post wissels steeg van f 38.704.435 tot
f 63.286.559, de beleeningen daalden van
f 262.925.895 tot f 251.211.187. Het voorschot aan
het Rijk bleef f 15 miljoen. De bankbiljet-
tencirculatie steeg van f 1.260.567.230 tot
f 1.262.559.390.
Het saldo in rekening-courant van het Rijk
was nihil (onv.), dat van anderen steeg van
f 193.191.485 tot f 207.760.349.

GEMENGDE BERICHTEN

Ziektenfondswezen. Het ziektenfondswezen in
ons land heeft in de loop van de laatste 25 ja-
ren een groote uitbreiding gekregen. Blijken
een onderzoek, ingesteld door het Centraal Bu-
reau voor de Statistiek bestonden op 1 Januari
1940 niet minder dan 658 fondsen. Omtrent 9
doktersfondsen en 2 onderling beheerde fon-
den werden geen inlichtingen verkregen. De
overige 647 fondsen telden tezamen 4.025.541
leden, over de verschillende categorieën van
fondsen als volgt verdeeld:
88 Maatschappijfondsen met 1.410.450 leden,
202 Onderling beheerde fondsen 1.076.058 le-
den; 52 Directiefondsen 663.070 leden; 62 On-
dernemingsfondsen 362.163 leden; 224 Dokters-
fondsen 153.648 leden; 19 overige fondsen
360.152 leden.
Tegamen 647 fondsen met 4.025.541 leden.
Per 1000 inwoners van ons land zijn niet
minder dan 456 personen bij ziektenfondsen
aangesloten. In 1936 was dat aantal 403 per
1000 inwoners. In Groningen was het aantal
aangeslotenen per 1000 inwoners op 1 Januari
1940 281, in Friesland 149 en in Drenthe 287.

Coöperatieve verenigingen. Het Centraal
Bureau voor de Statistiek heeft een overzicht
samengesteld van de coöperatieve verenigin-
gen, welke op 1 Januari 1940 in het handelsre-
gister stonden ingeschreven. Dit aantal be-
droeg 3371, waarvan niet minder dan 2384 op
landbouwgebied. Deze landbouw-coöperaties
worden in het overzicht als volgt onderver-
deeld: creditcoöperaties 801; aankoopcoöpe-
raties 536; veilingverenigingen 70; pluimvee-
teeltcoöperaties 95; zuivelcoöperaties 466;
dorschverenigingen 141; verzekeringscoöpe-
raties 40; overige coöperaties 235.
De overige 987 coöperaties waren: 35 van in-
dustrieëlen, 213 van middenstanders, 624 van
consumenten, 55 voor het creditwezen (uit-
gezonderd landbouw), 30 voor verzekering
(uitgezonderd landbouw) en 30 diversen.

**Tewerkgestelden en gesteunden 1e kwartaal
1940.** Blijken het Maandschrift van het Cen-
traal Bureau voor de Statistiek bedroeg het
aantal tewerkgestelden op de vanwege het
rijk gesubsidieerde werkverruimingen in de
eerste drie maanden van 1940 als volgt: Jan.
3854, Febr. 4928 en Maart 34.000 tegen resp.
65.977, 73.497 en 71.978 in de eerste drie maan-
den van 1939. In Januari en Februari 1940 kon-
den vele werklozen wegens weersgesteldheid
niet tewerkgesteld worden. Het aantal geheel
of gedeeltelijk werklozen, gesteund ingevolge
de steunregeling was in het eerste kwartaal
van dat jaar: Januari 183.984, Februari 208.873
en Maart 138.000.

In deze getallen zijn van de werklozen, die
uitkeering uit werklozenkassen ontvingen, al-
leen inbegrepen zij, die bijslag boven hun kas-
uitkeering ontvingen.

Scheepsbrand in haven van Gibraltar. Op
een in de haven van Gibraltar liggende Oee-
aanstoomer is brand uitgebroken. De blus-
schingspogingen bleven zonder resultaat.

Commissie oorlogsschade. De Opperbevel-
hebber van Land- en Zeemacht heeft een
commissie ingesteld bestaande uit de heeren
ir. W. H. van Leeuwen, prof. H. A. Kaag,
mr. K. P. van der Mandele en als secretaris
prof. mr. P. Liefstuck, welke tot taak zal
hebben voorstellen te doen: a. nopens de be-
ginsselen, volgens welke van overheidswegen
tegenwoordig zal worden verleend in ver-
band met geleden materiële oorlogsschade en
b. nopens de wijze waarop de financiering
hiervan zal dienen te geschieden. Naar aan-
leiding van de instelling van deze commissie,
welke den naam „Commissie-Oorlogsschade“
draagt, wordt er de nadruk opgelegd, dat de
werkzaamheden van deze commissie zich niet
zullen uitstrekken tot het onderzoek van in-
dividuele schadegevallen. Men wende zich
derhalve met gevallen van dezen aard niet
tot de commissie-Van Leeuwen, doch tot de
verschillende gewestelijke dan wel plaatse-
lijke stichtingen, welke voor dit doel worden
of zijn ingesteld. Het secretariaat der „Com-
missie-Oorlogsschade“ is gevestigd te 's-Grave-
venhage, Bezuidenhout 87. De commissie heeft
haar werkzaamheden inmiddels aangevangen.

Financiering bedrijfsauto's. Men meldt ons,
dat de Bond voor Bedrijfsautoverkeer in Ne-
derland (B.B.N.) onder de aandacht van de
hier te lande gevestigde auto-financierings-
maatschappijen heeft gebracht: dat vele be-
drijfsautohouders, in verband met het ver-
bod om met motorrijtuigen aan het bedrijfs-
verkeer deel te nemen, noodgedwongen hun
autobedrijven dienen stil te leggen en derhalve
uit dien hoofde geheel zonder inkomsten zijn;
dat vooral zij, die hun automateriaal in huur-
koop kochten, onmogelijk hun verplichtingen
dienaangaande kunnen nakomen; dat zoodat
de ondernemer als de financieringsmij. er

niet bij gebaat zijn, indien het materiaal
door laatstgenoemde in eigendom wordt te-
ruggenomen. De B.B.N. heeft de financierings-
maatschappijen verzocht die maatregelen te
willen overwegen, waardoor beider belang ge-
diend wordt.

Groote brand in Vancouver. Door een groo-
ten brand zijn te Vancouver in Britsch Colum-
bie alle etablissementen van de „Union Boat
Works“ een scheepswerf en twee fabrieken voor
scheepsmotoren geheel verwoest. Op een an-
dere werf is schade aangericht. Het vuur, dat
in de Union Boat Works was uitgebroken greep
zeer snel om zich heen.

De aardbeving in Peru. De door de aardbe-
ving in Peru aangerichte schade is grooter dan
men aanvankelijk dacht. Vele huizen dreigen
in te storten. In Chorillos zijn nog slechts zes
huizen bewoonbaar. De opruimingsarbeid, die
door het gebruik van ontplofbare stoffen be-
spoedigd wordt, zal nog geruimen tijd vergen.
De regering heeft 20 miljoen sol voor den
herbouw beschikbaar gesteld.

Meifluitje.

„Sip-sap-siep.
Wanneer bist riep?“
Soo'n jonkje sit te kloppen
Met 't meske op de huid
Van 't saachte wilgentuukje...
Aans heur ik gien geluid.
Hij 's diep ien 't waark versonken,
Wordt om hem niks gewoar;
Gien bouwer van violen
Voelt hem 't soo'n kunstenaar!
Nou snidt — er 't witte kapke —
Sien fluitje geft 'n toon;
Die glidt laans vennebloemkes...
De kunstenaar het sien loon!
De wilg, al krom en brokkelg,
Met olle, holle stam,
Steit bij de sloot te luustern, —
Of jonkheid nog weer kwam?
Sien neie bladjes trillen,
En 't smuie takje soeit...
Ien hem en ien sien vrundje
Is 't leven nog niet knoeid...
(West-Grönn.).
NIKL. GRIEP.

De toestand van wegen en bruggen

Mededeeling van den A.N.W.B.

De Kon. Ned. Toeristenbond A.N.W.B. deelt
mede betreffende den toestand der wegen,
dat o.m. alles normaal is te Annerveensche-
kanaal, Dalen, Hoozevee, Meeden, Noord-
broek, Ruinen (rijwielpad Ruinen—Witte-
veen—Anerdennen—Dwingelo gedeeltelijk
onberijdbaar), Slochteren, Wehe.

Deventer: De overgang over den IJssel ge-
schiedt met een stoombootje, ook voor rij-
wielen.

Slochteren: De brug bij Steendam onder
Sidduburen, over het Afwateringskanaal is
nog niet hersteld, doch het kanaal kan wel
per boot of hulprug worden gepasseerd door
voetgangers en wielrijders.

Busdiensten:

Assen—Gieten—Stadskanaal—Musselkanaal—
Ter Apel: 8.48, 12.48, 16.48. Terug 7.15, 11.15,
15.15.
Assen—Borger—Odoorn—Emmen: 9.35, 16.35,
Terug 7.35, 15.35.
Coevorden (Eerste Drentsche Stoomtram
Mij.) — Zwolle: op werkdagen 6.40, 10.40, 14.40,
16.15, 18.40. Terug 8.40, 12.40, 16.40, 20.40.
Deventer—Zwolle: 7.—, 9.—, 12.—, 14.—, 17.—,
19.30. Terug 8.05, 10.05, 13.05, 15.05, 18.05,
20.35.
Zwolle—Kampen: 9.—, 13.15, 16.—, 18.15. Op
Vrijdag bovendien 11.—. Terug 8.—, 10.—, 14.15
17.—. Op Vrijdag bovendien 9 uur.
Zwolle (Katerveer)—Epe—Apeldoorn: 8.30,
11.— en vervolgens iedere 2 uur t.m. 19 uur.
Bus vertrek 21 uur tot Epe. Terug 8.30, 11 uur
vervolgens iedere 2 uur t.m. 19 uur. Bus van
21 uur tot Epe.
Zwolle—Nunspeet: 7.50, 11.25, 16.—, 19.15.
Bovendien van 13.50 van Katerveer. Terug
7.15, 10.05, 12.55, 15.15, 18.45.
Zwolle—Meppel: 7.—, 9.—, 13.— en 16.30.
Vrijdag bovendien v. 6.— en 12.—. Terug 8.—,
10.—, 13.—, 14.—, 18.—. Vrijdag bovendien 7.

LUCHTVAART

Amerikaans militair vliegtuig verongelukt
Een Douglas bombardementsvliegtuig is bij
Mojavo in Californië verongelukt. De bemanning, bestaande uit officieren en vier man-
schappen, kwam om het leven.

1) zich; 2) wiegt; 3) geschonden.

Onderstaande berichten werden reeds in een gedeelte van onze vorige oplage opgenomen

De capitulatie van het Belgische leger

Aan Koning Leopold wordt een kasteel toegewezen

HOOFDKWARTIER, 28 Mei (D.N.B.) De Koning der Belgen heeft om verder bloedvergieten en de volledige doelloze vernietiging van zijn land te doen ophouden, zijn besluit om de wapens neer te leggen, tegen den wensch van de meerderheid van zijn ministerie genomen.

Dit ministerie, dat in de eerste plaats verantwoordelijk is voor de over België losgebroken catastrofe, schijnt ook thans zijn Engelsch-Fransche opdrachtgevers te willen blijven volgen.

De Führer heeft verordend, dat tegenover den Koning der Belgen en zijn leger een zodanige houding wordt aangenomen, als waarop dapper strijdende soldaten aanspraak kunnen maken.

Daar de Koning der Belgen voor zich persoonlijk geen wensch geuit heeft, wordt hem, tot aan de regeling van zijn definitieve zetel vooreerst een Belgisch kasteel als verblijfplaats aangewezen.

Het totale aantal der door de capitulatie getroffen Belgische eenheden zou rond een half miljoen manschappen bedragen. De Duitse legers zullen thans met toegenomen kracht de vernietiging van de hoofdschuldigen nastreven.

Duitsch communiqué

HOOFDKWARTIER VAN DEN FÜHRER, 28 Mei (D.N.B.) Onder den indruk van de vernietigende uitwerking der Duitse wapenen, heeft de Koning der Belgen het besluit genomen den verdere zinlozen tegenstand te staken en om wapenstilstand te verzoeken. Hij heeft ingestemd met den Duitschen eisch tot onvoorwaardelijke capitulatie. Het Belgische leger heeft daarmee op den dag van heden de wapens neergelegd en opgehouden te bestaan.

INLEVERING REICHSMARKNOTEN

Een nadere toelichting

DEN HAAG, 28 Mei. Ter toelichting van het gebod tot inlevering van „Reichsmarknoten“ (zie pag. 2) wordt het volgende medegedeeld:

Onder deze „Reichsmarknoten“ worden uitsluitend verstaan de thans in Duitschland gangbare bankbiljetten. Reichskredittassenscheine zijn wettig betaalmiddel en dientengevolge niet aan het gebod onderworpen. Ook op de „Rentenbank“-biljetten van 1, 2 en 5 rentenmark is het onderhavige gebod niet van toepassing.

De circulatie van in Nederland aanwezige Duitse „Reichsmarknoten“ kan, aangezien hier te lande uitsluitend het Nederlandsche geld en de Reichskredittassenscheine wettig betaalmiddel zijn, niet worden gedoogd. De mogelijkheid bestaat, dat deze Duitse bank- en muntbiljetten, in strijd met het belang van het Duitse en Nederlandsche economische leven, naar het Duitse rijksgedebiet zouden worden overgebracht, aangezien deze biljetten slechts daar in betaling kunnen worden gegeven. Teneinde te voorkomen, dat deze biljetten naar het Duitse gebied worden overgebracht — hetgeen volgens de Duitse wet verboden is — bleek het noodig, de in Nederland aanwezige Duitse „Reichsmarknoten“ aan de circulatie te onttrekken. Het is niet de bedoeling, hierdoor op het eigendomsrecht van den betrokkene inbreuk te maken.

De banken, alwaar de inlevering heeft plaats gevonden, zijn verplicht, zoowel de ingeleverde biljetten als die, welke zich in haar eigen bezit bevinden, aan het einde van den inleveringstermijn onverwijld over te dragen aan de Nederlandsche Bank N.V. De „Reichsmarknoten“, door de Nederlandsche Bank verzameld, zullen door haar aan het Departement van Financiën in bewaring worden gegeven.

Aan hen, die kunnen aantonen, dat zij na 10 Mei 1940 te goeder trouw „Reichsmarknoten“ in betaling hebben aangenomen, wordt gelegenheid gegeven, binnen den inleveringstermijn de inwisseling daarvan in „Reichskredittassenscheine“ bij de „Reichskredittassens“ en bij de door deze daartoe gemachtigde instanties te verzoeken. Welke instanties hiervoor in aanmerking komen, zal nader bekend gemaakt worden. Indien degene, die te goeder trouw de „Reichsmarknoten“ ontvangen heeft niet in de gelegenheid is, vóór den afloop van den inleveringstermijn de inwisseling te verkrijgen, dan moet hij de biljetten bij een der in het besluit genoemde banken inleveren. Hij kan tegelijkertijd het verzoek doen, om de inwisseling achteraf nog toe te staan.

Met nadruk wordt de aandacht erop gevestigd, dat het verhandelen van „Reichsmarknoten“ aan ingezetenen ingevolge artikel 3 van een niet-ingezetenen ingevolge artikel 5 van het besluit tot het treffen van een dievenstrafmaatregel van 10 Mei 1940 verboden is en overeenkomstig artikel 7 van dat besluit wordt gestraft.

Minimum- en maximumprijzen voor tuinbouwproducten

DE LIER, 28 Mei. Met ingang van Maandag 27 Mei werden door de Nederlandsche Groenten- en Fruitcentrale de volgende minimum- en maximumprijzen vastgesteld voor onderstaande

tuinbouwproducten:	min.	maximum
tomaten a, b en c	f 30.— f 40.—	p. 100 k.g. kaskomkommers:
a. boven 52 k.g. per 100 st.	6.—	6.50 p. 100 st.
b. van 44 tot 52 k.g. per 100 st.	5.50	6.— id.
c. van 30 tot 44 k.g. per 100 st.	5.—	6.50 id.
platglaskomkommers:		
aa. boven 80 k.g. per 100 st.	8.30	9.— id.
a. v. 65 tot 80 k.g. per 100 st.	7.30	8.30 id.
b. v. 55 tot 65 k.g. per 100 st.	6.30	7.30 id.
c. v. 45 tot 55 k.g. per 100 st.	5.30	6.30 id.
bloemkool, kas:		
aa. boven 18 cm.	12.—	14.— id.
a. van 15 tot 18 cm.	8.70	12.— id.
b. van 12—15 cm.	6.70	8.70 id.
bospeen ¼ kg. per bos zonder lof	10.70	
	13.40	per 100 bos.

kropsia, natuur:		
a. boven 20 k.g. per 100 st.	1.40	1.70 p. 100 st.
b. v. 15 tot 20 k.g. p. 100 st.	1.10	1.40 id.

GEEN TEXTIELGOEDEREN ZONDER BON

Slechts de kleinste hoeveelheden voor dagelijks gebruik

DEN HAAG 28 Mei. Het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt bekend, dat het van af heden aan alle verkopers aan particulieren verboden is textielproducten af te leveren anders dan op vertoon door den klant van distributie-stamkaarten. Op één stamkaart mag slechts van elk artikel de kleinste hoeveelheid voor dagelijks gebruik afgeleverd worden, b.v. één paar kousen of sokken, één stel onderkleding, één jas of costuum, voldoende stof voor één japon, enz.

Voor deze leveringen moet de verkoper een bon in duplo uitschrijven, waarop de naam van den klant, nummer en serieletter van de stamkaart en de gekochte goederen vermeld staan. Het origineel van deze bon moet aan den klant worden afgegeven, die deze minstens 3 maanden dient te bewaren. De klant mag in dezelfde kalenderweek gelijksoortige artikelen niet nogmaals aan hetzelfde adres of elders kopen.

In noodgevallen, ter beoordeeling van Roode Kruis-afdelingen, vluchtelingen-comités, artsen en verder zoo noodig door burgemeesters ter plaatse, kan schriftelijk door deze instanties een vergunning worden afgegeven voor aflevering van grotere hoeveelheden. Ook voor deze afleveringen dient een bon in duplo te worden uitgeschreven, waarvan het origineel wordt afgegeven aan de instantie, die de vergunning heeft verstrekt.

Om later te kunnen controleren of het publiek en de verkopers zich naar deze regels hebben gedragen, moet de verkoper de duplicaten van de bonnen bewaren en kunnen verzoeken bij inspectie door het rijksbureau voor de distributie van textielproducten door den handel. Door vergelijking zal kunnen worden vastgesteld of ieder zich aan de regels heeft gehouden.

Met inachtname van dit voorschrift kan de verkoop voorlopig vrij doorgaan.

Ter voorkoming van misverstanden wordt een ieder er op gewezen, dat onder dit verbod te koop en/of aflevering niet vallen aankopen of vorderingen door of namens de Duitse of Nederlandsche militaire autoriteiten en ook niet aankopen door Duitse militairen.

PRIJZEN DER VOOR EXPORT AFGELEVERDE PRODUCTEN

DE LIER, 28 Mei. Maandag werd door de Nederlandsche Groenten en Fruitcentrale aan de veilingen bericht, dat onderstaande prijzen uitgekeerd kunnen worden voor de tuinbouwproducten, die in het tijdvak van 18 tot en met 25 Mei j.l. voor export naar Duitschland werden afgeleverd:

Tomaten, a. b. en c. f 30 per 100 K.G. Kaskomkommers: a. boven 52 K.G. per 100 stuks f 8.40; b. van 44 tot 52 K.G. per 100 stuks f 7.40; c. van 30 tot 44 K.G. per 100 stuks f 6.40. Platglaskomkommers: a. boven 80 K.G. per 100 K.G. f 9.40; a. van 65 tot 80 K.G. per 100 stuks f 8.40; b. van 55 tot 65 K.G. per 100 stuks f 7.40; c. van 45 tot 55 K.G. per 100 stuks f 6.40. Bloemkool: a. boven 18 cm. f 10.70 per 100 stuks; b. van 12—15 cm. f 8 per 100 stuks. Bospeen f 10.70 per 100 bos.

Sla boven 20 K.G. per 100 stuks f 1.40. Sla onder 20 K.G. per 100 stuks f 1.10.

In het Westland acht men deze prijzen bevredigend. De zeer groote afname voor export naar Duitschland kan niet anders dan een uitkomst voor den tuinbouw genoemd worden.

HULPACTIE VOOR DOOR DEN OORLOG GEDUPEERD SPOORWEGPERSONEEL

UTRECHT, 28 Mei. In overleg met den Personeelsraad heeft de Directie van de Nederl. Spoorwegen een steuncommissie N. S. 1940 in het leven geroepen, teneinde hulp te verlenen aan het personeel, dat door de oorlogshandelingen have en/of goed verloren heeft. Deze commissie bestaat uit de heeren dr. Ch. F. P. Bodemeyer en drs. S. Buys als vertegenwoordigers van de directie der N.S. en de heeren H. J. van Braambeeck en H. F. Timmermans als gemachtigden van de erkende personeelorganisaties.

Per dienstorder is een beroep op de medewerking van het geheele personeel gedaan in den vorm van een wekelijksche of maandelijksche bijdrage van tenminste 1 pct. der bruto-bezoldiging. Zoodra een algemeen landelijk comité mocht worden opgericht, zal voormelde commissie zich hiernaar in verbinding stellen. Genoemde steuncommissie is met haar werkzaamheden onmiddellijk begonnen en heeft reeds een onderzoek laten instellen naar het aantal slachtoffers en naar den omvang van het geleden materieel verlies.

VOEDSELVOORZIENING IN OORLOGSTIJD

DEN HAAG, 28 Mei. Het Rijksbureau voor de voedselvoorziening in oorlogstijd maakt bekend, dat de uitvoer van kippen-eieren naar Duitschland weer is geregeld en dat deze op dezelfde wijze zal kunnen geschieden als voorheen. Alle voorschriften en bepalingen tot deze zake blijven van kracht. De exportprijzen voor kippen-eieren zijn vastgesteld op den prijs, die gold op 9 Mei j.l. Er is voorts een regeling getroffen, waardoor directe uitbetaling aan de exporteurs kan volgen.

Er zal verder een hoeveelheid eendeneieren naar Duitschland kunnen worden uitgevoerd, welke overeenkomst met de hoeveelheid, die voorheen door Duitschland werd afgenomen. De exportprijs zal voorlopig bedragen f 3.30 per 100 stuks. De eendeneieren, welke niet in verschen toestand worden uitgevoerd, kunnen worden ingekalkt en zullen later als kalk-eieren worden uitgevoerd.

De Nederlandsche Centrale voor eieren en pluimvee te Beekbergen, welke met de uitvoering van deze regeling is belast, zal per circulaire nadere bijzonderheden aan de exporteurs van eieren bekend maken.

Mr. A. J. Enschedé overleden

BLOEMENDAAL, 28 Mei. In zijn woning te Bloemendaal is heden op 51-jarigen leeftijd overleden mr. A. J. Enschedé, mede-directeur van de grafische inrichting Joh. Enschedé & Zn. N.V. te Haarlem.

Mr. Enschedé is van October 1935 tot Juli 1938 lid geweest van Provinciale Staten van Noord-Holland, waarin hij zitting had voor de liberale staatspartij. Sedert 1933 tot April j.l. was hij lid van den gemeenteraad van Bloemendaal.

Kruit ontploft

AMERSFOORT, 28 Mei. Gistermiddag hoorde te Amersfoort een politieagent, die in de omgeving van de Punterbergerlaan surveilleerde, een hevigen knal. Toen hij zich naar de plaats begaf, vanwaar het geluid kwam, liep de zestienjarige B. hem met bebloede handen en een bebloed gezicht tegemoet. Het bleek namelijk, dat de jongen met kruit had gespeeld, dat kruit ontplofte. De knaap had seven

slagpijpjes in zijn bezit. Nadat de jongen in een apotheek was verbonden, is hij naar de ouderlijke woning vervoerd.

Denemarken

Verdere beperking van benzineverbruik

KOPENHAGEN, 28 Mei. (D. N. B.) Krachtens een besluit van den minister van handel, zijn opnieuw aanzienlijke beperkingen ingevoerd in het verkeer met vrachtauto's, teneinde het benzineverbruik, dat thans tot een vierde van het normale verbruik is teruggebracht, nog verder te beknotten. De nieuwe voorschriften treden 1 Juni in werking.

LANDBOUW EN VEETEELT

Bodemziekten en insectenschade

(Van onzen landbouwmedewerker.)

Om dezen tijd van het jaar is een korte bloemlenging van de kwalen, waaraan de landbouwgewassen kunnen lijden op haar plaats en het herstel door een oordeelkundig gebruik om de beschikbare geneesmiddelen zooveel mogelijk te bevorderen.

Daartoe dient allereerst onderscheid gemaakt in de aantastingen door schadelijke insecten, hetgeen in tijden van droogte en langzamen groei verergert en de bodemziekten als gevolg van een onjuiste scheikundige reactie van den grond.

Beide afwijkingen treden vaak plotseling en zonder duidelijke aanwijzingen op, zoodat vaakzaamheid den akkerbouwer steeds geboden is. Daarbij komt, dat het eene gewas meer weerstand kan bieden dan het andere. Zoo zal vretelij op aardappelen minder invloed hebben dan de knol een groot aantal spruiten voortbrengt, terwijl een bietenplant direct bezwijkt en ook jonge graangewassen danig worden uitgedund.

De insectenschade heeft vaak betrekking op emelten, die men met Parijsch groen, bestaande uit met kopersulfaat vergiftigde zemelen, vaak op geslaagde wijze kan verdelgen.

Men strooit het vochtig gemaakte mengsel 's avonds, wanneer een zware dauw is te verwachten. De emelten komen gedurende den nacht dan boven den grond en crepeeren in groote aantallen door het zwaar vergift. De bestrijding van emelten geeft vaak veel voldoening. In het algemeen is echter de bestrijding van insecten moeilijk en vaak alleen langs indirecten weg te voeren.

Een veel voorkomend mankement is vretelij door ritaalden: vooral op gescheurd grasland en klaverstoppels treedt de ritaald veelal zoo op, dat het gewas grotendeels te loor gaat, zonder dat er veel aan te doen valt. Soms strooit men met succes oude aardappelen over het perceel, waar de ritaalden zich graag invreten. Ook de extra vruchtbaarheid kan het gewas min of meer redden, maar de insectenplagen gebonden zijn aan seizoenen. Na den langsten dag houdt de vretelij vanzelf op, zegt de praktijk vanouds.

Om een derde insect te noemen, dat den laatste tijd vermoedelijk mede door de veelvuldige graanbouw in sterkere mate optreedt, dient het haveraklein wormpje in de wortels van de aangeplante planten leeft en den groei der haver belemmert. De planten worden paarsviolet van kleur, de planten staan recht op en maken een spichtig den indruk.

De bestrijding kan, voor zoover bekend, alleen plaats vinden door haver en gerst op dergelijke perceelen jaren achtereen uit de vruchtwisseling te weren en zoo mogelijk de andere granen ook.

Vanouds heeft de praktijk ook de verschillende bodemziekten, en ook de virusziekten van aardappelen voor vretelij versleten, omdat het resultaat doorgaans hetzelfde en het ziektebeeld soortgelijk is, en er vroeger veel minder aan gedaan kon worden dan thans, hetgeen tot berusting noopte.

Thans nu een wijdvertakte landbouwvoorlichtingsdienst den land- en tuinbouw geheel kosteloos zijn medewerking verleent, is er voor een dergelijke berusting geen plaats meer.

Daar het ons inziens echter ten onrechte nog niet zoo ver is, dat evenals de medicus, en de dierenarts de consultant wordt gewaarschuwd, mag daarop met kracht worden aangedrongen. Al kan ook de landbouwwetenschap niet altijd voldoende uitkomst brengen, toch dient door voortgang van praktijk en theorie de voortgang te worden bevordert. Vooral nu de wisseling der economische omstandigheden aanpassing aan de beperkte bedrijfsmiddelen noodzakelijk maakt, kan een intensieve voorlichting noodde worden ontbeerd.

De Veenkoloniale haverziekte en de Hooghalensche ziekte zijn de twee meest bekende bodemziekten. De eerstgenoemde is een gevolg van te alkalische reactie of meer praktisch uitgedrukt, overkalking. Het komt gewoonlijk pleegsgewijs voor, b.v. waar aardappelooft werd opgebrand, en het ziektebeeld wordt gekenmerkt door geknikte bladeren als gevolg van dorre plekken in het middelste terwijl de bladpunten het langst groen blijven. Spoedige aanwending van 50 kg. mangaansulfaat brengt genezing.

Daar door onkunde en verwarring met de Hooghalensche of zure ziekte nog wel eens averechts Chilisalpeter wordt gestrooid, is een juiste diagnose door bodemonderzoek noodig. De Hooghalensche ziekte wordt gekenmerkt door vertraagden groei, geelachtige bladeren en een grasachtig uiterlijk. Al naar het grond-onderzoek uitvalt, kan 600 tot 1000 kg. versch gebuschte kalk of poederkalk genezing brengen, mits er tijdig regening komt. Oude kalk of kalkmergel kan het gewas niet redden, maar dit te langzaam invloed op het bodemvocht kan uitoefenen.

De laatste jaren is steeds duidelijker gebleken, dat de Hooghalensche ziekte door het bloote oog vaak wordt verward met magnesium-gebrek, als gevolg waarvan ook een tijgering van het blad optreedt. Indien het grondonderzoek uitwijst, dat scheikundige reactie behoorlijk is, is er aanleiding om slakkenmeel, patentkalk, dolomietmargel of andere magnesiumhoudende meststoffen aan te wenden.

Tenslotte ontleent de ontginningsziekte haar naam aan de omstandigheid, dat ze op ontginningen werd ontdekt, zooda ook de veenkoloniale haverziekte en de Hooghalensche ziekte genoemd worden naar hun eerste vindplaatsen. Bij ontginningsziekte blijven de jongste bladeren om hun lengte-as opgerold, waardoor ze een spichtig uiterlijk krijgen. Aan de oudere bladeren komen doode punten, die bij tarwe meestal bruinrigjes gekleurd zijn, bij rogge en gerst zijn deze bladpunten geelwit, bij haver zijn ze wit. Vooral tarwe is gevoelig voor ontginningsziekte, zoodat in de afgelopen jaren in de Veenkolonien veelvuldig, plm. 100 kg., kopersulfaat is aangewend, toen de tarwe daar inheemsch werd.

De ontginningsziekte komt ook wel voor op graslanden die na toediening van b.v. 50 kg. kopersulfaat per H.A. niet alleen voorspoedig

groeien maar ook een zwaardere stikstofbemesting beter verdragen, terwijl de gezondheids-toestand van het vee er door verbeterd.

Naast de meest voorkomende afwijkingen onzer landbouwgewassen, die in den vooroorlog optraden, kunnen ook verschillende andere de moeite loonen om door de landbouwvoorlichtingsdienst een nauwgezet onderzoek te doen instellen.

MOND- EN KLAUWZEER

District Groningen.

De inspecteur van den veertersennikundigen dienst, deelt ons mee, dat in de week van 19 Mei tot en met 25 Mei j.l. in het district Groningen de volgende gevallen van mond- en klawwezer zijn waargenomen: Sleen 1. Gestorven dieren: geene.

In Friesland.

Gedurende het tijdvak van 19 tot en met 25 Mei j.l. is in de provincie Friesland 1 geval van mond- en klawwezer geconstateerd. Aan deze ziekte is in genoemd tijdvak 1 kalf gestorven.

PAARDENFOKKERIJ

De betekenis van het paard voor den landbouw

De fokkerij thans van groote betekenis

(Van onzen deskundigen medewerker.)

Er is een tijd geweest, dat velen, ook in de landbouwkringen, de meening waren toegedaan, dat het paard vrijwel geheel uit de samenleving zou verdwijnen en van geen betekenis meer zou zijn. De mechanisatie nam een dusdanigen omvang aan, dat deze vrijwel het enige vervoermiddel en trekkracht in de boerderij zou worden.

Vooral de jongere generatie der landbouwers stelde zich geheel in op de mechanisatie; de paardenfokkerij kwam op den achtergrond. De paardenfokkers, die de paardentracie trouw bleven, werden meer of minder onderwerst genoemd en gingen, volgens de nieuwe inzichten van bedrijfsvoering, niet met hun tijd mee.

Van de zijde der paardenfokkers is meermalen betwist, dat de paardenfokkerij niet economisch zou zijn en feitelijk zijn de argumenten voor de mechanisatie nimmer overtuigend geweest.

Tot op zekere hoogte is de mechanisatie een gril geweest, die werd beïnvloed door den tijd, toen de paardenfokkerij niet algeheel grondvest was op de volledige landbouwbruikbaarheid. Voor den oorlog in 1914 en direct daarna, stond de paardenfokkerij meer gesteeld op de handelsvraag en werden geheel andere eischen gesteld aan het paard dan nu. Het paard zorgde toen voor vrijwel alle transport, ook zelfs op beduidend groote afstanden en bovendien werden aan de équipages zoodanige eischen gesteld, dat de fokkerij zich op dezen handel instelde.

Na den oorlog van 1914 moest door een gewijzigde vraag de paardenfokkerij omgesteld worden. Men wilde meer het zware paard, dat best kon slappen, veel arbeid kon verrichten en sober was in onderhoud. De vraag naar een uitsluitend trekpaard, hetzij warm- of koudbloed, kwam steeds meer op den voorgrond. De Groninger warmbloedfokkerij heeft in die dagen haar fokrichting gewijzigd naar die behoefte en hoewel zij veel kritiek heeft moeten aanhooren, heeft deze fokkerij over geheel Nederland navolging verkregen. Vooral in de laatste jaren kwam dit duidelijk naar voren en het meer Zuidelijk fokgebied, omvattende een zestal provincies, nam de Groninger fokrichting over en voerden zelfs den naam „Groninger type“ in. En het was juist uit deze streken waarin de Groninger richting aanvankelijk het meeste verzet vond.

Steeds meer en meer won de overtuiging veld, dat het zware, rustige paard, het aangewezen paard was voor het landbouwbedrijf en expeditie. Daarmede ging echter verloren de mooie carrossier, het luxe paard met gang en houding omdat dit paard zijn tijd had gehad.

Een fokkerij op deze basis werd dan ook tegenover de mechanisatie verdedigd. Toch is het niet juist, wanneer men denkt, dat in de kringen der paardenfokkerij de mechanisatie geheel overbodig werd geacht. Een paardentracie met een aanvullende mechanisatie op groote bedrijven, werd het meest economisch geacht. Een vrijwel volledige mechanisatie op de groote bedrijven hield het gevaar in, dat een dergelijk bedrijf geheel afhankelijk werd gesteld van den invoer van olie en benzine. Op dit gevaar is van de zijde der paardenfokkers bij herhaling gewezen. Bovendien bracht een steeds grotere mechanisatie het gevaar mee van een krimpeling van den paardenstapel, dat in tijden van oorlog en oorlogsgevaar een groote verzwakking van de economische weerstand van het land zou betekenen.

Thans beleven wij den tijd, dat door het afsluiten van den invoer van olie en benzine, de mechanisatie lam is geslagen terwijl de paardentracie geheel onafhankelijk is en ook in de meest benarde tijden belangrijke diensten aan de voedselvoorziening kan bewijzen. Het volledig mechaniseren van de landbouwbedrijven hield voor de voedselvoorziening een groot gevaar in evenals het volledig mechaniseren van expeditiebedrijven. Niet alleen voor de versterking van de Nederlandsche Weermacht was een flinke, sterke paardenstapel noodig maar ook als een belangrijke reserve voor den economischen weerstand van het land.

Het is zeer gelukkig geweest, dat men in Nederland een bloeiend stamboekwezen heeft en een prima paardenfokkerij in stand heeft gehouden. Dit komt in deze tijden wel zeer sterk naar voren nu de mechanisatie lam is gelegd. De vraag naar het paard is behalve in den landbouw ook in ander opzicht belangrijk toegenomen. Aan die vraag kan thans nog worden voldaan, mede een gevolg van het feit, dat de landbouwer-paardenfokker de economische waarde van het paard hooger heeft aangeslagen, dan menigen, die in staat is geweest de fokkerij te steunen, doch deze kans voorbij heeft laten gaan om nu weer het eerst om het paard te roepen. Veel te veel is de mechanisatie op den spits gedreven. Het is niet juist te denken, dat de mechanisatie in den landbouw niet een uitstekende plaats heeft ingenomen en ook zal kunnen blijven vervullen. Maar het is toch al te dwaas, dat men hengsten per auto's naar de fokkers gaat vervoeren, dat men over een betrekkelijk korten afstand de paarden per auto naar de markten brengt, dat de paarden op stal staan en men de auto transport-werkzaamheden laat vervoeren. Men heeft te veel gemechaniseerd omdat men het niet direct voordeliger maar wel gemakkelijker vond. Het is geheel onjuist geweest dat men door de mechanisatie op den spits te drijven, kapitalen aan de Nederlandsche paardenfokkerij heeft onttrokken. De paardenfokkerij was een zuiver Nederlandsch bedrijf, dat baten opleverde, hetgeen niet gezegd kan worden van de mechanisatie.

Thans zijn er heel wat landbouwbedrijven, die zoodanig zijn gemechaniseerd, dat een belangrijk tekort aan paarden aanwezig is. Het paard moet de plaats van den tractor weer innemen. Van hoe groote betekenis de mogelijkheid van vervanging door paarden is, behoeft geen nader betoog. Het zal dan ook van groot belang zijn, wanneer straks, als de oorlog ten einde is, men eigen en algemeene belangen meer in het oog gaat houden en de weerstand van het land door het handhaven van een sterken paardenstapel op te voeren. Want thans behoeft de onmisbaarheid van een belangrijk

paardenstapel als te zijn van een verstrekkend maatschappelijk belang niet meer te worden aangevoerd.

Een tekort, ook aan paarden, zal in de eerstkomende jaren zeer zeker bestaan. De landbouwers-fokkers zullen goed doen daarmede rekening te houden door de fokkerij uit te breiden. In deze jaren zal de fokkerij van groote betekenis blijken te zijn.

SPORTNIEUWS

Schaken

K.N.S.B. vergaderde

Het hoofdbestuur van den K.N.S.B. heeft dezer dagen te Den Haag vergaderd. Getracht zal worden het contact met de leden zoo spoedig en zoo sterk mogelijk te herstellen. Een daartoe strekkende circulaire zal nog deze week aan de onderbonden en clubs worden toegezonden.

De looppende competitie in de promotiewedstrijden, zal, zoodra er wederom eenigszins normalere reismogelijkheid zal bestaan, worden beëindigd.

Hoewel het de bedoeling is al het mogelijke te doen om de vastgestelde bondswedstrijden te laten doorgaan, zal hierover nog nader worden beslist. De nog looppende kampen en bekerwedstrijden zullen, voor zoover het bondsbestuur bekend, worden uitgespeeld.

Beter dan het besluit te nemen om kleine clubs te ontbinden, worden de verenigingen aangeraden door middel van fusie een teruggang in ledental te voorkomen, en hierdoor het schaakleven te saneren. Het bondsbestuur hoopt hierbij op de medewerking van allen.

Voetbal

G.V.B.-programma v. Zondag a.s.

ADSPIRANTEN.

Afdeeling I.

A1: Blauw Geel—De Vogels (9 uur).
A2: Groen Geel—Hellas (9 uur); VIA—Helmman (10 uur).
A3: Astrea—Haren (11 uur) P. D. Pijl: SVF—GVAV 2 (11 uur); Velocitas 3—AVA (9.30 uur); Groen Wit 2—Oostelijke Boys (10 u.) J. J. Broeken.
B2: Blauw Geel—GRC (11 uur); Velocitas 2—BRC 2 (11 uur).
B3: GVAV 3—VIA (9.30 uur, Oosterpark). F. Postema.
B4: Corinthia—Loppersum (10.30 uur), E. Krijger.
B5: Overpolder—Delfzijl (10 uur, terrein Delfzijl). H. Schreuder; Heveskes—Meedhuizen (11 uur).

Afdeeling II.

A3: Stads kanaal—Nieuw Buinen (10 uur).
B1: Bato 2—NOVO (10 uur); Noordster—MOVV (10 uur).
B2: Stads kanaal—Veendam (4 uur, beslissingswedstrijd, terrein Zuidbroek). H. Drayer.
B4: Veerveen—Bilham (10 uur).

COMPETITIE.

Afdeeling I.

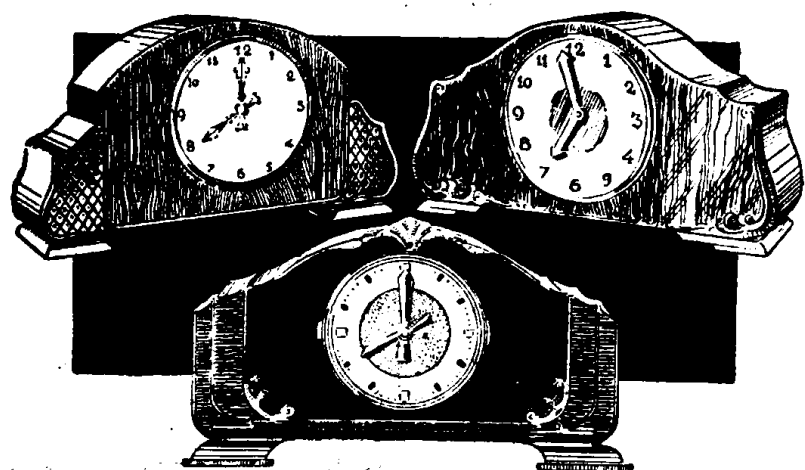
C: De Marne—Hoornster Boys. P. Nauta; Kloosterboeren—Baflo (1.15 uur). R. Holwerda.
D: Farmsum—Overdiep. H. F. B. Corinthia—Ten Post (10.30 uur). E. Mulder; WEO—Meedhuizen. M. v. d. Laan; Delfzijl 2—Heveskes, A. J. Mulder.
E: Velocitas 5—Oostelijke Boys 2 (4 uur). G. H. Bultje; Help

Georgius v. Pannhysstraat 12a, delstum.

Stoom- en Verfgoederen

Onze bedrijven in Almelo zoowel als in Groningen werken weer normaal. Goederen worden gehaald en bezorgd.

PALTHE - ALMELO

Een KLOK voor de ware tijd koopt U bij
Joh. P. Rijkens
Zwitserse Horlogemaker
Brugstraat 29 - Galerij
Goud- en Zilverwerken
— Verlovingsringen —

STEUNZOLEN
DIV. SYSTEMEN
NAAR MAAT

FRANS VAN HALSEMA
MEDISCHE INSTRUMENTEN
ZWANESTRAAT 21

foto kramer
o. boteringestr. 46
tel. 1685

voor elk fotografisch
werk overal te ontbieden

Geld besparen!

kunt U door tijdig Uw kleeding te laten nazien. Vraagt prijsopg. voor het keeren, repareeren, veranderen of oppersen bij D. KUIKEN, Kleermaker, J. W. Frisostraat 88a. (1e klas keeren en reparatie-inrichting.) Aan huis te ontbieden.

Stuur briefkaart.

Haarwerk!

Op eigen atelier vervaardigen wij: Vlechtten, Kuistukjes, Strengen en Pruiken. Ook van uitgevalen haar.

H. J. ter Schegget

KAPPER.
Grootte Kromme Elleboog 8.

KAMPEERTENTEN

TE KOOP EN TE HUUR

Besprek tijdig Uw huurtent, ze zijn alle voorzien van grond-zell.

FIRMA KOOS

Brugstraat 32 — Groningen

Telefoon 221

fl.-Schoorsteenvegen

A. R. Bardelli

Eenigste opvolger van Tonh. Gr. PEPPERSTRAAT 29b.

H.H.

Laat op tijd Uw kleeding vakkundig op-persen en herstellen

Uw adres

D. BUINING

Nieuwe Sint Jansstraat 7a
Maatkleeding

S. M. MEIJER, gedipl. Coupeuse voor het maken van Japonezen. Mantels, Mantelpakken en Complets. Billijke prijzen, keurige afwerking, nieuwste modellen. PRINSESTEWEG 21.

Te huur aangeboden

Ben.woning, Radijsstraat 15, voor direct, f 4.75 per week. Bevr. Sabangplaats 13a.

Een nette Ben.woning staande de Radijsstraat. Huurpr. f 4.75 per week. Bevragen Moesstr. 73

BOVENHUIS Stadhouderslaan k. ensuite, keuken, balkon, 3 slaapk., f 6.50 per week. N. BLEEKERSTRAAT EENGEZINS-HUIS, f 5.— per week. M. ZUIDEMA, Korreweg 96a.

In het „Tehuis“ Lutkenieuwstraat 13 zijn voor langere of kortere tijd, Lokalen te huur, zoowel voor kantoren als voor vergaderingen.

1 Juni Zit-Slaapkamer, vrij, str. w., aan de straat, f 3.50 p. w. Carolleweg 23a.

Gemeubil. Slaapk. voor net meisje, f 1.50 per week. Oosterweg 36a.

Prachtige gr. Zit- en Slaapk. 1ste etage, a. d. str., str. w. en kl. zit-slaapk. a. d. str. Heere-weg 17 en 17a.

Een Kamer met keu. voor gezin z. k. Te bevragen bij G. A. STAAL te Poffert, gem. Hoogkerk.

Ruime Zit-Slaapkamers a. d. straat, veel zon, str. water, met pension. Brugstraat 32b.

Een mooie gestoff. Voor-Slaapk. op zon, str. w., en een ongem. Zit- en Slk., str. w., beide met of z. pens. Oosterhamr.kade 22a.

Gem. Kamers, m. of z. pens. Direct of bij overleg. Marktstraat 18.

Mod. Zit-Slaapkamer of zit- en slaapk. met str. water, omg. Korreweg. Geen beroeps. Br. fr. no. 841 bureau dez.

Voor dame, ongem. Zit- en vrije slaapk. met vrije keuken 45a en achterk. met vrije keuken 45. Noorderhaven N.z. Te bevragen beneden.

Gem. Zit- en Slaapkamer, str. w. en zon, ook voor 2 pers. Herman Colliensstraat 46a.

Een mooie groote ongem. Kamer en Slaapkamer, met of zonder pension. Jozef Israëlsstraat 70.

Pracht Kamers, str. w., telef., geschikt voor twee pers. Heerestraat 95b.

Klein Slaapkamertje, str. water f 1.25. BOERSMA, Oude Ebbingestraat 43a.

Gevraagd een nette Kost-ganger. Veemarktstraat 93a.

Te huur gevraagd

Een Boerderij voor drie of meer jaren, huur vooruit betaald. Br. fr. no. 849 bureau dez.

Voor 2 à 3 week, een Huisje, omgevend Norg of Roden. Br. fr. met opg. van prijs, ligging, enz., onder no. 859 bureau dez.

Voor direct, een modern Boven- of Benedenhuis, voor een klein gezin, omgevend Nieuwe Weg-Schuitendiep, liefst op zon. Br. fr. met opg. van huur-prijs onder no. 854 bur. dez.

In de stad, een geschikte Verkoopgelegenheid van room-ijz Roden, waarvoor elektrisch gekoelde conservator aanwezig. Br. fr. no. 870 bureau dez.

Frissche ongem. Zit-Slk., z. pens. met kookgelegenh. Br. fr. met opg. van voll. bijz. enz. onder no. 865 bur. dez.

Zit- en Slkamer, op zon, in centrum, met voll. pension (geen beroeps), door ambt.esse i. h. bezit van piano. Br. fr. met prijsopgave onder no. 860 bureau dez.

Stud. pers., vr. Kamer met pension. Br. fr. met prijs onder no. 868 bureau dez.

Nette man zoekt eenvoudige Zit-Slaapk., omgevend Moesstr. Br. fr. no. 875 bureau dez.

Gemeubil. Zit-Slaapkamer m. voll. pension, van Maandag tot Zaterdag. Br. fr. met prijsop-gaaf onder no. 851 bureau dez.

Net Kosthuis in Wildervank of Veendam. Br. fr. met voll. bijz. onder no. 866 bur. dez.

Weide voor merrie met veulen, door J. B. SCHUT, t. Zandt.

Weide voor hokkelingen. J. DE HAAN, Lagemeeden post Zuidhorn.

2 makke Paarden voor den kost in den hooibouw, voor direct. Wed. A. VALKEMA, Sauwerd (Gr.)

Een pracht Landhuisje en een Melkweg op lichte banden. Zeer geschikt voor koemelker, en een Boodschapkar. P. WEGMAN, Aduard.

4 mod. 3-GEZINS-HUIZEN (verhuurd), van eigenaar. Br. fr. no. 856 Bureau dez.

Stad, voor geldbel., verschil-lende 2-GEZINSH. Mak. WEST-FHAA, Haren.

Te koop aangeboden

PERCELEN VOOR GELD-BELEGGING. Lijnbaanstr. f 5500, opbrengst ± f 500.—

Korte Nieuwstr. f 5500, opbr. ± f 510.—

Brinklaan f 13.500, opbrengst ± f 1100.—

2e Willemsstraat f 18.000, opbrengst ± f 1300.—

Blokjes: 13 woningen f 20.000 opbrengst ± f 2366.—

6 Woningen f 36000, opbr. ± f 2600.—

16 Woningen f 65000, opbr. ± f 4480.—

En vele andere! Te bevr. bij J. H. ZEEVEN, Makelaar N.B.M., Gr. Markt 9, tel. 366-2099.

Het Zomerhuis „Cor“ gelegen tusschen Den en Duin te Zeegse, voor 8—10 pers. Eeldersingel 28. Tel. 2182.

Een Eigendom te Veendam, huur doende f 12 per jaar, bij H. LOTTERING, Nw. Pekela.

Een Woonschip, goedgekeurd voor 14 personen. Te zien op werf. Scheepswerf Gebrs. MULDER, Stadskanaal. Tel. 221.

Extra makke Lithauer. Bankstraat 6a. Gron.

6-j. zwarte Merrie, warmbl. best paard. W. TER LAAN, Zuidwolde (Gr.)

Een platte breede Schimmel-merrie, extra mak. Brugstr. 27 Hoogezand.

Een beste volbloed 3-jarige donker kastanjebruine Merrie. Bovenl., met kol. r. a. w. sok. S. STEENSTRA, Oosterzand, Oldekerk.

Een luxe gr. st.b. Merrie br. m. 3 w. v. 11 j., kan buitengew. gaan, of een 7-j. br. bl. Belg m. dicht gedrongen, beide paarden zeer mak en gewillig. P. POORTINGA, landb., Westertwist.

Een 7-jar. dr. Merrie, werpt Juni, bij A. UBELS, Zevenhui-zerweg, Eelde M 320.

Een bijna 2-jarige zwarte Ruin. K. WIELINGA, Hoogkerk.

Zw. geb. 6-j. Schimmel Belg. Merrie en tijdige Biggen. F. VENEMA A.J., Kielwinde-weer 40.

Extra makke 10-jarige zwarte Merrie warmbloed. B. BEGEMAN, Slochteren D 208.

Zwarte witvoet warmbloed Twentermerrie met papieren bij J. R. TER VEER, Dijkstreek, Ennumat.

1 gekruiste Twenterbelg. H. HENDRIKS, Vries.

Een makke 5-jarige zw. Merrie m. veel gang. K. v. d. PLOEG Gaarkeuken, Grijskerk.

5 beste Koekalveren. J. DE HAAN, Lagemeeden, Den Horn.

Melk- en Kalkkoeien, Scha-pen en Lammeren. E. WOLTERS, Hoogemeeden.

Een vette Koe bij T. HUIZIN-GA Jzn., molenaar, Loppersum.

Een beste pas gekalfde 2de Kalkkoe, t.b.c.-vrij, bij K. VE-NEMA, Wittewierum.

Een Weidekoe, bij J. B. SCHUT, t. Zandt.

Beste 1-j. zw.bl. Volbl. Stier van beste prod. ouders. J. OUD-MAN, Middelstum, Delleweg.

2 Loopvarkens. H. H. KREMER, Oldehove.

6 beste afgewende Biggen. H. v. d. LAAN Pzn., Ezinge.

Een toom tijdige Biggen en een melkwagen. F. BUITEN-KAMP, Kropswolde 43.

Een drachtig Varken, 12 week dragend. J. J. BERGHUIS, Dorkwerd.

Een witte Melkgeit zonder horens bij P. D. SICCAM, Den Ham.

Pracht hoog bekr. Eng. Bull-dog, zoon uit Intern. Kamp Christmas Snowball en Ned. Kamp Roselle Boaz. Bill. prijs. J. VEENEMA, Nieuwstad. 6a, Groningen.

Een weinig gebr. Cormick Hooi-schudder, Cormick zwaar model Hooihark. t. liefst in één koop. J. HEERSEMA, Annervkanaal.

1 Schrijfmachine (Port), lan-ge leren Jas. Oosterhamr.kade 46.

Een gebr. Deering Maaima-chine, zwaar model en een soli-de platte Korre op ijer, bree-de wielen, dr. verm. 5 à 6000 kg. H. WIERINGA, N.Hoogbrug.

Een Hooihark, lichte prijs. GEER. RIETSEMA, Pelzermade.

Wegens omst. prima Electrolux Stofz., sleemodel, met gar. Spotprijs, na 5 uur Peizer-weg 64a.

Een Melkwagen op veeren bij G. BOS, Farmsumerweg 68, Delf-zijl.

Een Korre op lucht, beste banden, dr. verm. 2000 kg. Prijs f 650. K. BRONTSEMA, Holwier-de. Tel. 15.

1 pr. Korre op 32 x 6 luctb., draagr. 5 ton en 1 lichte Boe-renwagen op ijer, moet weg. J. BERGHUIS, Dorkwerd.

Te koop aangeboden

Soliede Tonneau, op gummi, tevens een Kunstmoeder. P. E. WESTERHUIS, Usquert.

Soliede platte Korre, dr. verm. 2500 kg., met tuig. Adres Kerk-straat 25, Hoogkerk.

Een solide Prins Albert en een Handmelkar. A. op ijer. L. ALMA, Tolhuis, Bedum.

Een extra beste Varkenswagen op veeren bij E. SPA, Blijham (Gron.)

Een kleine Fiat 500 1937. Als nieuw. Loopt 1-17. Br. fr. no. 867 Bureau dez.

Steeds groote voorraad Auto-onderstellen. J. KNOOP, Auto-slooperij, Aduard. Tel. 13.

1 z.g.a.n. Motor ben. 60 kg., geheel luxe, loopt 60 km. op 1 liter. Moet weg. F. BERGHUIS, Moesstraat 14, Gron.

Z.g.a.n. 5 p.k. '36 Matchless Motor, dubbelport k.k. f 130. Zuiderdiep 25.

Een prima H.rijw. m. torpedo en lamp f 16. Van Speykstraat 26.

Z.g.a.n. Damesrijw. f 22.50. Oosterstraat 50B.

Mooi solied origineel Veen Heerenrijw. f 20. Koninginnelaan 86a.

1 Dames- en Heerenrijwiel met 2 remmen, 2 Damesrijwie-len. Herm. Colliensstr. 20.

Een z.g.a.n. Tandem. Fa. R. TH. BODEWES en Zn., Heerenstreek 3, Bedum.

1 als nieuw luxe H.rijwiel m. el. lamp, torpedo, slot enz., 1 pracht D.rijw., lage prijzen. Noorderstationstraat 25.

Wegens omstandigh., 1 z. g. a. n. Burgers E. N. R. Damesf., compl. m. el. l. slot en dubbele tasschen. Te bevr. Wipstr. 8.

1 prima Damesrijwiel, 1 N.S.F. Radio met naamschaal. Westerhavenstraat 10a.

Beste licht loopende Tandem Prijs billijk. Noorderhoogbrug 16.

Z.g.a.n. Tandem, eerste klas merk en een Meisjesrijwiel. H. WIERINGA, N.Hoogbrug.

1 sterk Heerenrijwiel, compl. met lamp f 12. Gr. Leliestr. 59, Midden Gasthuis.

Een prima gebruikte 3-wieler met gesloten bak; 1 Meisjesrijw. als nieuw. Prijs billijk. Moesstraat 44.

Als nieuw Gazelle H.rijwiel en Burgers Damesrijwiel, Jon-gensfiets f 14. Kleine Leliestraat 4.

Zoo goed als nieuwe Divan en Kleed, Ruststoel met kus-sens, elken Tafel. Oude Ebbingest. 8.

Mooie Vloerkleed f 7, moole elken Bank, rood tryp, f 7.50, 2 Fauteuils met leer f 3.50, kleine Keukentafel f 2, pracht 2-pers. Waschkast m. marmer bladen opzet f 10, 1 z.g.a.n. elken Haardfauteuil f 8, pracht Thee-meubel f 6.50 Zuiderdiep 87a.

2 Vloerkleeden, 4 x 5, 5 el. Dressoir, met Bonheur, 3 Stoe-len, 1 Fauteuil, veeren Bedden, 2-pers. Waschtabel, Spiegel, mah. Tafel, Kleerstander. Adres SIMON STOPPELMAN, Beëde, Makelaar, Coehoornsingel 79, Inkoop - Ruiling.

Een z. g. a. n. Wieg. Ambonstraat 6B.

Em. en gegoten Kookkachels. Brugstraat 17.

Planten, alle soorten kool-prel-, uilen-, kropsla-, broeikom-mers, meloenen, tomaten, asters, zinnia's.

VOS, Zaden, Heereweg 63/8. Telef. 2763.

De fijnste Fr. Roode St. f 2.20 dikken f 2.—, v. d. knip f 1.50 p. 35 kg. BOSMA Zuiderdiep 114

Partij puike Noordeling Eet-aardappelen bij R. KAMPHUIS Engelbert C 16.

Wegens miszetting een partij puike R. Star Eetaardappels bij H. J. KADIJK, Winsum.

Puike Noordeling Eetaardapp. H. KNOLLEMA, Borgweg F 206.

Puike Eetaard. à 3 cent p. kg. Bode WOLDHUIS, Di. en Vrijd. Martinkerk.

Prima Frische Roode Star klei consumptie Aardappelen. Puike van deugd en geen afval, bij A. METER Wz., Tel. 24, Marum.

20 kg. extra moole Pootboonen dubb. witt z. dr. H. HARKEMA Jzn., kweker, Zuidhorn.

De Top van plm. 2.25 H.A. groenland met veel gras, waar-op vruchtbomen staan om te hooien of inkullen, in Haren. Te bevr. Petrus Campersin-gel 177. Gron.

Een Bouwboerderij, geen ma-kelaar, wel notaris. Br. fr. no. 848 bureau dez.

Ben.- en Bovenhuis of Een-gezinshuis, betaling contant. Aarb. Lodewijkstraat 27.

Een gedemobiliseerde, 23 j., in bez. eindh. dipl. gymn. dipl. boekh. „Mercurius“, als zodanig reeds werkz. geweest, en dipl. typen en steno „Groot“, zoekt een voor hem geschikte werkkring. Br. fr. no. 840 bureau dez.

Energiek Verkooper, 24 jaar, goed onderlegd en handelservan-ning, vraagt agenturen voor Wineschoten en omgeving. Br. fr. no. 845 bureau dez.

Een Brood-, Koek- en Ban-ketbakker, genegen leiding op zich te nemen; ook wel als noodhulp. Br. fr. no. 843 bureau dez.

Een flinke Bakkersbediende, 21 jaar, 7 jaar bij t vak. Br. fr. no. 846 bureau dez.

Een 1ste Bakkersbediende. F. LEFFERTS, p/a. T.J. DE VRIES, Haagje 3, Hoogeveen.

Te koop gevraagd

Goedkoop kleine Zeilboot. Br. fr. met uitersten prijs en besch. ond. no. 878 bur. dez.

2 volbloed drachtige zw.bonte Pinken of Vaarzen, t.b.c. vrij. Br. fr. met omschr. en prijs aan Gebr. DE BOER, Schild-wolde.

Een beste Dekstier 12 mnd. oud. TH. NIESTIJL, Harkstede. Tel. 12 Ruisherbrug.

Een zoo goed als nieuwe zwa-re Hooihark. Tevens te koop aangeboden een zoo goed als nieuwe Fahr Hooischudder. J. M. WIERS, Smederij, Gar-relsweer.

Een gebruikte Zakkenstop-machine, onverschillig in wel-ken staat. Br. fr. no. 855 bureau dez.

Een goed werkende Zelfbin-der, bindt 5½ voet, liefst met motor. Br. fr. met uiterste prijsopg. aan A. P. NIEMAN, Smederij, Finsterwolde.

Fordson Landbouwtractor m. orig. magneet, type „29—36“. Behoeft niet gereviseerd te zijn. Br. fr. no. 872 bureau dez.

Een Dogkarretje in goeden staat. Met prijsopgave aan J. STOKROOS, Lutjegast.

Een Victoria of Buggie op gummi. Aanb. Nw. Kerkhof 2. Gron.

4 à 5 tons Korre voor de sloop (op kruisveeren), veeren en draaiing moeten goed zijn. B. DAMMINGA, Tuinbouw-straat 6, Winsum-Obergum.

Een gebruikte, doch in goe-den staat verkeernde Ford Vrachtwagen. Br. fr. no. 861 bureau dez.

Een flinke Kachel, voor een groot vertrek. Br. fr. no. 857 bureau dez.

Gedroogde Eikels, oogst 1939. Br. fr. met opgave prijs en voorraad kwantum, onder no. 853 bureau dez.

Enkele beste partijen Stroo-vlas. Opgave van kwantum en prijs op te zenden aan de NED. M.I.J. VOOR VLASBEWERKING N.V., Appingedam.

Een gedemobiliseerde, 23 j., in bez. eindh. dipl. gymn. dipl. boekh. „Mercurius“, als zodanig reeds werkz. geweest, en dipl. typen en steno „Groot“, zoekt een voor hem geschikte werkkring. Br. fr. no. 840 bureau dez.

Energiek Verkooper, 24 jaar, goed onderlegd en handelservan-ning, vraagt agenturen voor Wineschoten en omgeving. Br. fr. no. 845 bureau dez.

Een Brood-, Koek- en Ban-ketbakker, genegen leiding op zich te nemen; ook wel als noodhulp. Br. fr. no. 843 bureau dez.

Een flinke Bakkersbediende, 21 jaar, 7 jaar bij t vak. Br. fr. no. 846 bureau dez.

Een 1ste Bakkersbediende. F. LEFFERTS, p/a. T.J. DE VRIES, Haagje 3, Hoogeveen.

Een flinke Loodgietersknecht, ook bekend met rijwielherstel-len. Br. fr. no. 847 bur. dez.

Voerman, goed bekend met boden en expeditiewerk. Br. fr. no. 852 bureau dez.

Een beste Melker, en tevens koelenhorens en -pooten be-strappen. G. JANSEN, Bergstr. 36

Voor direct een beste Melker Wil ook kwantum melk terug-nemen. Br. fr. no. 877 Bur. d.

Net Meisje, 29 j., voor verple-ging en in de huishouding, te-gen half Juni, i. d. Prov. Gron. Br. fr. no. 850 bureau dez.

Juffrouw z. voor direct betr. als Hulp in de huishouding, ook wel in winkel. Br. fr. no. 876 Bureau dez.

Na het overlijden van Leyds

Zijn naam is met dien van Paul Krüger
onafscheidelijk verbonden

Een stukje historie uit den strijd der Boeren in Zuid-Afrika

Indien de toestanden normaal waren geweest, dan zou het overlijden van dr. W. J. Leyds zoowel in ons land als in Zuid-Afrika de allerdepste ontroering hebben gewekt. In den wereldwijd, die over ons land is gevallen, heeft het heengaan van dezen man, om wien eens de politiek van geheel Europa, ja, van de wereld draaide, nauwelijks de aandacht getrokken. Doch juist in moeilijke tijden als deze is het noodig en doet het goed, zich te verdiepen in de levensgeschiedenis van een groot Nederlander, die zijn gehele leven heeft gewijd aan het stamverwante Boerenvolk, die al zijn pogingen, de onafhankelijkheid van dit volk te verdedigen, den bodem weliswaar zag ingeslagen, doch die niettemin bij de puinhoopen van Zuid-Afrika nimmer den moed heeft verloren en er daardoor mede heeft toe bijgedragen, dat ditzelfde Boerenvolk zonder verder bloedvergieten in al zijn volle kracht is herrezen.

Wij moeten ons in gedachten verplaatsen naar de Transvaal omstreeks het jaar 1884. De vrede van Pretoria had een einde gemaakt aan den eersten Vrijheidsoorlog, die ten gunste van het dapper Boerenvolk was beslist en voorloopig aan Albion's prestige een leekken knauw had gegeven. Aan de Transvaal werd de soevereiniteit teruggegeven (ook al beweerde Chamberlain later, dat slechts suzeriniteit was bedoeld) en het ver van rijke agrarische land maakte zich op, om de schade te herstellen en rustig te werken aan de verdere economische en culturele ontwikkeling van het kleine volk. De bijna zestigjarige Krüger had na den oorlog de praktisch onbetwiste leiding gekregen. Een machtig fluidum ging van dezen patriarch uit. In de primitieve volksgemeenschap, die de Transvalers toen nog waren, was het logisch, dat de dapperste en kundigste de leiding nam en het was Krüger, die in zich de oerkracht en het oerinstinct van zijn volk belichaamde. Met verzienden blik zag Krüger terstond in, dat de Transvaal niet geheel uit eigen kracht orde op zijn zaken zou kunnen stellen en zoo trok Krüger dan ook in 1884 aan het hoofd van een delegatie naar Nederland om daar hulp te zoeken.

Een arm student was daar zoo juist met lof tot doctor in de rechtswetenschappen gepromoveerd en hoopte nu op een ambtenaarspositie in Ned. Indië, waar hij 25 jaren terug het levenslicht had aanschouwd. Het was Willem Johannes Leyds, een jonge slanke jongeman, vol levensdrift, vol ambitie, in hoog aanzien bij zijn medestudenten en bij zijn professoren. Toen dan ook Krüger bij zijn bezoek aan Amsterdam de rechtsgeleerde faculteit verzocht hem in contact te brengen met een jong meester in de rechten, die eventueel in aanmerking zou komen voor de benoeming tot procureurgeneraal in de Transvaal, aarzelde prof. Pier-son geen oogenblik en verwees hem naar den jongen Leyds. Reeds bij de eerste kennismaking, zoo vertelde Leyds mij, wisten beide mannen, wat zij aan elkaar hadden. Instinctief voelden zij toen reeds, dat zij voor hun leven aan elkaar gebonden zouden worden. Hoe vreemd zulks uitdrukkelijk ook leek. Daar stond de dochter van Krüger, log en loom van lichaam, met gezwollen zieke oogleden, langzaam, schoon krachtig van geest, bijna ongetuigd, orthodox tot in hart en nieren en aan den anderen kant de jonge, gezonde, veerkrachtige Leyds, man van groote belezenheid en intelligentie, vrijzinnig in al zijn opvattingen en gedragingen. En toch vonden deze mannen elkaar, vonden elkaar aan, werden voor elkaar volkomen onmisbaar ook al botsten de hoofden nu en dan tegen elkaar, dat de vonken er af spatten.

Zoo trok Leyds dan met zijn jonge vrouw naar Zuid-Afrika. In den aanvang stond hij in dit vreemde land, onder dit vreemde volk, als een vreemde eend in de bijt. De ietwat achterdochtige Boer vertrouwde den voortvarenden jongen Hollander niet geheel en zoo kreeg Leyds met veel moeilijkheden en zoo nu en dan ook met vijandschap te kampen. Doch Krüger's steeds groeiende vriendschap voor hem en de groote bekwaamheid die hij aan den dag legde, hielpen hem over de moeilijke

heden heen en verschaften hem allens een eigen plaats in het Boerenleven. Zijn taak was verre van gemakkelijk. De ontdekking van 's werelds rijkste goudmijnen aan den Rand in 1886 bracht immers een ware revolutie teweeg in Transvaal's structuur. Duizenden avonturiers stroomden van alle zijden het land binnen en Engeland begon weer een begerig oog te slaan op het land, dat het destijds, onbewust van dien rijkdom, de soevereiniteit had hergeven. De geheel nieuwe omstandigheden, waarvoor het land zich hierdoor zag geplaatst, vereischten een zeer krachtige leiding en het valt daarom niet te verwonderen, dat Krüger in den strijd, dien hij zag aankomen, Leyds aan zijn zijde wilde hebben. Zoo was het dan, dat Leyds op dertigjarige leeftijd door zijn benoeming tot Staatssecretaris midden in de woelige Transvaalse politiek werd getrokken. Het tweemanschap Krüger-Leyds zou de politiek van het volgend decennium beheerschen.

Leyds wijdde zich allereerst aan de werken des vredes: zoo bracht hij met behulp van dr. Mansvelt een uitnemende reorganisatie van het onderwijs tot stand, zoo schreef hij een uitgebreide wetgeving, waarvan vooral de Mijnwet door haar voortreffelijkheid de aandacht trok. Doch al spoedig drongen zich de zaken der defensie meer en meer op den voorgrond. De "Uitlanders" te Johannesburg begonnen zich, opgestoot door de Engelsche pers, te roeren en eischten al meer rechten, die Krüger, wel begripende, dat hij hiertoe den wolf binnenshuis zou halen, aanvankelijk weigerde te verleenen. Rhodes' omsingelingspolitiek deed Krüger's en Leyds' oogen nog meer opengaan voor het dreigende gevaar. De bijtijds nog verhinderde Jameson-raid van 1895 toonde aan, dat dit gevaar geenszins onkbeeldig was. In dien tijd, waarin de spanningen om het kleine land steeds groter werden, was Leyds praktisch dag en nacht aan den arbeid. Op hem rustte eigenlijk de geheele administratie van de Republiek. Tot diep in den nacht kon men hem in Krüger's eenvoudig woonvertrek met den grijzen President zien beraadslagen. Steeds inniger en nauwer werd de band tusschen de twee. En juist op dat oogenblik werd Leyds ziek. Een ernstige keelaandoening (door de Engelschen als diplomatieke ziekte betiteld) maakte een reis naar Europa noodzakelijk. Hij maakte van de gelegenheid gebruik, om met de leidende figuren in Europa's politiek, o.a. Bismarck en Chamberlain, in persoonlijk contact te komen en reeds toen bevestigde hem de vage vrees, dat bij een eventueel Engelschen aanval op Transvaal Europa zich afzijdig zou houden. Bij zijn terugkeer te Pretoria stond Krüger (hooge uitzondering) zelf aan het station om Leyds af te halen en begroette hem met de woorden: "Ik ben zoo blij je weer te zien, ik heb je zoo gemist". Leyds moest hem echter mededeelen, dat zijn keelaandoening hem er toe noodzaakte, zijn ambt op te geven en met diepe smart zag Krüger zich gedwongen, juist op dit precaire oogenblik in de geschiedenis der Boeren, zijn medewerker te laten gaan.

Leyds werd nu benoemd tot Buitengewoon Gezant en Minister van de Zuid-Afrikaansche Republiek bij een reeks van Europeesche hoven. Te dien einde vestigde hij zich te Brussel en nu begon voor hem een periode van reizen en trekken, van moeilijke onderhandelingen, van vechten tegen vooroordeelen, tegen laksheid, tegen laster. Met onuitputtelijken moed en energie heeft hij gedurende de jaren voor en tijdens den Boerenoorlog zijn zeer moeilijke en vaak zoo ondankebare taak verricht. Engeland werkte hem op allerlei wijzen tegen en het resultaat was, dat ondanks vele mooie woorden en vele individuele daden van hulp, van werkelijken officieelen bijstand uit Europa nooit sprake is geweest. Leyds liep zich te pletter tegen een muur van ijdelheid. Nog even hoopte hij, dat de persoonlijke overkomst van den toen reeds volledig gebroken Krüger redding zou kunnen brengen. Hijzelf begeleidde hem op zijn tocht door Europa en deelde in het groote eerbetoen en het gejuich van het publiek. Doch de koude ontvangst bij Del-

casté en de besliste weigering van Keizer Wilhelm, Krüger ook maar een onderhoud toe te staan, bewezen reeds terstond, dat op hulp niet meer viel te rekenen. En zoo moest dan het dapper Boerenvolk het hoofd buigen voor de Engelsche overmacht. Krüger heeft dezen slag slechts een jaar of twee overleefd en het was Leyds' droeve taak, het stoffelijk overschot van Zuid-Afrika's nationalen held naar zijn geboorteland terug te brengen. Dit was feitelijk de sluitsteen van Leyds' officiële ambtsperiode. De ondergang der Boerenrepublieken, voor welker heil hij twintig jaren met volle overgave van lichaam en geest had gewerkt, was ook voor hem een onoverkomelijke schok. Met groote beslistheid weigerde hij elk hem aangeboden officieel ambt. Hij had zijn leven gewijd aan Zuid-Afrika, hij wilde de rest van zijn leven nu blijven wonen aan dat eene doel, dat hij met waren zienersblik in de toekomst zag opdagen: de wedergeboorte van de Zuid-Afrikaansche natie.

In de thans volgende periode zien wij Leyds in Den Haag rusteloos bezig met de teboekstelling van de geschiedenis der Zuid-Afrikaansche republieken in een vorm, die zelfs door de Engelschen wegens zijn objectiviteit werd gewaardeerd. Wij zien hem de duizenden documenten en brieven, die in den loop der tijden zich bij hem hadden verzameld, sorteerden en registreeren. Een groot deel er van is reeds in zijn "Verzamelingen Correspondentie" gepubliceerd en vormt een uitnemende documentatie van een der meest bewogen perioden uit Europa's geschiedenis. Een ander deel is in Zuid-Afrika opgeborgen en zal nu waarschijnlijk, na Leyds' dood, eveneens worden uitgegeven. Vermoedelijk bevat dit deel nog documenten van onschatbare waarde. Na 1904 is de

strijdlustige, actieve Leyds dus een berustend historicus geworden. Men kon niet in zijn moele werkkamer aan het Frankenslag binnentreden, of men zag hem zitten arbeiden temidden van stapels brieven, die alle betrekking hadden op den strijd der Boeren. Daar waren brieven van Krüger, van De Wet, van Botha, van Smuts, van mannen met namen, die ook thans nog klinken als klokken en telkens weer voelden men, hoe het blijvende leed om het droevig verleden, dat uit die brieven sprak, zich mengde met gerechtvaardigden trots, dat hij met deze mannen heeft mogen samenwerken en met een nieuwen trots om de herwonnen levenskracht van het Zuid-Afrikaansche volk. Het herstel van Zuid-Afrika's onafhankelijkheid, de krachtige culturele ontwikkeling van het oude Boerenvolk waren hem een grooten steun in later jaren en hij heeft niet stil gezeten, om waar hem dit slechts mogelijk was, aan dit herstel mede te werken. Hij heeft Zuid-Afrika nimmer vergeten en ook Zuid-Afrika vergat hem niet, benoemde hem tot doctor honoris causa aan verschillende universiteiten, richtte borstbeelden van hem op en vierde zijn 80sten verjaardag op 1 Mei 1939 als een nationalen feestdag.

Thans rust Leyds in Nederland's bodem, ver van zijn grooten mentor en vriend Krüger. Doch in onze gedachten zijn beiden nimmer te scheiden en ook in de historie zullen beide hand in hand naast elkaar blijven staan als figuren van bijzondere grootte, waarvan er in een eeuw slechts enkelen voor het voetlicht treden. Laat ons Leyds herdenken vooral als strijder, die na den schijnbaren ondergang van dat land, nimmer het vertrouwen in de wedergeboorte ervan heeft verloren en inderdaad die wedergeboorte heeft mogen beleven.

gekomen, trok weer aan den arbeid naar de tabaksfabrieken, hervatte haar bezigheden. Er is veel vernield en ook de ongeschonden huizen hebben te lijden gehad.

Nauwelijks zijn we den hoek van de dorpsstraat om of één groote ruïne ziet ons oog. Aan weerszijden ingestorte, half verbrande huizen; eenvoudige woningen en landhuizen. Achter het plaatsje zien we de oorzaak ervan, een deel van de Grebbe-linie, waar zoo hevig gestreden is; tal van versterkingen, bunkers, kazematten en prikkeldraadversperringen, welke zich ver in het drassig land verliezen. Hier is ook geïnundeerd, doch verschillende huizen hebben toch reeds weer bewoners, die druk doende zijn hun huis bewoonbaar te maken. Ook in enkele in de weilanden en landerijen staande kippenhokken bespeuren we leven. Het duurt nogal even voor we die rij na rij liggende versterkingen — loopgraven en onderkomens — door zijn en als we er voorbij zijn, houden ook de zichtbare oorlogsherinneringen op. Via Ede gaat het dan, omdat Rhenen en Wageningen nog niet gepasseerd mogen worden — naar Arnhem, waar de mooie spoorbrug slachtoffer geworden is van den wil om den tegenstander zooveel mogelijk op te houden en den doortocht te beletten.

Van Arnhem gaat het verder naar Zutphen, waar we in een restaurant een gesprek hebben met een keller, wiens licht accent zijn langdurig verblijf buitenlands verradt.

"t Is de derde keer, dat ik een doortocht van Duitse troepen meemaak, vertelt hij. Eerst was ik in Praag, toen de Duitsers daar kwamen, toen in Warschau en nu ben ik veertien dagen in ons land — want ik ben Nederlander — terug en maak dit mee.

Ook bij Zutphen waren de groote bruggen vernield, zodat wij per bootje moesten worden overgezet. Maar het kwam in orde en verder ging het naar Deventer, langs den Oosteroever van den IJssel. Het is bekend, dat deze rivier zwaar bestreden is, doch erlangs rijdend zou men zulks niet zeggen, want er is feitelijk niets wat daaraan herinnert en in de dorpjes, welke we passeerden, waren geen Duitse militairen aanwezig. En toch zijn enkele ervan ontruimd geweest. Echter slechts kort, want, zoo vernamen we van een ingezetene, de inwoners waren reeds spoedig teruggekeerd toen enkelen, op een bericht, dat de dorpjes plat geschoten waren, poolshoogte gingen nemen en ontdekten, dat er niets was geschied. Deventer zelf scheen ook weinig materiele schade te hebben opgelopen, althans voor zoover we bij onzen doortocht konden waarnemen. Wel zijn ook hier bruggen vernield.

Van Deventer peddelden we verder naar Zwolle, hetgeen hier gauwer verteld is dan in feite gereden is. Edoch, ook Zwolle werd bereikt en hoewel het middernachtelijk uur reeds had geslagen, werd toch besloten eens poolshoogte te nemen bij het station, dat, zoo wilden het de verhalen, plat zou liggen. Niets is evenwel minder waar dan dit. Het station staat er nog als anders, doch enkele goederenloodsen zijn uitgebrand. Overigens waren Zwolsche hotels, zoals reeds gezegd, voor een groot deel bezet door Duitse militairen, zodat wij "niet thuis" kregen en den IJssel over moesten om elders logies te zoeken. Hetgeen na veel moeite te Hattum gelukte.

Den volgende dag, Woensdag, namen wij bij de rivier nog een kijkje bij de kazematten, welke ten deele nog bewapend waren. Enkele beneden den dijk staande woningen hadden schade opgelopen, doch waarschijnlijk als gevolg van het springen der bruggen. De landmijnen bij het veer waren door Nederlandsche en Duitse deskundigen opgeruimd, doch Zaterdag's te voren was nog een boer met een ervan in aanraking gekomen, zoals de veerman vertelde, en gedood.

Over Meppel, waar vele ruiten in de omgeving van de gesprongen bruggen, stuk geslagen zijn, gaat het huiswaarts, onderweg nog waarnemen dat men naarstig bezig is een brug te verbeteren en te verzwaren. En tenslotte herinnert een controle door Duitse militaire politie nogmaals aan de buitengewone omstandigheden waaronder we leven, en die de aanleiding zijn geweest voor onzen tocht, welke voor ons een historische is geweest.

Per tandem door het Nederlandsche oorlogsgebied (VI)

Door de Grebbe-linie — Bosschen met herinneringen — Door gedeeltelijk verwoest Veenendaal

We hebben Utrecht verlaten en peddelen voort in het lachende zonlicht, doch nauwelijks buiten de uitloopers der stad, op weg naar Zeist, voelen we ondanks de warmte der natuur den verkilenden adem van den oorlog. Voort rijden we temidden van aanzienlijke draadversperringen, Spaansche ruiters, "asperges", betonringen en groote hoeveelheden prikkeldraad, alles naar den kant van den weg gesleept om het verkeer vrij te maken. En hier en daar ternaauwernood te onderkennen onder de boomen versterkingen, waarachter verwoeste landhuizen. Puihoopen hier, kale muren daar, geblakerde resten elders... Waarschijnlijk gesloopte woningen om schootsveld te krijgen. En er langs razen Duitse en Nederlandsche militairen, die voornamelijk het motorisch verkeer vormen. Slechts nu en dan zien men een "burger"wagen, niet voorzien van een Roode Kruis-vlag.

Maar als dit beeld achter ons ligt, prijzen we ons gelukkig, dat nog zooveel gespaard is gebleven. Dat is een troostende gedachte. We vragen ons zelfs af of we nu werkelijk rijden door dat landsdeel, hetwelk oorlogsgebied is geweest, of alleen Rotterdam en omgeving den krijg heeft meegemaakt. Daar toch, vooral in de omgeving van Delft, waar zoovele parachutisten zijn neergelaten, wijzen de wrakken van de vliegtuigen in de weilanden en langs den snelverkeersweg erop, dat in de lucht hevig gestreden is, dat de moderne oorlog ook in belangrijke mate luchtoorlog is. De aanwezigheid van die soms op het oog onbeschadigd lijkende, dan weer uit elkaar geslagen machines, vele van groot formaat, deden bij ons de vraag rijzen of ze, na het doelwit van het afweergeschut te zijn geweest, getracht hebben op den breedten verkeersweg alsnog behouden te landen. Tal van gebroken verkeerspaaltjes versterkten ons in die meening...

De resten worden nu bewerkt door Duitse en Nederlandsche militairen, zodat het verkeer er in een boog omheen geleid wordt. En het was druk op den betonweg tusschen Delft en Rotterdam, want zeer velen trokken op naar de Rotte-stad om hulp te verleenen, anderen om te zoeken naar familie en bekenden. Dergelijke, zich in hoofdzaak per fiets voortbewegende passanten echter ver-

den te voren door de Nederlandsche militairen gecontroleerd. Niemand, die niet kon aantoonen noodzakelijk naar Rotterdam te moeten, werd toegelaten. Deze werden verwezen naar de officiële instanties teneinde daar vrijgeleide te vragen. Nergens anders evenwel zijn wij aangehouden, al is dit mede te danken aan het vooraf vragen naar die routes, welke bereden konden worden. Zoo kon het gebeuren, dat wij, na van Utrecht gekomen te zijn, via Soesterberg en Amersfoort de richting insloegen van Woudenberg en vandaar via Renswoude naar Veenendaal reden, wetende, dat ook Veenendaal zwaar geleden had.

Aanvankelijk wees ook hier weinig op den voorbijn strijd, behalve hier en daar aan den straatweg een legerwagen, welke ontklaar was geraakt, dan wel een auto, welke in de duisternis den weg niet had kunnen houden en in een sloot of tegen een boom was gereden. Heel anders werd het echter, toen wij van den grooten weg afweken en een fietspad insloegen, dat door de bosschen leidde. Toen duurde het niet lang of aan den rand van het bosch werden achtergelaten voorwerpen van militaire aard zichtbaar: tentjes, rollen, jassen, veldflesschen, kisten met munitie, opgestapelde granaten, instrumenten enzovoort, terwijl zelfs eenige zware mitrailleurs nog aan den rand gereed stonden. Tenslotte zelfs een geheel verstrooide administratie met verloopassen, voedselvoerdelingen etc. De enkele woningen waren reeds weer bewoond en naarstig was men aan den arbeid om rondom het noode verslagen huis orde op zaken te stellen. Versperringen waren terzijde gesteld, doch militairen niet te zien. Wie zal ooit vertellen, wat zich daar in die bosschen heeft afgespeeld?

Meer en meer kwamen we hier aan het voormalige front. Boomen lagen gekapt of gesprongen langs den weg, zoo goed mogelijk terzijde, om doortocht te laten nu de strijd ten einde is. Op den straatweg naar Veenendaal nog steeds meer bewijzen van een afgelopen strijd. Huizen, welke duidelijk de sporen droegen van treffers, gevangen kazematten... met de witte vlag ervoor. Veenendaal zelf is geëvacueerd geweest, doch de bevolking bleek reeds te zijn terug-

speelgoedding is, vergeleken bij hetgeen mij hier ontstolen kan worden.

Vervolgens, na een pauze, waarin hij ademhaalde en een paar maal met zijn handen door het haar haalde:

— Men kan mij alleen iets ontstelen, als ik er niets van af weet, maar niet voor mijn oogen... iets van mij afnemen. En veel vertrouwlijker, terwijl hij even de hand op de dikke arm van juffrouw Francis legde: Juffrouw Francis, waarom is Faustina zoo bedroefd? Waarom moet ze trouwen? Waarom? Het gezicht van de Engelsche was steeds bleaker geworden. Nu zag het bijna vaalgruis en Grangg vond het akelig om er naar te kijken.

— Ik moet gaan, mijnheer Grangg. Mijnheer Lorenzetti verwacht mij in de hall met Faustina. Grangg waagde het, zonder zich rekenschap te geven van hetgeen hij deed, den pols van de Engelsche te grijpen.

— U moet spreken — u weet het. Plotse-ling boog juffrouw Francis zich naar hem over, alsof zij om zou vallen, haar wenkbrauwen raakten hem bijna, en zij fluisterde:

— Zeker weet ik ook niets. Maar er moet stellig wat zijn. Zij houdt van haar om en is toch bang voor hem. Het moet iets met haar vader zijn, waarover zij bijna nooit spreekt, den broer van oom. Als iemand zijn naam noemt, begint ze dadelijk te huilen. Ik weet niets, werkelijk niet. Het is natuurlijk een geheim. Misschien zou men in Vicenza, waar de familie lang gewoond heeft en waar ook Faustina als kind... Bij gebrek aan adem kon zij niet verder spreken. Zij zuchtte en steunde, nam vlug een pilletje, dat zij inslikte, viel in een stoel neer, haalde lang en diep adem, stond eindelijk op, zette een zeer mannelijk hoedje op en zeide nog: In Vicenza mis-schien... Faustina is arm, nietwaar? Daarna drukte ze opnieuw blozend Grangg's hand en verdween met het valiesje uit de kamer.

Enige minuten daarvoor was Zubiarrre, zonder kloppen bij Faustina binnengetreken. Zij was erg geschrokken en had verschrikt naar de deur van haar oom's kamer gestaard. De Spanjaard was direct zachties en vlug begonnen te spreken, druk met de lippen bewegend, om ieder woord, niettegenstaande de zachtheid te articuleren:

(Wordt vervolgd).

FEUILLETON

EEN VIOOL VERDWEEN.....

door Paul Schott

(Nadruk verboden.)

14 — Na iederen zin, fluisterde Lena Apt in het oor, gebruikt hij zichzelf als uitroep-woorden. — Alle hutten — de kwartieren van de manschappen. Neem twintig menschen mee, Vanetta! Morgen vroeg, tegelijk met het verschijnen van de kranten moeten alle antiques-handelaars en andere scharrelaars ondervraagd worden! Dan tot Grangg: Wilt u een beloning uitloven, maestro? Wij zijn bereid ook iets bij te dragen, het is een eere-zak voor Italië! — Hoeveel dacht u? vroeg Grangg zenuw-achtig. — Twintigduizend lire? Wij doen er dan tienduizend bij. — Grangg knikte. De markies wendde zich tot Lena. — Hoe zag de man eruit, die u bedwelmde heeft? Het is toch wonderlijk, dat u niets van hem gezien heeft! Hij maakte een boosaardige grimas en woelde als een razende met alle tien vingers door zijn baardje.

Lena lachte. — Ah, u houdt mij voor de dieve! Ik heb de viool verstoort, verkoop haar naar Amerika, aan Haerst of Morgan, verpakt en aangegeven als baby! De markies staarde naar aan. Zooties had hij nog nooit gehoord. Maar de overmoedige blauwe oogen lachten hem nog steeds tegemoet en de lachende stem ging verder: — Gelooft u misschien ook, dat het mijn been en teenen waren, die het patrijspoortje van mijnheer Grangg binnenkamen — mis-schien alleen maar uit romantiek, om in een echte detective-roman mee te spelen? — Eindelijk scheen de markies den humor van Lena's woorden te begrijpen en hij lachte voor de eerste maal! — Signorina — ik heb u geen oogenblik

verdacht! Maar u was toch de laatste, niet-waar, die... men moet als detective aan alle mogelijkheden denken.

— Ik heb overmorgen een concert in Milaan, begon Grangg, die tijdens dit alles meermalen nerveus met de handen door het haar had gestreken.

— Gelukkig Milaan, onderbrak de markies hem.

— Ik vertrek dus. Maar mijn pianiste en mijnheer Apt blijven een paar dagen hier — dat hebben wij zoo afgesproken. Als u dus nog iets wilt weten, of eenig resultaat heeft bereikt, verzoek ik u bericht te willen zenden naar het Grand Hotel. Grangg maakte aanstalten om te vertrekken, evenals de andere twee. De markies wilde hem terughouden.

— Dadelijk kunt u twee van onze nieuwste politie-auto's naar de haven zien vertrekken, zoodra ik toestemming van het Nederlandsche gezantschap heb gekregen. Wilt u niet zoo lang wachten, maestro? vroeg Fillipepi nog, maar de violist zeide, dat hij moe was en naar huis wilde gaan. Met een nieuwen woordenstroom liet de markies de beamten dus vertrekken, en met trippelende pasjes, die zijn lengte nog beter deden uitkomen, begeleidde hij zijn bezoekers tot op den gang, waar hij hen aan een van de agenten overgaf, die de woordenlijke opdracht kreeg, hen uit te laten. — Ik geloof niet, dat die knaap er veel van terecht zal brengen, zei Lena nadenkend. Ik ben blij dat we buiten zijn. Ik dacht niet, dat ik me een oogenblik langer goed kon houden, toen u hem zoo zonder eenig respect toesprak, antwoordde Apt. In mijn heele leven heb ik nog nooit zoo'n amusant persoonje leeren kennen als u, juffrouw Plischmuth. Is u wel ooit ernstig?

— Noot, schudde Lena met een treurig gezicht en blikte even verscholen naar den violist, die echter afwezig naar het asfalt staarde. Nietwaar mijnheer? De reden is, dat ik een verterende en onbeantwoorde liefde voor mijnheer Grangg heb opgevat, begrijpt u? Grangg en Apt keken haar beide aan. Haar toon was zoo oprecht, dat het moeilijk was om aan een grapje te gelooven.

Grangg zweeg en scheen weer tot zijn gedachten terug te keeren, terwijl de verzekeringsman zachties zeide:

— Ik weet niet, of u dat als scherts of ernst bedoelt? Daarbij keek hij haar recht in de oogen.

— Ik ook niet. Zij lachte alweer en knikte hem vriendelijk toe.

— U is even geheimzinnig als de Egyptische sphinx, zei hij. Zij lachte.

HOOFDSTUK VII.

Grangg ontwaakte uit een zeer prettigen droom. Hij had geen tijd om over den inhoud ervan na te denken, daar een piccolo van het hotel hem een briefje binnenbracht. Hij had denzelfden jongen gisteravond, na het concert, opdracht gegeven, juffrouw Lorenzetti eenige regels te overhandigen, waarin hij haar vroeg, of het haar mogelijk was, hem voor haar vertrek nog eenmaal te ontmoeten, al was het dan ook maar voor een paar minuten. En nu bracht de page hem een briefje, dat hem, vreemd genoeg, door de Engelsche dame was gegeven. De violist las de weinige regels in het regelmatig krachtige handschrift, blijkbaar met groote haast met potlood geschreven:

„Ik kan u niet meer zien, nooit meer! Wij vertrekken niet om elf uur, zoals wij van plan waren, maar om half tien. Direct toen mijn oom het bericht van den diefstal in de krant las, zei hij, dat hij geen seconde rust meer had als hij niet bij zijn verzameling was. En het is beter zoo. Ik heb het u gezegd — het heeft geen zin. Waarschijnlijk zal ik trouwen. Ik moet. Adio! Adio! En heel klein, onder aan den rand van het papier in het Duitsch: „Lebe wohl, lieber Mensch!“

Grangg liep de gang op en riep den jongen terug:

— Senti, wie heeft je dat voor me gegeven? Plotseling was alle moedheid bij hem verdwenen. Zijn gedrukte stemming was voorbij. „Lebe wohl, lieber Mensch“, zei hij zachties voor zich heen en lachte, zoodat hij het antwoord van den jongen eerst niet verstond. Wat viool! Wat bestaan! Wat beroemdheid! Hier ging het om iets heel anders. Er waren meer Stradivari of de wereld. Men kon ze koopen evenals piano's of kaas. Roem? Hij was jong en kon wachten. Maar dit hier, dat kwam toch slechts eenmaal. Zoon's meiske, even moel van lichaam als van geest! Faustina! Eindelijk, nadat de jongen het eenige malen herhaald had, drong zijn antwoord tot hem door: Die Engelsche — die dame met die uitgezakte wangen, de Inglesa! Grangg lachte nog steeds.

Juffrouw Francis? Werkelijk? Deze brief? Hij keek den jongen aan, drukte hem een paar lire in de hand en belde via de huistelefoon den portier op. Welke kamer heeft

juffrouw Francis, de gezelschapsdame van juffrouw Lorenzetti? Nauwelijks had de man het nummer zeven-en-dertig genemd, of de violist, het horloge in de hand, sloeg een sjaal om, schoot een jas aan en rende de trap af. Het was nu kwart over negen. Om half tien zou Faustina met den wagen vertrekken. De Engelsche had voor den brief gezorgd? Grangg klopte. „Binnen!“ zei een krakende stem en Grangg ging de kamer in. Juffrouw Francis was juist bezig met het sluiten van een ouderwetsche, maar degelijke bagagerol, waartegen zij haar knie gezet had, terwijl zij met alle macht de riemen aantrok.

— U vertrekt binnen eenige minuten — ik kan Faustina niet meer zien. Juffrouw Francis, waarom heeft u dien brief laten bezorgen? Het was grappig het donkere gezicht van de Engelsche nog rooder te zien worden, hoevel men dat nauwelijks voor mogelijk zou hebben gehouden. De zin „met bloed overgoten“ schoot Grangg te binnen. Zij knipperde eenige malen met de oogen en raffeelde toen zeer vlug:

— Het zou niet fair zijn als u mij zoudt verraden, mijnheer Grangg. Maar ik heb ook een beetje Schotsch bloed, weet u? En wij Schotten zijn niet alleen spaarzaam, maar ook een beetje muzikaal. Ik houd heel veel van Faustina. Zij heeft er mij dringend om gese-meekt en ik kan haar in zulke belangrijke dingen niets weigeren. Grangg knikte: deze vriendelijke vrouw zou zeker spreken, wanneer zij iets wist. Ademoos besloot zij: Overigens weet ik niet, wat er in dien brief staat.

— Ik zal even eerlijk zijn als u, juffrouw Francis, zei Grangg en wenschte zichzelf geluk dat hij gedurende zijn tournee door Amerika zoo goed Engelsch had leeren spreken. Juffrouw Faustina schreef mij, dat zij mij nooit meer kan terugzien.

O, was alles wat de Engelsche met gespistte lippen zei. Anders niets.

— Maar ik weet, dat zij anders voelt.

— O, denkt u? meende juffrouw Francis en keek een anderen kant op. — Ik begrijp het niet. Er moet iets zijn, dat haar verdriet bezorgt. Weet u wat het is? Ik wilde zoo graag dat het mij duidelijk werd. Juffrouw Francis smoorde eenige malen, doch bracht overigens geen geluid voort. Juffrouw Francis, u houdt van Faustina, luistert u naar hetgeen ik nu zeg: Ik laat mijn Stradivarius en daarmee het middel voor mijn jacht naar roem in den steek en zal Faustina volgen. Ik ben van meening, dat mijn geliefde viool een

PROVINCIAAL NIEUWS

Uit Veendam

BEGRAFFENIS WOLTER OLTJHOF

Onder zeer groote belangstelling werd Dinsdagmiddag op de algemeene begraafplaats te Veendam, het stoffelijk overschot van den militair Wolter Oltjhof, omgekomen in Noord-Holland teraardebesteld. Het stoffelijk overschot was per lijkenauto uit Assen naar hier vervoerd. In de buurt van de Schoolstraat, sloot de familie in een tweetal rijtuigen zich bij de rouwauto aan, nadat ds. E. van Ruytenberg, Hervormd predikant de familie Oltjhof in een korte lijkrede had toegesproken.

Toen de stoet het Raadhuis passeerde, sloten de leden van het gemeentebestuur zich daarbij aan, terwijl de luchtwachter ter weerszijden van den ingang van het kerkhof, in uniform opgesteld, den doode eerbiedig opwachttte met een saluut. In de consistoriekamer van de Hervormde kerk waren velen, uit allerlei kring aanwezig om den gang naar den doodenakker mee te maken. Een groot aantal bloemstukken werd door familieleden en vrienden op het graf neergelegd en een treffend oogenblik trad in, toen de bruid van den overledene, haar bloemstuk aan het zwarte laken bevestigde.

Burgemeester HOOGLAMP trad naar voren en zei, dat men op dit oogenblik was saamgekomen op den doodenakker, in te grooter droefheid, nu een van de Veendamse jongelingschap aan den schoot der aarde moest worden toevertrouwd. Een, die gevallen is in den zwaren en moeilijken strijd, welke onze landsverdediging op verschillende plaatsen heeft moeten strijden. Woorden schieten te kort om uitdrukking te geven aan diepste gevoelens. Maar spreker wist dat hij als hoofd der gemeente uiting gaf aan het medeleven en de gevoelens van deernis, welke allen vervullen met de inwoners van Veendam, wien een dergelijken slag getroffen heeft. Aan deze groeve van een van Neerland's zonen, die aan zijn vaderland ten offer viel, eeren wij — aldus spr. — dus te samen de nagedachtenis van velen, die zich voor dat hoogste doel hebben gegeven. Onder hen bevinden zich, naast Wolter Oltjhof nog enkele Veendamse jongemannen.

Bij dit graf gaan de gedachten uit naar de diepbedroefde ouders en verdere familieleden van hem die nu begraven wordt. En de gedachten van allen vertoeven nu ook bij de zoo diep geschikte verloofde van den overledene. Bouwend aan hun toekomstig geluk, koesterend de idealen, waarmede jonge menschen tezamen het leven plegen in te gaan, is Wolter Oltjhof gevallen voor de verdediging des lands. Troost zullen de nabestaanden moeten trachten te vinden in het besef, dat aller diepste aching en medeleven uitgaan naar hen, die hiervoor hun leven hebben gegeven. Namens het gemeentebestuur en de gemeentenaren uiting te geven aan de oprechte gevoelens van medeleven, achte spreker tot zijn droeven plicht. Wolter Oltjhof ruste in vrede!

De heer H. BRAAM, directeur van de Coöp. Stroocartonfabriek „De Vrijheid“ verzekerde namens het bestuur en het personeel van de fabriek, dat het overlijdensbericht van Wolter Oltjhof, met ontzetting was vernomen. Zijn ijver, betrouwbaarheid en sympathieken omgang met allen, deden groote verwachtingen nopens hem, die nu is heengegaan, koesteren. Spr. hoopte dat de familie troost mag vinden in het groote leed dat hen trof en besloot zijn woord met den wensch: Wolter Oltjhof, beste jongen. Rust zacht!

Ds. VAN RUYTENBERG wees er op, dat Wolter Oltjhof het offer van eigen leven heeft gebracht, toen hij geroepen werd tot het vervullen van de taak, waarbij hij gevallen is. Dat stemde tot diepen eerbied en tot groote dankbaarheid. Trouw stond hij op zijn post, toen het eigen leven van hem werd gevraagd in den dienst van land en volk beide. Moge de familie troost en kracht vinden in de wetenschap, dat wie hem, de regeerder van de wereld, getrouw is, de kroon des levens zal deelachtig worden. De jonge man die heen moest gaan, werd geroepen tot hooger leven. Spreker bad de familie toe, dat zij dapper en sterk den opgelegden last zou dragen, in gehoorzaamheid aan God, die ons blijft roepen tot de taak des levens die wacht!

De heer A. VAN DELDEN, een zwager van den overledene, dankte de aanwezigen voor de eer den overledene bewezen, bracht Wolter een laatste groet en besloot met den wensch: Rust zacht!

Uit Assen

De brandstoffenregeling in Drenthe

De Provinciale Voedselcommissaris voor Drenthe maakt hierbij bekend, dat de brandstoffenregeling door hem is opgedragen aan 't Bureau voor Vaste Brandstoffen, Rolderstraat 30 te Assen, telefoon 2415.

Aan Industrieën en Inrichtingen, welke steeds rechtstreeks per spoor of schip hun brandstoffen hebben betrokken, is een formulier toegezonden voor opgave van den aanwezigen voorraad brandstoffen.

Voor zoover nog geen inventarisatieformulier werd ontvangen, gelieven bovenbedoelde Industrieën en Inrichtingen dit alsnog per omgaande aan te vragen bij voornoemd Bureau voor Vaste Brandstoffen.

Assen, 27 Mei 1940.

De Provinciale Voedselcommissaris voor Drenthe,
R. WICHERS Hszn.

Uit Emmen

Verplaatsing politiebureau.

Het politiebureau, dat tot heden gevestigd was in een — veel te klein — lokaal van het Gemeentehuis, is Maandag verplaatst naar een gebouw in de Noorderstraat no. 10. De Jeugderberg wordt met ingang van 1 Juni weer geopend; er zijn reeds enige aanmeldingen van trekkers binnengekomen.

GEMEENTERAAD COEVORDEN.

De burgemeester heeft, terwijl de leden van den raad zich van hun zetels verhierven, herdacht de mannen, welke ter verdediging van onze nationale onafhankelijkheid, zijn gevallen en de belangen van de nabestaanden, voorzooveel noodig, in de belangstelling der bevolking aanbevelen. Hij gaf aan degenen, die nog zonder bericht zijn van hun bij de weermacht verblijvende familieleden de verzekering van hartelijke medeleven en zeide dat hun hoop ook die van het gemeentebestuur is.

Vervolgens gaf hij uiting aan de overtuiging, dat uitsluitend motieven, aan het landsbelang in breder verband ontleend, H. M. de Koningin hebben bewogen den Vaderlandschen bodem te verlaten.

Gewagend van de zware eischen, welke in de afgelopen 14 dagen aan de gemeentelijke bestuursapparaten zijn gesteld, maakte hij met dankbaarheid gewag van het werk der wet-

houders, den secretaris en het secretariépersoneel en van hen, die op andere plaatsen in gemeentediens staan. De bevolking heeft zich waardig gedragen en spr. hoopte dat die in de toekomst zoo zal blijven en dat de bevolking zal bedenken, dat de correcte houding tegen de bezettingsoverheden, die hier openlijk erkenning en waardeering moge vinden, een bestendiging van de correcte houding der burgerij veronderstelt.

Bij alle droefheid die het hart vervult, achte spr. een reden tot dankbaarheid aanwezig voor het feit, dat de stad Coevorden van het krijgsgeweld zoo goed als niets te lijden heeft gehad, en dat, voorzoover reeds thans is te overzien, relatief geringe verliezen aan jonge levens zijn te betreuren. Hij besloot met te zeggen, dat wij, met hoop op de toekomst in ons hart, met berusting in het onvermijdelijke, met waardige zelfbeheersching de komende tijden tegemoet gaan en met den wensch, dat Hij, die alles bestuurt, ons hierin moge behoeven.

Deze toespraak vond instemming bij de leden van den raad, die allen, met uitzondering van de heeren Feijen en Seunings, aanwezig waren.

Bij de ingekomen stukken was een mededeeling van den directeur-generaal der posten, dat met ingang van een nader vast te stellen datum, met telefoonkantoor te Coevorden, voor rekening van het staatsbedrijf doorlopend zal worden opengesteld.

Op verzoek van mevr. M. Sanders—Frank, verloskundige alhier, is aan haar eervol ontslag, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten, verleend met ingang van een door B. en W. te bepalen datum. Sollicitantes voor deze vacature zullen worden opgeroepen.

Besloten is voorts de keurloonen voor vee en vleesch niet te verlagen. Tevens werden gelden beschikbaar gesteld voor de verstrekking van B-steun. De begrotingen van de gemeente, te hare bedrijven en het Gasthuishouds zijn gewijzigd, wat den dienst 1939 betreft. Deze wijziging heeft slechts administratieve betekenissen. De begroting voor 1940 is gewijzigd, door de posten, betrekking hebbende op werkloozenzorg, met f 10.500 te verlagen. Dit geschiedde op verzoek van de commissie voor onderzoek van de gemeentebegrotingen.

Op voorstel van B. en W. is besloten om, nu de saneerings-autoriteiten hunne medewerking hebben geweigerd tot verbetering van de Burgemeester van der Leyssingel en de Van Heutszingsel, om althans de waterafvoer van die singels te verbeteren, door aan te brengen een schepgoot met koprolaag.

Op verzoek van den heer Kuipers zullen B. en W. aandacht schenken aan de binnenhaven en ook aan het afbrokkelen van de wallen van de stadsgracht in het nieuwe park.

GEMEENTERAAD STAD-HARDENBERG.

In de Maandagavond onder presidium van burgemeester Bramer gehouden vergadering van den Raad dezer gemeente, wees de burgemeester op de spannende dagen die achter ons liggen, en bracht hij dank aan God voor de groote genade aan deze gemeente geschonken. Voor zoover bekend zijn alle ingezetenen gespaard. Verder betuigde hij zijn innig medeleven met de landgenooten, die in diepen rouw of grooten nood verkeeren. In deze dagen, aldus spr. zullen wij onze diepe afhankelijkheid van den almachtigen God hebben gevoeld, waarna hij er op aandrong dat men de handen ineens zal slaan en de geschenken tijdelijk zal laten rusten om alle krachten in, dienst der gemeente te stellen. Hij eindigde met den wensch dat voor allen mag gelden: Mijn schild en mijn betrouwen zijt Gij o God mijn Heer.

Een adres van den gemeenteveldwachter, die geen woning kan vinden, om van gemeentewege voor hem een woning te bouwen, werd gesteld in handen van B. en W. om advies, terwijl naar aanleiding van een adres van de Oudercommissie van de o.l. school te Hoogeweg, waarin wordt aangedrongen op spoedige uitvoering van het besluit tot verbetering van deze school, werd besloten dat B. en W. onder de huidige omstandigheden alles zullen doen hetgeen tot bespoediging van de uitvoering kan leiden.

Medegedeeld werd dat de gemeente, het proces dat tegen haar begonnen was door den autobouwer Kelder te Gramsbergen, wegens het verbreken van een contract voor het vervoeren van werklozen, heeft verloren.

Besloten werd een bedrag van f 229.— uit te trekken voor extra-steun aan werklozen en B-boeren.

Naar aanleiding van het adres van de Handelsvereniging voor Hardenberg en Heemse om tot het leggen van een nieuwe brug over te gaan, daar de bestaande brug absoluut onvoldoende moet worden geacht, werd medegedeeld dat de gemeenten Stad- en Ambt-Hardenberg gezamenlijk een adres aan Rijkswaterstaat hebben verzocht te mogen vernemen onder welke voorwaarden de gemeenten deze rijksbrug zouden kunnen overnemen.

Verder werd er op gewezen dat tengevolge van het laten springen van deze brug er sindsdien wel iets veranderd is, in verband waarmede werd aangedrongen op contact met de betrokken autoriteiten.

Besloten werd tot verhuur van twee woningen en tot verhuur van 25 perceelen tuingrond voor den totaalprijs van f 123. Aangenomen werd het voorstel van B. en W. om over te gaan tot verbetering van de Sallandsestraat waarvan de kosten worden geraamd op f 640.48. en tot het op bevel van den inspecteur van den Veertienkundigen Dienst verbeteren van de noodslachtpaats, waarvan de kosten worden begroot op f 643.27.

Goedgunstig werd beschikt op het verzoek van de Woningbouwvereniging „Concordia“ om gronden te mogen koopen op den Marsch voor den bouw van vijf blokken van twee arbeiderswoningen. Getracht zal worden dezen grond gratis af te staan, en anders den prijs te bepalen op f 1 per M2.

Medegedeeld werd dat de totale kosten van de ophoofing van de Marsch, de aanleg van de haven en van de bad- en zwembadgronden voor de gemeente hebben bedragen f 58.852.— Het voorstel van B. en W. om de gronden verder bouwrijp te maken door aanleg van wegen werd teruggenomen. Het college werd opgedragen een plan te maken van den aanleg van de meest noodzakelijke wegen.

Tenslotte werd gesproken over de wenselijkheid van den aanleg van schuilkeiders bij de scholen, zulks in navolging van de gemeente Gramsbergen, waarbij verschillend werd geoordeeld over de vraag of dergelijke keiders bescherming bieden. De burgemeester zeide toe dit nader te zullen overwegen.

Hierna sluiting.

Andere plaatsen

LEENS. De cursus, georganiseerd door de Vereen. tot Bevordering van het Nijverheids-onderwijs voor meisjes ten platelande, is thans beëindigd. Deze cursus, waarop kook- en eenige huishoudlessen, wasch- en naalessen werden gegeven, stond onder leiding van de landbouwhuishoudleeres, mej. R. H.

Mansholt te Westpolder en van de naaileereres mej. G. Poelstra te Groningen.

Het doel van deze cursus, waarvan de duur 8 maanden bedroeg, was om de meisjes voorlichting te geven op huishoudelijk gebied, voornamelijk koken. Dat deze cursus in een behoefte heeft voorzien, bleek duidelijk uit het groote aantal deelnemers. Door de tijdsomstandigheden is de voorgenomen tentoonstelling niet doorgegaan, en werden bij monde van de presidente van de Vereen, voor Huisvrouwen, mevr. Hekman—Diekhuis te Zuurdijk, alleen de diploma's uitgereikt. Van de deelnemers aan den middagscursus kon het diploma worden uitgereikt aan de dames G. v. d. Bleek, A. C. Boerema, G. Bolt, F. G. Buining, E. Buwald, J. Dijk, J. van Dijk, T. van Dijk, J. Hazekamp, T. H. Heller, G. R. Meijer, D. v. d. Meulen, M. v. d. Molen, F. Nauta en M. T. v. d. Steeg, en van die aan den avondcursus aan de dames E. Buikema, A. Bolt, M. Bolt, H. Bloemhoff, A. de Groot, G. Groothuis, G. van Kalker, R. Koekoek, M. Knol, L. Moes, P. Venhuizen, A. Wormmeester, A. Wormmeester en A. Rozema.

BAFLO. Het vierjarig dochtertje van A. Bolt alhier, geraakte onder het rijwiel van H. Bolhuis. Met een gebroken been werd het kind op advies van dokter Postema vervoerd naar het ziekenhuis te Groningen.

TER APEL. Alle opgezaten bruggen in Ter Apel en omliggende plaatsen zijn voor het wegverkeer reeds weer in gereedheid gebracht. Thans is men bezig ze ook voor de scheepvaart weer in orde te maken.

OUDE-PEKELA. In de vergadering van de Landbouwvereniging werd naar aanleiding van een circulaire van den V.B.B. nog eens een gedachtenwisseling gehouden over het te werk stellen van meer personeel. Reeds was een week geleden ook een bespreking gehouden op verzoek en in tegenwoordigheid van het gemeentebestuur. De leden kregen den indruk dat men van de veronderstelling uitgaat dat er met te weinig personeel wordt gewerkt.

Men verklaarde uitdrukkelijk dat op de landbouwbedrijven met volledig personeel voor dit jaargetijde wordt gewerkt. Wanneer men meer personeel zou te werk stellen zou dit een deel voor de betrokken ondernemers betekenen. Verder werd een bespreking gewijd aan de trage levering van stikstofmeststoffen van het Centraal Bureau, dat zich voor de April-levering nu op overmacht beroept. Hoewel men zich de moeilijkheden van het C. B. en de producenten volkomen kan indenken in deze buitengewone omstandigheden, kan men zich met de regeling in het geheel niet verenigen. Daar het uiteindelijk om stikstofmest gaat, verwachtte men een regeling waarbij de beschikbare stikstof pro rata werd verdeeld, of althans beschikbaar werd gesteld.

Sommige verenigingen krijgen ongeveer hun volle kwantum, terwijl anderen zitten met een tekort aan stikstof van 30 à 40 pct. van hun behoefte. Besloten werd zoo mogelijk nog aan te koopen maar mogelijk is. Vervolgens werd nog gesproken over de invoering van paarden, waarbij men den indruk kreeg dat overvallende paarden werden genomen, of althans paarden van die bedrijven waar men ruim paarden heeft. Ook werd nog terloops de bevordering van het stoomen van voeraardapelen besproken. Hierna sluiting.

DRACHTEN. De afwatering van woningen in de kom van Drachten vindt voornamelijk plaats door open afvoer-slotten. De sloot achter de woningen aan de Noordkade verkeert wederom in zeer slechten en vervuilen staat.

Ten einde een blijvende oplossing te verkrijgen en vooruitlopende op het plan voor algehele rioleering van Drachten hebben B. en W. maatregelen voorbereid om dit gedeelte dadelijk door een rioolstelsel te doen vervangen. Passende in het algehele plan van rioleering is hiervoor een object van werkverschaffing ontworpen, voor uitvoering waarvan de minister van Sociale Zaken bereids subsidie in uitzicht heeft gesteld.

Met de eigenaren van de aangelegen panden hebben B. en W. een overeenkomst kunnen treffen voor afstand van hun rechten van eigendom op de sloot en waarbij de gemeente zich heeft verplicht een rioolkolkje en een afschelding aan te brengen die aan de eigenaren der panden zullen overgaan.

De kosten van deze riool-aanleg worden geraamd op f 3480, loon en bijkomende kosten f 4750.

B. en W. vragen machtiging aan den raad dit werk ten uitvoer te brengen.

SNEEK. Over het jaar 1939 heeft het gemeentelijk gasbedrijf een winst gemaakt van f 32698, het waterleidingbedrijf een winst van f 42957, het elektriciteitsbedrijf een winst van f 13064.

ROLDE. Onder zeer groote belangstelling van de geheele bevolking zijn alhier te aarde besteld de stoffelijke resten van O. Popkes te Rolde en J. ter Stege te Slokkert, die beiden voor hun vaderland vielen. Een schat van bloemen dekte de baren.

Aan de groeve werd o.m. gesproken door den burgemeester dezer gemeente en door ds. Westrik, predikant alhier. Diep onder den indruk verlieten allen den doodenakker, vol deernis met de zwaar getroffen echtgenooten en verdere familieleden.

EMMERCOMPASCUUM. In verband met de vervoersmogelijkheden is aan school I alhier, h. d. s. de heer P. Duinkerken, een klas voor openbaar buitengewoon lager onderwijs ondergebracht. De kinderen van Emmercompascuum en omstreken werden vóórden naar de school in Emmen vervoerd, thans wordt aan deze kinderen alhier les gegeven.

ZUIDWOLDE (Dr.). Een autobus van de E. D. S., waarin een aantal militairen waren gezeten, die met verlof naar huis terugkeerden, zou nabij den winkel van den heer Drupsteen in de kom van het dorp een vrachtauto van K. te Hoogeweg, passeeren. Beide auto's kwamen op tot dusver onverklaarbare wijze met elkaar in aanraking. De autobus werd ernstig beschadigd; de passagiers kregen gelukkig geen letsel. Ook de vrachtauto kwam er niet zonder schade af. Beide chauffeurs kwamen met den schrik vrij. De politie stelt een onderzoek naar de schuldvrage in.

BURGERLIJKE STAND

HOOGEZAND (17 t.m. 23 Mei).

Geboren: Johannes, v. J. G. Kl. Knevelbaard en W. de Vries, Hoogezand; Lambert, v. v. W. de Graaf en H. Nijboer te Windeweer; Annechien, d. v. W. Meijer en Gr. A. de Kalkwijk; Theunis Hendrik, v. D. Wever en Gez. Chr. van den Berg, Hoogezand.

Ondertrouwd: T. Haan, Hoogezand en K. Sitt-sma, Zuidlaren; H. Koster, Hoogezand, onl. te Noorddijk, en S. Luchtenberg, Delfzijl, onl. te Groningen.

Gehuwd: K. Kuipers en K. Koning; J. Rensema en G. van Veen.

Overleden: H. A. Braam, 13 j. d. v. Harm Braam en Klazina M. Panman; C. J. A. Krulzenga, 44 j. vr. v. H. W. Plinsinga.

APPINGEDAM. 20 t.m. 26 Mei.

Geboren: Klazina Hinderika Martina d. v. M. de Wilde en H. Minke, Tjamsweer; Aaltje d. v. C. Riepma en G. Doornbos, Appingedam; Heiko, v. H. Fiederman en E. Leegstra, Apperwerd; Elsie Jo-

Een vogel ging vliegen

door

Willy van Mook

Mina Terens, de boerin van Terenshoef, zat weer op haar uitkijkpost, verdoken achter de haag van haar erf. Aan de andere zijde strompelde de gebogen gestalte van eenouden man, die moeizaam steunde op een stok. Om hem beter te kunnen zien kwam Mina dichterbij, sluipend op haar teenen, als vreesde zij haar aanwezigheid daar te verraden. Zoo kon zij den ouden doolaard ongemerkt bespieden. Zonder door hem gezien te worden keek zij in zijn verveerd en diep met rimpels doorploegd gelaat, waarin de oogen dof en geheel zonder uitdrukking waren. De grijsaard liep suf te dolen, als onzeker van zijn doel. Bevend en schuddebollend strompelde hij voort, tot hij kwam bij het laagdakig en vervallen hulzeke, waarvan het erf aan dat van de Terenshoef grensde. Mina hoorde het knarsen van een sleutel in het verroeste slot van de deur, waarachter de sukkelaar schoorvoetend verdween. De nieuwsgierigheid van de boerin scheen voldaan, want haastig ging ze heen. Bij den koestel zag ze haar man en op gedempten toon riep zij hem toe:

— Teune, hij is er alweer!
— Wie?... vroeg Teune.
— De oude Bellemans.
— Die is zo, deed Teune minachtend. 't Is al wel de zevende keer, dat hij bij zijn zoon wegliep om hiernaast te komen zoeken.
— Wat zou ie er toch verloren hebben?... vroeg de vrouw, nieuwsgierig.

— Ik zeg, dat ie zo is en niet meer weet wat ie doet, meende Teune.
— Niet zoo tot als je denkt, opperde de vrouw; hij vindt toch maar iederen keer den sleutel, die zijn zoon zoo los verbergt. Ik zou wel 's willen weten wat-ie eigenlijk in die oude leegte keet komt doen?

— Wat zou-ie er komen doen? Gewoon zijn oude huis, 's opzoeken, 'n gewoonte.

— Ik zeg je, dat ie iets zoekt. Laat ons maar 's gaan kijken, kom, sprak de vrouw, op bevelenden toon, terwijl zij peinzend de wenkbrauwen fronsde bij een opkomende begerte van hebzucht en brandende nieuwsgierigheid.

Wrevelig gehoorzaamde boer Terens en traag volgde hij zijn vrouw.

— We gaan nou wel kijken, maar voor niemandal, mopperde hij. Je zult zien, dat 'n zoon 'n weer komt halen, gelijk anders.

— Dat is nie slim van den jongen Bellemans, bitsie de vrouw. In zijn plaats zou ik 'm laten doen en 'm afkijken, om te zien wat ie in dat leeg huis zoekt.

Lenig als een slang kroop de lange Mina door een gat in de haag, zich niet bekommerend om haar man, die minder vlug was dan zij en haar nokkend achterna kwam. Diep naar den grond gebogen, kruipend op handen en voeten, slopen de twee als inbrekers nader, tot bij de deur van het verlaten krot. Zij luisterden doch hoorden niets en de schaduw van den ouden man was als in het niet verdwenen.

— Misschien is ie in den kelder, fluisterde de vrouw.

Terens antwoordde niet, maar bij het keldergat gekomen boog hij zich voorover, om door de trallen van het luk te kunnen gluren. Toen zei hij:

— 't Is pikdonker beneden, ik zie niks, maar 'k meen iets te hooren, luister.

— Spreek wat zachter, waarschuwde de vrouw, met den vinger op den mond.

Zij hoorden een dof gerucht, als van een bak of een ton, die verplaatst werd. Even was het stil, maar eensklaps klonk gerinkel van metaal en gefrommel van papier. Het gelaat hoogrood van begeerte nieuwsgierigheid murmelde de boerin:

— 'k Heb het wel gedacht. Geld... De oude telt geld. Hij bewaart een schat in den kelder, zijn spaarcenten, die hij hier gelaten heeft, zonder zijn zoon er iets van te zeggen.

— Net als ik zei, stapelzot is ie, grinnikte boer Terens.

— Of stapel-wantrouwig, opperde de boerin. Hij denkt natuurlijk, dat het geld hier beter verborgen is dan bij zijn zoon.

— De oude Bellemans denkt niks vrouw, hij is heelemaal kindsch. Als ie zijn geld hier nie meer vindt komt ie nie meer hier ook, zoo zijn die zotten.

— Zou dat waar zijn?

Terens knikte bevestigend en zijn vrouw, in wier brein reeds een plan broedde om zich in het bezit van den schat te stellen, trok haar man schuw voor het keldergat weg, waarschuwend:

— Kom, we weten het nou, ze mogen ons hier niet zien...

Vlug kropen de Terens terug door de haag en eerst toen ze op hun eigen erf stonden waagden zij het elkander in de oogen te zien en luid te spreken. Zoals steeds had de boerin eerst het woord:

— Als we willen hebben we de keet, de jonge Bellemans wil ze graag genoeg kwijt, suggereerde zij.

— 'k Weet het, klonk het antwoord van den boer, maar Bellemans vraagt er vier keer te veel voor. Drieduizend gulden voor zoo'n ouw krot, 't is nog te slecht voor 'n beestenstal. Alleen ligt er 'n flink stuk grond achter en dat komt juist goed bij onze akker.

— Dat wou ik ook zeggen, beaamde de vrouw, en dan er bij, misschien is het huis, zoo slecht als het is, lang nie te duur; we koopen het toch met alles er in. De oude Bellemans zal er wel wegblijven, als ie ons daar

hanna d. v. H. Waterbolk en M. F. Balkema, Opwerde.

Ondertrouwd: B. Donselaar 28 j. en E. Vos 27 j. Appingedam; H. Middendorp 38 j. Oosterwerld en H. Scholten 27 j. Tjuchem.

Getrouwd: J. E. Damhof en A. Engelage; H. van Dijk en E. Tuik; A. Bijlhoit en G. Mulder.

VEENDAM, 19 t.m. 25 Mei.

Geboren: Christiaan v. H. Meijer en T. Koekoek; Johan Herman v. H. C. C. Branolte en H. Kremer; Harmannus v. H. Jonker en J. Muda; Marchlens d. v. B. Kruse en A. Mik.

Ondertrouwd: S. Elzinga 24 j. en H. van der Beek 18 j. beiden v. Veendam.

Getrouwd: A. W. J. C. v. Bussum en A. A. Noordt v. Veendam; A. J. Timmer v. Muntendam en I. op de Dijk 24 j. v. Veendam; S. Nijpstra en W. Tuin beiden v. Veendam; B. Veendorp v. Winschoten en H. Woutman v. Veendam; J. de Vries van Veendam en N. v. de Veen v. Muntendam.

Overleden: Hillechien Elisabeth 2 j. d. v. H. E. Luppens en W. Mulder.

WILDERVANK, 17 t.m. 23 Mei.

Geboren: Anne z. v. J. Tunteler en J. Riemer; Jantje d. v. W. Klein en B. Belds; Jakob Roelof z. v. R. Jobing en M. M. Weller; Geesje d. v. W. Hoijer en G. C. Cruizinga (dom. Onstwedde); Roelof z. v. S. Ploeger en T. Roosjen.

Getrouwd: A. Korthuis en E. Meijer; E. Lukje en G. v. d. Scheun; J. Freij en M. Riesenma.

Overleden: A. Woutman 65 j. m. v. J. Kuipers (overl. te Gieten).

'n keer of wat gezien heeft en het geld niet meer vindt.

— Je wilt toch nie zeggen?... protesteerde boer Terens, zonder overtuiging.

— 'k Wil maar zeggen, hernam de vrouw, dat 'j' achter-elkaar naar den jongen Bellemans gaat en de keet koopt, voor minder dan drieduizend als 't kan en als ie nie in tuis wil, dan maar voor den vollen prijs.

Boer Terens schudde het hoofd, als was hij het er niet mee eens, maar hij durfde het niet zeggen. Onderdanig ging de pantoffelheld „achter-elkaar“, zoals zijn vrouw hem geboden had.

Veertien dagen later waren de Terens eigenaars van de bouwvallige doening naast hun hoeve. De jonge Bellemans had het eerst niet willen verkoopen, zeggend, dat hij er geen haast mee had, maar tenslotte had hij het gelaten voor den vollen prijs, drieduizend gulden, waarvoor het huis 'n twintig jaren geleden, in den duren tijd, ook eens te koop had gestaan. De Terens hadden niet willen wachten en contant betaald, om direct in alle rechten van eigendom te kunnen treden. Toen de zaak bij den notaris in orde was gingen zij hun koop bezichtigen en onmiddellijk stelden zij een onderzoek in naar den schat. In den rommeligen kelder hadden zij geen steen van den vloer op zijn plaats gelaten, maar tevergeefs. Zij hadden niets gevonden dan een ouden spijkerbak, die onder de keldertrap stond. De bak hield niets in dan wat gereedschap en spijkers, vooral spijkers, maar geen geld, nog geen half centje.

— Wie weet, waar die oude Bellemans zijn geld verstopst heeft, jammerde boer Terens teleurgesteld, terwijl hij den spijkerbak weer op zijn plaats zette en alles in den kelder weer in orde bracht, om bij den oude geen argwaan te wekken.

— Wat liggen 'j' ook zelf te zoeken, antwoorde zijn vrouw. Niets gemakkelijker dan ons te verbergen, tegen dat de oude weer 'n komt. We kunnen 'm dan fijn afleren en hij zal voor den laatste keer zijn geld geteld hebben.

Acht dagen achtereen daalde zij, om beurt elkaar aflondend, des morgens in den kelder der krotwoning af, om er te verblijven tot den avond. Die week verwaarloosde zij hun land en hun vee. Op een Maandagmorgen toen de boerin de wacht in den kelder kwam betrekken om haar man af te lossen, hoorden de twee voetstappen op het erf. IJlings verborgen zij zich, achter een stapel leegte tonnen, onder het kelderraampje.

—